

RONİ NAYATIWIZ

Gül Kokulu Hikâyeler

*"Eğilimler" in (aallallaha alyyhi vevallimu)
Dünyam Kızular ve Wazalen"*

KEMAL TÜRK

7
SERİSİ

Gül Kokulu Hikâyeler

KEMAL TURAN

Kemal TURAN

Şubat 1969 Erzurum doğumlu. İlk tahsilini Erzurum'da, ortaokulu İzmir ve Aydın, liseyi de Van İmam Hatip Liselerinde bitirdi.

1987 yılında Selçuk Üniversitesi İlahiyat Fakültesinde lisans öğrenimine başlayan Turan, 1993 yılında buradan mezun olarak değişik devlet dairelerinde iki yıl görev yaptıktan sonra Ordu İkizce İlköğretim Okulu'nda din kültürü ve ahlak bilgisi öğretmeni olarak öğretmenliğe başlamıştır. Öğretmenlik mesleğini Ordu'da 4 yıl devam ettiren Turan, daha sonra Antalya ili Finike ilçesi Hasyurt beldesi Mesleki Eğitim Merkezinde iki yıl çalışmıştır. Sonra Finike Kum pansiyonlu ilköğretim Okulu'na tayin olan yazar, halen Finike Anadolu Lisesi kurucu müdürü olarak görev yapmaktadır. Kemal Turan, evli ve üç çocuk babasıdır.

Gül Kokulu Hikâyeler

*"Efendimiz'in (sallallahu aleyhi ve sellem)
Dilinden Kıssalar ve Hisseleri"*

KEMAL TURAN

GÜL KOKULU HİKÂYELELER

Copyright © Rehber Yayınları, 2008

*Bu eserin tüm yayın hakları Işık Yayıncılık Tic. A.Ş.'ye aittir.
Eserde yer alan metin ve resimlerin Işık Yayıncılık Tic. A.Ş.'nin önceden
yazılı izni olmaksızın, elektronik, mekanik, fotokopi ya da herhangi bir kayıt
sistemi ile çoğaltılması, yayımlanması ve depolanması yasaktır.*

Editör
Ali BUDAK

Görsel Yönetmen
Engin ÇİFTÇİ

Kapak
İhsan DEMİRHAN

Sayfa Düzeni
Ahmet KAHRAMANOĞLU

ISBN
978-975-6096-34-5

Yayın Numarası
35

Basım Yeri ve Yılı
Çağlayan Matbaası Sarnıç Yolu Üzeri No: 7
Gaziemir/İZMİR
Tel: (0232) 252 20 96
Kasım 2008

Genel Dağıtım
Gökkuşuğu Pazarlama ve Dağıtım
Merkez Mah. Soğuksu Cad. No: 31 Tek-Er İş Merkezi
Mahmutbey/İSTANBUL

Tel: (0212) 410 50 60 Faks: (0212) 445 84 64

Rehber Yayınları
Emniyet Mahallesi Huzur Sokak No: 5
34676 Üsküdar/İSTANBUL
Tel: (0216) 318 42 88 Faks: (0216) 318 52 20
www.rehber yayinlari.com

İÇİNDEKİLER

Giriş	7
İnsanları Allah'a Çağırın Çocuk	11
Babasını Tanıyan Bebek.....	17
Gemi İnşa Eden Peygamber	21
Allah Kifl'i Bağışladı.....	26
Köpeğe Su Vermesi Affına Vesile Oldu	30
Bir Annenin Teslimiyeti	34
Yusuf'un Bahçesini Sulayan Bulut.....	38
Sabrın Meyvesi	42
İhtiyar Adam ve İki Kadın	46
İki Adet Gümüş, Bir Kese Altından Daha Değerli Olur mu?.....	50
Bir Kütük İçinde Sahibini Bulan Borç	55
Hız. Sâre Validemizin Duası	59
Ölüme Terk Edilen Kedi	63
Bir Küp Altın, İki Güzel İnsan.....	67
Helak Edilmeyi Hak Edip de Helak Edilmeyen Tek Kavim	71
Mağara Ashabı	76
Hızır'la Yolculuk	81
Üç Ayrı Kişiyeye Verilen Sadaka	89
Hicret İnsanı: Hz. İbrahim.....	94
Cennete En Son Giren Kişi	98
Hamd Köşkü	102
Beni Nereye Götürüyorsunuz?.....	106
Erken Kalkan Bereket Bulur	110
Biz, Affetmeye Kulumuzdan Daha Layığız!	113
Ey Rabbim! Ölülerini Nasıl Diriltirsin?.....	116

Yüz Yıl Uyuyan Adam	119
Allah, Kulunun Tevbesinden Sevinç Duyar	125
Allah'ın Hoşnutluğunu Kazandıran Fiiller	128
Sevginin Böylesi	131
Emin Dedeyi Teselli Eden Torunu	135
Yüz Kişinin Katili Olsan Bile!	139
Mağaranın Ağzını Tıkayan Kaya Parçası	145
Üç Kimsenin İmtihanı	151
Allah Rızası İçin Bir Arayagelen Kimseler	159
Şehri Yerle Bir Eden Kasırga	163
Çocuğun Gerçek Annesi Kim?	168
Desinler Diye Yaptın!	172
Çocuğun Duası	176
Melik Bir Peygamber mi, Kul Bir Peygamber mi?	179
Bir Anne Çocuğunu Hiç Ateşe Atar mı?	182
Şeytanın Üç Düğümü	184
İçkinin Yaptırdıkları	187
Nedim'in Günahı	190
Ganimetten Çalınan Altın Heykel	194
Kabe'yi Yıkma İsteyenlerin İbretlik Sonu	199
Medyen Halkının İbretlik Sonu	203
İşte Dünya Budur!	207
Allah'ı Arayan Adam	213
Şeytanı En Çok Sevindiren Haber	217
Sonsöz	221
İstifade Edilen Kaynaklar	223

GİRİŞ

İslâm'ın iki muhteşem temel esasından biri olan sünnet-i seniyye, Kur'ân'la birlikte yazılmış, ezberlenmiş ve hiçbir değişikliğe uğramadan günümüze kadar gelmiştir.

Sünnet, Allah Rasûlü'nün hayatıdır; İslâm'ın yaşanma şekli, Allah ve Rasûlü'nün ahlâkıyla ahlâklanma modelidir. Sünnet, Rasûlullah'a açılan bir penceredir. Ve o, bütün asırlarda her şahsa uzanan ve üzerinde yürünmekle İslâm'ın yümn ve bereketine ulaşılan kutlu ve mübarek bir yoldur.

O yolun kutlu yolcusu Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem) de bir söz sultanıdır. Bugüne kadar herkesin derecesine göre ve belli ölçüde söylemeye muktedir olduğu bir hayli güzel söz olmuştur; ama Allah Rasûlü'nün sözlerinde bir başka derinlik, bir başka lezzet, bir başka tatlılık vardır. Efendimiz'in (sallallahu aleyhi ve sellem) sözleri öte kaynaklıdır. Diriltici soluğuyla söylediği her söz, başları döndürmüş ve kalpleri duracak hâle getirmiştir.

İşte elinizdeki bu çalışma, Efendiler Efendisi'nin (sallallahu aleyhi ve sellem) sözleri içinde yer almış olan teşbih ve temsillerden bir güldeste sunmak için kaleme alındı. -Bu çalışmada yer alan misallerden bazıları Kur'ân-ı Kerim'de de geçmektedir.- Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem) bazı hakikatleri temsil yoluyla yani misallendirmek suretiyle, hikâyeye ederek anlatırdı. Temsil, iki şey arasındaki ortak mânâdan dolayı birinde bulunan hükmü diğeri için de vermek mânâsına kullanılan bir ifade¹ olmasının yanısıra teşbih ve darb-ı mesel mânâsına da kullanılır.²

Peygamber Efendimiz'in (sallallahu aleyhi ve sellem) misallendirerek anlattığı gerçekler pek çok konuyu içine almaktadır. Bunların hepsini bu çalışmada ele almak mümkün değildir. Bu çalışmada daha çok, uzun bir hikâyeye içeren ve alınacak ders ve ibretin durumuna göre bir seçki yapılmıştır. Hadislerde anlatılan misaller, yeni bir kurgu ve üslupla ele alınmıştır. Hadisin orjinal metninde yer almayan fakat anlatılan hikâyedeki kurgunun tamamlanması adına bazı idraçların (eklemelerin) yapıldığını da belirtmek yerinde olacaktır. Fakat şu bilinmelidir ki yapılan idraçların, mümkün mertebe hadiste anlatılan hakikatin ve genel mânâda İslâmî anlayışın ruhuna uygun olmasına özen gösterilmiştir. Hadisin metninde kişi olarak belirtilen şahıslara bazen bu kurgu içinde birer isim verilmiştir. Ayrıca hadislerde geçen hikâyelerin daha iyi anlaşılması için bazı tamamlayıcı ve açıklayıcı bilgiler metin içine derc edilmiş/yedirilmiştir. Bazı hadislerde anlatılan kıssaların giriş ve sonuç bölümlerine

¹ Bkz.: Cürcanî, *Tarîfat*, s. 91-92.

² Ebû'l-Bekâ, *Külliyat*, s. 295.

konunun daha iyi anlaşılmasına vesilelik edecek malumat eklenmiş, bununla da konunun zihinlerde daha iyi yer etmesi ve herhangi bir eksikliğin olmaması amaçlanmıştır.

Şu hususu da belirtmek yerinde olacaktır ki; çalışmada geçen hikâyelerin yer aldığı muteber hadis kitaplarında, hadislerin mânâ olarak rivayet edilmiş olma ihtimaline binaen, bu çalışmada yer alan ve her biri Efendimiz'in bir sözüne dayanan misallerin bire bir aynıyla Efendimiz'in sözü olduğu zannedilmemelidir. Fakat hikâyelerde verilmek istenen mesaj Efendimiz'in hadislerinde verdiği mesaj ile aynıdır.

Her kesimden insanın çok rahatlıkla okuyup anlayabileceği bir metin hâline getirmeye çalıştığımız hadis hikâyelerinin sonunda ilgili hadisten alınması gereken ders ve ibretler de maddeler hâlinde bildirilmiştir.

Bu çalışmada yer alan hadislerin kaynakları bire bir aynı metin alınmadığı için dipnot şeklinde belirtilmemiş, kitabın sonundaki "İstifade Edilen Kaynaklar" bölümünde ele alınmıştır.

Çalışma bizden, gönüllere hakikatleri duyurmak Allah'tandır.

Aralık 2005

Kemal TURAN

Finike

İNSANLARI ALLAH'A ÇAĞIRAN ÇOCUK

Zamanın birinde bir kral ve büyücüsü vardı. Gel zaman git zaman büyücünün yaşı ilerlemiş ve ihtiyarlamıştı. Yaşı epeyce ilerleyen büyücü bir gün krala:

– Artık iyice yaşlandım. Bana bir erkek çocuk bul da ona bildiklerimi öğreteyim. Ben öldükten sonra yerime onu görevlendirirsiniz, dedi ve kralın kendisine verdiği çocuğa büyü öğretmeye başladı.

Bu çocuk, yeni büyüler öğrenmek için her gün evinden çıkıp büyücünün yanına gidiyordu. Yine bir gün büyücüye giderken yolda yaşlı bir insan dikkatini çekti. Bu kişi, kendisini Allah'a ibadete adanmış, yaşlı ve âlim bir insandı. Çocuk bu yaşlı adamla tanıştı ve onun sohbetlerinden çok zevk almaya başladı. Artık büyücüye gitmek için evden her çıktığında önce ona uğruyor, onun sohbetlerini dinliyor, daha sonra büyücünün yanına gidiyordu.

Çocuk bir gün saraya doğru giderken yolda bir kalabalık gördü. İnsanlar, yolları üzerine yatmış ve kimseye geçit

vermeyen vahşi bir hayvandan dolayı yolda kalmışlardı. Bu insanlar büyücü çocuğu görünce çok sevindiler ve:

– Hey, şuraya bakın. Büyücünün talebesi geldi. O şimdi bir büyü yapar da bizi bu hayvandan kurtarır, dediler.

Bu sırada çocuğun aklına bir şey geldi ve içinden şöyle dedi:

– Şimdi tam zamanı. Büyücünün büyüleri mi, yoksa ihtiyar adamın anlattıkları mı doğru, şimdi anlayacağım.

Ardından hemen korkunç bir büyü yaptı. Halk bu büyüden çok korktu, ancak hayvan yerinden hiç kıpırdamadı. Gerçeği anlayan çocuk ellerini açarak:

– Allah'ım! Eğer Sen âlim zatın yaptıklarını büyücünün yaptıklarından daha çok seviyorsan bu hayvanı öldür, insanlar yollarına gitsinler, diyerek yerden bir taş aldı ve taşı hayvana attı. Hayvan oracıkta ölüverdi ve insanlar da yollarına devam ettiler.

Çocuk bütün bu olup bitenleri âlim kişiye anlatınca, ondan şu nasihati aldı:

– Evladım, sen şimdi mertebeye benden üstünsün. Bundan ötürü imtihan edilebilirsin. İmtihan anında benden kimseye bahsetme.

Gün geçtikçe çocuk daha bir seviye kazandı ve meşhur oldu; öyle ki yapmış olduğu dualarla körü, abraşı (bir tür cilt hastalığı) ve diğer hastaları iyileştirmeye başladı. Artık ünü bütün ülkeye yayılmıştı. Derken, bir gün kralın kör olan bir yardımcısı, kendisini iyileştirmesi için çocuktan istekte bulundu. Çocuğun ona karşı cevabı:

– Ben kimseyi iyi edemem, ancak Allah iyi eder. Eğer Allah'a inanırsan, O sana şifa verir, şeklinde oldu.

Daha sonra da çocuk dua etti ve adamın gözleri açıldı. İyi olan adam, kralın yanına gidince, kral hayret etti ve bunu kimin yaptığını sordu. O da:

– Rabbim iyi etti, diye cevap verdi.

Kralın:

– Yani ben mi, sorusuna ise:

– Hayır, hem benim, hem de senin Rabbin olan Allah, cevabını verdi.

Kral:

– Senin benden başka Rabbin mi var? Sana bunları kim öğretti? Bana o kişinin ismini söyle, diye adama çıkışıp ona eziyet etmeye başladı.

Yapılan işkenceye dayanamayan adam, sonunda çocuğun ismini söyledi. Kral, çocuğu çağırıp ondan da aynı cevabı alınca ona da işkence etmeye başladı. İşkenceyle bu inancı kimden öğrendiğini itiraf ettirmek istiyordu. İşkencelere daha fazla dayanamayan çocuk, ihtiyar adamın yerini söylemek zorunda kaldı.

Daha sonra kral, Allah'a inanan bu üç kişiyi de çağırarak dinlerinden dönmelerini istedi, aksi takdirde onları ölümle tehdit etti. Onlar inançlarında ısrar edince, yaşlı adamı ve kendi adamını testereden geçirdi. Çocuğa gelince, onu da yüksek bir dağdan aşağıya atmaları için adamlarına teslim etti. Dağdan atılacağı zaman çocuk:

– Allah'ım, beni bunlardan kurtar, diye dua edince, dağ

aniden sarsıldı ve kralın adamları aşığı yuvarlanıverdi.

Kralın adamlarından biri kurtulmuştu. Bu kişi, tekrar kralın yanına geldi ve başlarından geçenleri anlattı. Kral, bu kez çocuğu başkalarına teslim etti ve eğer dininden dönmezse onu denizin derin bir yerine atmalarını emretti. Çocuk, duasıyla onlardan da kurtuldu ve krala gelerek, söylediklerini yapmadığı sürece kendisini öldüremeyeceğini bildirdi. Ardından da insanları bir yere toplayıp, kendisini bir kütüğe bağlamasını, sonra da torbasından bir ok çıkararak, “Çocuğun Rabbi olan Allah’ın adıyla.” diyerek atmasını ve ancak bu şekilde kendisini öldürebileceğini ifade etti. Kral, çocuğun söylediklerini yaptı. Ok, çocuğun bağrına saplandı ve çocuk öldü.

Baştan beri olup bitenleri izleyen halk ise, “Biz çocuğun Rabbine inandık.” dediler. Zaten daha önce de çocuk, her vesileyle insanları bir olan Allah’a iman etmeye çağırmış ve çoklarının imanına vesile olmuştu. Bunun üzerine kral, hendekler kazdırıp içlerini ateşle doldurttu ve inananları o hendeklere atıp yakmaya başladı.

Bu sırada ateşe atılacaklar arasında kucağında henüz konuşamayacak kadar küçük çocuğu olan bir anne de vardı. Bu kadın da diğerleri gibi krala değil Allah’a iman etmişti. Zaten onun suçu da, diğer inanan insanlar gibi sadece Allah’a iman etmiş olmasıydı. İçinde ateş yanan hendeğin başına getirilen kadın, anne şefkatinin gereği çocuğuyla birlikte ateşe atılmaktan endişe etmişti. Her anne gibi kendi canından daha çok yavrusunu düşünüyordu. Tam bu sırada Allah’ın izniyle kadının kucağındaki minik yavru dile geldi ve şöyle dedi:

– Anneciğim! Sabret, zira sen hak üzeresin ve dosdoğru yoldasın.

Bu olağanüstü hadisenin vermiş olduğu güven ve teslimiyetle kadın, kendisini kucağındaki çocukla birlikte yükselen alevlerin içine atıverdi.

Kıssadan Hisse

1. Hikâyenin kahramanı olan çocukta bir peygamber mantığı sezilmektedir. İhtimal o çocuk, yüce bir hakikati temsil ediyordu ve Allah da onu şerli insanlara karşı koruyordu. Öyle ki, teslim edildiği adamların kimisi dağdan aşağı düşüp ölüyor, kimisi de denizde boğulup gidiyordu. Tabi bütün bunlar, Cenâb-ı Hakk'ın ona olan inayeti ve yardımı sayesinde oluyordu. Ne yapıp yapıp onu öldürmeyi düşünüyorlardı, ama nafîle, Allah fırsat vermiyordu. İhtimal kral, biraz da demokratik davranıyor ve çocuğun toplum içinde uyarılmış olduğu teveccüh ve ilgiden ötürü hemen tepesine binip öldüremiyordu. Belki de onu öldürmenin bir kısım sosyal komplikasyonları olabileceği endişesi de taşıyordu. Bu mevzuda açık bir şey olmamakla birlikte, bütün bunları satır aralarından çıkarabilmek mümkündür. Çocuğun şehit edilmesinden sonra geride bıraktığı ses, arkadakilerine yetip artıyor; madde temelinden sarsılıyor ve Allah'ın varlığı bütün vicdanlarda duyuluyordu.

2. Allah'ın inananlara vermiş olduğu kredinin çok iyi kullanılması gerektiği de bu hikâyeden alınacak dersler arasındadır. Herhangi bir hizmetten bazen iki, bazen üç netice alınıyorsa, onu daha rantabl şekilde değerlendirip

daha fazlası alınmalıdır. Mesela, Allah (celle celâluh), bizim bir iyiliğimize bazen on, bazen yetmiş bazen yedi yüz sevap vereceğini bildirmekte ve bununla bize aynı zamanda bir hedef göstererek, âdeta “Siz de, toprağın bağrına attığınız her şeyi, yerinde yedi yüz olarak nemalandırabilirsiniz.” demek istemektedir. Madem her işte bir hikmet var, o hâlde meseleyi sadece ötelere ötesi âlem olan ahiret buuyla ele almamak lâzım; bunun dünyamıza ait yanlarının olabileceğini düşünmek gerek. Kur’ân ve Sünnet’in bu kabîl işaret ve remizleri, tükenmez bir hazinedir ve mutlaka çok iyi değerlendirilmelidir.

3. Hz. Âdem’den günümüze kadar hak ile batıl hep mücadele edegelmiştir. Bu mücadele kıyamete kadar da devam edecektir. Bazı durumlarda şer güçler geçici olarak galip gibi görünseler bile netice itibariyle muvaffakiyet, zafer ve başarı her zaman inananların olacaktır. Bu sebeple müminler, kendilerini hedef alan kimselere karşı sabırlı olmalı, aktif bir sabır göstererek yollarına devam etmelidirler.

BABASINI TANIYAN BEBEK

Çok eski dönemlerde “Cüreyc” isminde bir genç vardı. Cüreyc, dinine bağlı, güzel ahlâklı, namaz kılmayı çok seven bir kişiydi. İbadetini rahat bir şekilde yapabilmek için, evinin avlusunda kendine bir ibadet yeri yapmıştı. Orada devamlı ibadet ederdi. Namazlarını çok uzun kılmaya özen gösterirdi. Bu, ona çok derin bir mânevî haz ve lezzet verirdi.

Bir gün namaz kılarken annesi çıkageldi:

– Cüreyc! Cüreyc, diye seslendi.

Cüreyc, namazına daha yeni durmuştu. Ya namazını bozup çok sevdiği annesine cevap verecek ya da namazına devam edip annesini bekletecekti. İçinden, “Allah’ım! Annem ve namazım arasında kaldım.” dedi. Sonra yarım bir namazla Allah’ın huzurundan ayrılmanın doğru olmayacağına karar verdi ve namazına devam etti. Annesi biraz bekledi. Baktı ki Cüreyc’ten bir ses çıkmıyor, çaresiz geri dönüp gitti. İkinci gün annesi tekrar geldi:

– Cüreyc, diye seslendi. Cüreyc yine:

– Allah’ım! Bir tarafta annem diğer tarafta namazım var, dedi. Yine namazına devam etti. Üçüncü gün Cüreyc’in annesi tekrar geldi. Cüreyc, yine namaz kılıyordu. Annesi, ona seslendi. Cüreyc, bu sefer de namazını bozmak istemedi. Üçüncü gün de oğlunun ibadet etmekte olduğunu bilmeyen ve onunla görüşmeden dönmek zorunda kalan annenin canı çok sıkılmıştı. Oğlunun bu davranışı onu çok üzmüştü. Bu sebeple ağzından oğluna karşı şu ifadeler döküldü:

– Evladım! Allah seni kötü bir kadınla imtihan etmeden canını almasın.

Aradan uzun zaman geçti. Cüreyc ibadetine devam ediyordu. Herkes Cüreyc’in namaz kılışını, Allah’a bağlılığını ve günahlardan uzak bir hayat yaşadığını konuşuyordu. Hiçbir güç Cüreyc’i namaz ibadetinden vazgeçiremezdi. İnsanlar bu konuda bahse bile girebilirlerdi.

Günlerden bir gün güzelliği dillere destan olan ahlâksız bir kadın:

– Ben Cüreyc’i, Allah yolundan uzaklaştırabilirim, diyerek bahse girdi.

Daha sonra, Cüreyc’in ibadet ettiği yere gitti. Onunla konuşmak ve onun aklını çelmek istedi. Ne yaptıysa Cüreyc’i ibadetinden vazgeçiremedi. Cüreyc kadının yüzüne bile bakmadı. Bu duruma sinirlenen kadın oradan ayrıldı. Aklına başka bir fikir geldi. Gidip Cüreyc’in çobanıyla gizlice beraber oldu ve ondan bir çocuk dünyaya getirdi. Daha sonra “Bu çocuk, Cüreyc’in çocuğudur.” deyip halkı Cüreyc’e karşı kıskırttı. Bu haberi duyan herkes Cüreyc’in başına üşüştü. Ona namazını bozdurdular ve onu tartaklamaya başladılar. Üstelik ibadet ettiği yeri

başına yıktılar. Kendisine kurulan tuzaklardan haberi olmayan mazlum Cüreyc:

– Benden ne istiyorsunuz, beni niçin dövüyorsunuz, diye sordu.

Oradakiler:

– Sen ırz, namus düşmanı bir adamsın! Şu kadınla birlikte olmuş ve ondan bir çocuk sahibi olmuşsun. Bir de kendini Allah yolunda gösteriyorsun, dediler.

İftiraya uğrayan bu genç, büyük bir sabır gösterdi. Güçlü bir imanı vardı. Yüce Allah’a güveniyor, kendisini bu durumdan ancak O’nun kurtarabileceğini düşünüyordu.

İftira ve horlama dolu bu sözler üzerine Cüreyc:

– Çocuğu bana getirin, dedi.

Çocuğu getirdiler. Cüreyc, iki rekât namaz kıldı. En samimi duygularla Rabbine yönelip, O’ndan yardım istedi. Ardından yeni doğmuş bebeğin karnına hafifçe dokundu ve çocuğa sordu:

– Evladım! Senin baban kimdir?

Bebek cevap verdi:

– Babam, falanca çobandır.

Bebeğin konuştuğunu görenler, Cüreyc’in elini öpmeye ve ondan özür dilemeye başladılar. Kendilerini affettirmek için, Cüreyc’e altından bir ibadethane yapmak istediler. Fakat gösterişi sevmeyen Cüreyc, bunu kabul etmedi. Onlara:

– Bana eskisi gibi topraktan bir ibadet yeri yapın, yeter, dedi.

Ahlâksızlığı ile tanınmış birinin sözüne inanarak, dü-rüst bir insana kötülük edenler bu yaptıklarına çok pişman

oldular. Özürlülerinin kabulü için çalışmaya başladılar ve Cüreyc'in ibadethanesini hemen eski hâline getirdiler.

Kıssadan Hisse

1. Anne ve babamız bizim hayat vesilemizdir. Onlarla ilgilenmek, ihtiyaçlarını gidermek ve rızalarını kazanmak bizim için bir vazifedir. Çünkü bunu bizden bizzat Allah şu şekilde istemektedir: “Rabbin şöyle buyurdu: Allah’tan başkasına ibadet etmeyin. Anneye ve babaya güzel muamele edin. Şayet onlardan her ikisi veya birisi yaşlanmış olarak senin yanında bulunursa sakın onlara hizmetten yüksünme, “öff!” bile deme, onları azarlama, onlara tatlı ve gönül alıcı sözler söyle. Şefkatle, tevazu ile onlara kol kanat ger ve şöyle dua et: “Ya Rabbi, onlar küçüklüğümde nasıl beni ihtimamla yetiştirdilerse, ona mükâfat olarak Sen de onlara merhamet buyur!” (İsrâ, 17/23-24)

2. Özellikle annelerin, evlatlarına kızdıkları zaman ağızlarından bazı beddua lafızları çıkabilir. Bu, doğru bir hareket değildir. Netice itibariyle evladının başına bir şey geldiği zaman buna en çok üzülen yine kendisi olacaktır.

3. Gönlü ve kalbiyle Allah’a bağlı olan bir insanı Allah asla yüz üstü bırakmaz. Hadisin ifadesiyle onun yürüyen ayağı, tutan eli, konuşan dili olur. Her zaman kulunun yanında olur ve ona zora düştüğünde yardım eder.

4. Hikâyeden Cüreyc isimli zatın, Allah’ın sevgili kullarından biri olduğu anlaşılmaktadır. Allah sevdiği kullarına keramet dediğimiz bazı olağanüstü nimetler lutfedebilir. Hikâyede de Allah, beşikteki çocuğu konuşTURARAK kuluna bir keramet lutfetmiştir.

GEMİ İNŞA EDEN PEYGAMBER

Hz. Nuh (aleyhisselâm), Hz. Âdem'den sonra kendisine risalet görevi verilen ilk peygamberdir. Hz. Âdem'den sonra insanlar, gerçek Rablerini unutmuşlar ve gökteki yıldızlara tapmaya başlamışlardı. Hatta bu yıldızların yerini tutmak üzere putlar yapmışlar ve putlara gökteki yıldızların isimlerini vermişlerdi. Hz. Nuh, kavmine peygamber olarak gönderildiğinde, onların yanlış bir yolda olduklarını, Allah'a kulluk etmeleri gerektiğini, iman ettikleri takdirde günahlarının bağışlanacağını anlatmıştır.

Hz. Nuh, dokuz yüz elli sene devamlı olarak kavmine hak ve hakikati anlatmış, ancak kavmi her defasında onunla alay etmiş ve onu susturmaya çalışmışlardı. Hz. Nuh artık neredeyse ümidini kaybeccek bir hâle gelmişti. Bundan dolayı, Cenab-ı Hak'tan kendisi ile kavmi arasında bir hüküm vermesini istemiş, kendisiyle birlikte bir avuç iman etmiş mümini bu ortamdan kurtarması için dua etmiş ve yakarışını şu şekilde sürdürmüştü:

– Ya Rabbi! Ben halkımı gece gündüz dine davet ettim. Ama benim davetim, onların daha çok uzaklaşmalarına yol

açtı. Her ne zaman, onları bağışlaman için çağırıysam, onlar parmaklarıyla kulaklarını tıkadılar. Elbiseleriyle örtündüler, dilettiler ve çok kibirlendiler.

Ya Rabbi! Sen de biliyorsun ki onlar bana isyan ettiler; servet ve evlat çokluğunun kendi ziyanını artırdığı kimselere uydular. Büyük hile ve tuzaklar kurdular. “Sakın tanrılarınızdan vazgeçmeyin, Ved, Suva, Yegûs, Yeûk ve Nesr’i, bunlardan hiçbirini bırakmayın!” dediler. Böylece onlar birçok insanı şaşırttılar. Mademki öyle yaptılar, Sen de bu zalimlerin şaşkınlığını artır ya Rabbi!

Cenab-ı Hak, Hz. Nuh’un bu dualarını kabul buyurmuş ve vahiy meleği Cebrail (aleyhisselâm) vasıtasıyla tarifini de vererek ondan bir gemi yapmasını istemişti. Artık Hz. Nuh ve ona iman edenleri uzun bir hicret yolculuğu beklemekteydi. Hz. Nuh hemen işe koyulmuş ve Cebrail’den (aleyhisselâm) aldığı tarif üzere geminin inşasına başlamıştı. Tabii bu arada kavmi rahat durmuyor, Hz. Nuh’la alay etmeye devam ediyorlardı. Hz. Nuh da bu alaylı tavırlara karşı sabırla göğüs geriyor ve onları tufan azabıyla müjdeliyordu.

Gel zaman git zaman gemi inşası tamamlanmıştı. Artık müminler, gemiye binmek için Cenab-ı Hak’tan işaret beklemeye koyuldular. Hz. Nuh, İlahî işareti alır almaz harekete geçmiş, gemiye sadece iman edenleri ve bir de her hayvandan bir çift almıştı. Sonra geminin kapıları kapanmıştı. Bir yandan yerden yukarıya doğru sular fışkırıyor, bir yandan da korkunç bir yağmur yağıyordu. İnsanlar yükselen sularla boğuşuyor ve kendilerini kurtarmaya çalışıyorlardı. Ama nafileydi. Evler sulara gömülmüş, suların üstünde cesetler yüzmeye başlamıştı.

Gemi dalgalar üzerinde yüzerken Hz. Nuh'un gözüne kayalıklara tırmanmak için uğraşan bir genç çarpmış ve neden sonra bu gencin kendi oğlu olduğunu anlamıştı. Baba şefkatiyle ona:

– Evladım, gel sen de bizimle gemiye bin de kâfirlerle beraber kalma!” diye seslenmişti.

Bunun üzerine oğlu:

– Beni sudan koruyacak bir dağa sığınırım, demişti.

Hz. Nuh:

– Bugün Allah'ın helak emrinden koruyacak hiçbir kuvvet yoktur. Ancak O'nun merhamet ettiği kurtulur, dese de oğlu bu sözlere iltifat etmemişti. Daha sonra aralarına dalga girmiş ve oğlu boğulup gitmişti.

Yolculuk uzun süre devam etmişti. Cenab-ı Hakk'ın emriyle yağmur dinmiş, sular çekilmiş ve gemi bir dağın tepesine oturmuştu. Hz. Nuh ve yanındaki müminlerin yolculukları tamamlanmıştı. Artık onları ibadetlerini rahatlıkla yapabilecekleri, Rablerinin rızası istikametinde yaşayacakları bir hayat beklemekteydi.

Kıssadan Hisse

1. Allah, insanoğlunu yaratmış, ancak onu başıboş bırakmamıştır. Onlara bu dünyaya geliş gayelerini öğretmek için yine kendi içlerinden peygamberler lutfetmiştir. Peygamberler, gönderilmiş oldukları kavimlere hak ve hakikati anlatmışlar ve onlara doğru yolu göstermişlerdir. Ancak bazı kavimler, oldukça ileri gitmişler, peygamberlere hakaret etmişler ve Allah'a inanmayıp yanlış yollarında gitmekte ısrar etmişlerdir. Bunun üzerine de Cenab-ı Hak, onları cezalandırmıştır.

2. Hz. Nuh (aleyhisselâm), bütün bir ömür boyu hakkı tebliğ etmiş, ancak kavmi her defasında ona, inkârla mukabelede bulunmuş ve eziyet etmişlerdi. O gün ona inanan çok az insan vardı. İş öyle bir noktaya gelmişti ki, Hz. Nuh (aleyhisselâm) Cenab-ı Hakk'a ellerini açıp mağlup düştüğünü itiraf etmek ve Rabbinden inkârcılara karşı yardım dilemek zorunda kalmıştı. Böyle bir nebinin duası elbette ki redde-dilemezdi ve edilmemişti de. Kur'ân bize bu hadiseyi oldukça tafsilatlı bir biçimde anlatır:

“Bu putperestlerden önce, Nuh kavmi de kulumuzu yalanlayarak, ‘delidir’ demişlerdi ve onun yolu kesilmişti. O da, ‘Ben mağlup düştüm bana yardım et!’ diye Rabbine yalvarmıştı. Biz de bunun üzerine gök kapılarını, boşanan sularla açtık. Yeryüzünde kaynaklar fışkırttık; derken her iki su takdir edilen bir ölçüye göre buluştu. Onu tahtadan yapılmış, mihla çakılmış bir gemiye bindirdik. Kavmi tarafından inkâr edilmiş olan Nuh'a mükâfat olarak verdiğimiz, bizim gözetimimizde yüzüyordu. And olsun ki biz, o gemiyi bir ibret olarak bıraktık. Hâlâ öğüt alan yok mu? Benim azabım ve uyarmam nasılmış?” (Kamer, 54/9-16)

Evet, Hz. Nuh (aleyhisselâm) nübüvvetle serfiraz kılınmış bir peygamberdi ve başında peygamberlik tacı vardı. O başkasının değil; Allah'ın memuruydu ve insanları, Allah'a kul olmaya davet ediyordu. Hâlbuki kavmi ona, “mecnun” diyordu. Aslında onların bu ifadeleri, peygamberdeki imanın kemaline delâlet ederdi. Çünkü o toplumda, içti-maî hayatın dengeleri altüst olmuş ve bütün değer ölçüleri tersine dönmüştü. Böyle olunca da bir peygamber elbette ki onların ölçülerine göre dengeli görülemezdi. Bundan

dolayı O'na “mecnun” demişlerdi. Zira bu şanı yüce nebi, onların bozduğu cemiyeti baştan sona yeniden imar etmeye çalışıyordu. Ve böyle bir insan, elbette diğerleri arasında bu yaftayla damgalanacaktı. Ondandır ki, Allah Rasûlü (salallahu aleyhi ve sellem) bir hadislerinde, bir mümine mecnun denmesini, onun imanının kemali olarak ifade etmişlerdir.

Allah, Hz. Nuh'un kavmini su ile helak etmişti. Belki bu kavim, Atlantis medeniyetiydi, belki de bir başka medeniyet. Bu azgın insanlar ister Atlantik Denizi'nde batırılmış olsunlar, ister başka bir denizde, fark etmez. Hadise şu idi: Başlarında bir peygamber olmasına, o peygamber her an emr-i bi'l-maruf yapmasına rağmen bir medeniyet batırılıyordu. Çünkü o peygamber, mağlup düştüğünü ilan etmişti. Âyet, onların ve Hz. Nuh'un (aleyhisselâm) durumunu anlattıktan; yani kavminin sular içinde boğulup, Hz. Nuh (aleyhisselâm) ve yanındakilerin bir gemiyle korunmalarını dile getirdikten sonra soruyor: “Yok mu ibret alan?”

Evet, söz buraya gelmiş iken biz de ilavemizi yapalım ve şöyle diyelim: “Yok mu Sart harabelerinden ibret alacak? Yok mu, Bergama kalıntılarından ibret alacak ve ağlayacak? Yok mu Sodom ve Gomore'den ders alacak? Yeryüzünde daha pek çok harabe mekân var. Hepsi ayrı bir mücrim kavmin akibetine emare ve hepsi birer âyet gibi gözler önünde. Yok mu ibret alacak, yok mu?”

3. İman dairesine girmek için peygamber oğlu olmak bir ayrıcalık değildir. Allah nazarında en kıymetli insan O'na en yakın olan insandır. Bu insan, Allah'tan uzak bir hayat yaşamak istiyorsa kim olursa olsun Allah ona hidayet nasip etmez.

ALLAH KİFL'İ BAĞIŞLADI

Çok eski devirlerde Kifl adında bir adam vardı. Kifl, ahlâkî ve insanî değerlere önem vermeyen, para kazanmak için her yolu meşru gören çok zengin bir adamdı. Zenginliğini de faizden elde etmişti. Dara düşen, ihtiyacı olan kimse kendisine geliyor, o da yüksek bir faizle geri ödenmesi şartıyla onlara para veriyordu. Vadesi geldiği zaman kişi parasını ödeyemezse bu sefer faiz miktarını daha da artırıyordu. Şayet yine ödemeyezse, adamları vasıtasıyla o kimsenin bütün mal varlığına el koyuyordu.

Bir gün, kapısına borç almak için bir kadın geldi. Bu kadın, yakın zamanda kocasını kaybetmiş, namuslu, kendisini çocuklarına adanmış bir anneydi. Bir süre, kocasından kalan mirasla evini idare etmeye çalışmıştı. Ancak artık evde para kalmamıştı. Bunun için çalışması gerekiyordu. Bir yerde iş bulmak istedi, ama dışarıya dul bir kadın için çalışmaya müsait değildi. Etraftan rahatsız edilmekten korkuyordu.

Neden sonra aklına evde örgü yapıp onları yakın bir arkadaşı vasıtasıyla satma fikri geldi. Bunun için bir örgü makinesine ihtiyacı olacaktı. Makineyi alabilmek için de borç arayışına girdi. Yakın dost ve arkalarına gitti, ama kimsede para yoktu. Çok üzülmüştü. Çaresiz bir şekilde evine doğru giderken, istemeden iki kişi arasında geçen bir diyaloga kulak misafiri oldu. Bu diyalogtan, şehirde Kifl adında bir kişinin insanlara borç para verdiğini öğrendi. Hemen onun yanına gitmeye karar verdi.

Kifl kapıda kadını görünce çok beğendi. Onu elde etmek istedi. Kadın, Kifl'den karşılığını ödemek şartıyla borç para istediğini ifade etti. Kifl, kadının dul olduğunu da anlayınca, ona ahlâksız bir teklifte bulundu. Kendisiyle beraber olması şartıyla vereceği parayı istemeyeceğini söyledi. Bu teklifi kadın şiddetle reddetti. Çok üzülmüştü. En çok da kendisine böylesi tekliflerin gelmesinden korkuyordu ve ellerini açıp, "Allah'ım bana yardım et!" diye dua etti.

Aradan birkaç gün daha geçmişti. Evde hiçbir şey kalmamıştı. Çocuklar açlıktan ağlıyordu. Onların ağlamasına kendisi de katılıyordu. Çaresiz kalmıştı. Kendisini Kifl'e teslim etmeye mecbur hissetti. Bu sırada da, "Allah'ım! N'olursun beni affet. Bir daha böyle bir günah işlemeyeceğim." diye dua ediyordu.

Kadın, Kifl'in yanına gitti. Kifl'in yüzü gülüyordu. Ancak kadın bir yandan ağlıyor, bir yandan da titriyordu. Kifl, kadına bu hâlinin sebebi sordu. Kadın:

– Buraya kendi isteğimle gelmedim. Daha önce böyle bir günah işlemedim. Onun için Allah'tan çok utanıyorum

ve korkuyorum. Beni bu günaha sürükleyen fakirliğimdir, dedi.

Kifl, duyduklarına çok şaşırmişti. O kaskatı kalbi bir anda yumuşayıverdi. İçini pişmanlık duyguları sarmıştı. O sırada ağzından şu ifadeler döküldü:

– Sen fakirliğin sebebiyle mecbur kaldığın bir günah işliyor ve bundan dolayı ağlıyorsun. Hâlbuki Allah bana bu kadar servet vermişken, ben günah işlemekten çekinmiyorum. Benim Allah’tan utanmaya ve korkmaya senden daha çok ihtiyacım var.

Kifl, böylece pişmanlık hisleri içinde, yapacağı kötü işten vazgeçti. Kalbine apayrı bir huzur ve mutluluk geldi. Kadına bir miktar para verip onu gönderdi. Kadıncağız, sevinç ve kendisini harama girmekten koruyan Rabbine şükür içinde evine döndü.

Kifl, artık eski Kifl değildi. O güne kadar yapmış olduğu bütün günahlar için tevbe ediyordu. Erken olmasına rağmen dükkânın kapısını kapattı ve evine doğru yöneldi. Sabaha kadar Rabbine dua dua yalvardı ve affını diledi. O gece Kifl’in ecel vaktiydi. O hâl üzere ruhunu Rahman’a teslim eyledi.

Sabah olmuştu. Kifl’in evinden çıkmadığını gören yakınları kapıyı açtıklarında Kifl’i ölü olarak buldular. Bu sırada kapısında herkesin okuyabileceği şekilde şöyle bir yazı vardı: “Allah, Kifl’in günahlarını affetti.”

Halk, bu duruma şaşırıldı kaldı. Allah, Kifl’in affedilmesine sebep olan bu olayı, o dönemin peygamberine vahiy yoluyla bildirdi. Böylece herkesin şaşkınlığı gitti ve insanlar bundan büyük bir ders aldılar.

Kıssadan Hisse

1. Tevbe kapısı her zaman ve her kişi için açıktır. Bir kimse ne kadar günah işlemiş olursa olsun büyük bir pişmanlık ve samimiyetle tevbe ederse Allah onun tevbesini kabul eder ve onu bağışlar.

2. Allah, kendi rızası istikametinde bir hayat yaşamaya gayret eden kullarını sever. Rahmetinin gereği olarak bazen kulları günaha gireceği an onları değişik vesilelerle korur. O yüzden kula düşen görev, Rabbiyle arasındaki bağı devamlı surette güçlü tutmasıdır.

KÖPEĞE SU VERMESİ AFFINA VESİLE OLDU

Eski zamanın birinde bir adam vardı. Adamın eşi çok rahatsızlanmıştı. Bir an önce köye bir doktor getirmesi gerekiyordu. Köy ile kasabanın arası epey uzaktı. Yürüyerek bir günden fazla sürüyordu. Her şeyini hazırladı ve eşine:

– Biraz daha dayan. Doktoru getirmeye gidiyorum. İnşallah şifa bulacaksın, diyerek yola koyuldu.

Mevsim yazdı ve çok kavurucu bir sıcak vardı. Ama yapacak bir şey yoktu. Her şeye rağmen doktoru getirmesi gerekiyordu. Vakit öğle olmuştu. Yaklaşık beş saattir yürüyordu. Çok susadığını hissetti. Elini sırtındaki çantaya attı. Su matarasını aradı ama bulamadı. Sonradan aklına geldi. Su matarasını aceleyle çıkarkan masanın üstünde unutmuştu.

Şimdi ne yapmalıydı? Şayet yola devam etse, yol daha çok vardı ve aşırı derecede susamıştı. Geri dönse bu kadar yolu boşuna gelmiş olacaktı. Bir de eşi acilen doktor bekliyordu.

– Allah’ım, sen bana yardım et. Bana dayanma gücü ver, diyerek yola devam etmeye karar verdi.

Bir yandan yürüyor, bir yandan da su arıyordu. Güneş sıcaklığını iyice artırmıştı. Bu sırada ileride bir grup kuşun, bir nokta üzerinde uçmakta olduğunu gördü. Çok sevindi. Çünkü büyük bir ihtimalle orada su olmalıydı.

Adımlarını hızlandırdı. O yere vardığında orada hakikaten de bir kuyu olduğunu gördü.

– Şükürler olsun ya Rabbi, hiçbir kulunu susuzlukla imtihan etme, diye sevinçle dua etti.

Su, güneşin de etkisiyle azalmıştı ve kuyunun dibindeydi. Kuyunun iç duvarlarına tutuna tutuna dibine indi. Oradaki sudan kana kana içti. Artık susuzluğu gitmişti. Hemen yola koyulmalı ve kasabaya varmalıydı. Kuyudan çıktı ve o sırada kuyunun etrafında susuzluktan dili dışarıya çıkmış ve kuyunun etrafındaki nemli toprakları yalayan bir köpek gördü.

Köpek adamın gözlerinin içine bakıyor âdeta ondan kendisine su vermesini istiyordu. Adam, bu tablo karşısında dayanamadı. Tekrar kuyunun içine girdi. Kuyunun içine girmesine girmişti ama köpeğe ne ile su verecekti? Aklına ayakkabısını çıkarmak geldi. Ayakkabısını çıkarıp suya daldırarak, onu bir kap olarak kullandı. Şimdi de başka bir problem ortaya çıkmıştı. Kuyunun ipi olmadığı için elleri ve ayaklarına dayanarak kuyuya inip çıkıyordu. Ayakkabısını eliyle tutamayacağına göre “Ne yapmalıyım?” diye düşündü. Aklına ayakkabısını ağzına almak geldi. Bu şekilde ağızından ayakkabısı olduğu hâlde kuyunun dışına

çıkı ve köpeğe su verdi. Çok zor olmuştı suyu çıkarmak ama olsun değeri.

Suyu ien köpek doymamıştı. Çünkü ayakkabının iinde fazla su kalmamıştı. Ne kadar dikkat etse de suyun bir kısmı dökülmüştü. Aynı sıkıntılara tekrar katlanarak bir daha kuyuya indi ve köpeğe tekrar su verdi. Bu şekilde köpek tam doyana kadar birkaç defa daha kuyuya inip çıktı. Köpek doyduktan sonra da adam yoluna devam etti.

Adamın bu tavrı Cenab-ı Hakk'ın çok hoşuna gitmişti. Onun bu hareketinden dolayı günahlarını bağışladı ve öldüğünde onu cennetiyle mükâfatlandırdı.

Kıssadan Hisse

1. Bu kıssada anlatılan olay, hadis kaynaklarında değişik şekillerde geçmektedir. Bir tanesinin sonunda sahabeler, “Ey Allah'ın Rasûlü! Bu hayvanlarda bizlere ecir var mıdır?” diye sormuşlar, Allah Rasûlü de, “(Evet) her, ciğer taşıyan canlı için ecir vardır.” buyurmuştur. Diğer bir rivayette de benzer bir olay bâğiye bir kadın hakkında anlatılmaktadır ki bu hadis mealen şöyledir: “Bâğiye (fahişe) bir kadın, sıcak bir günde bir kuyunun etrafında dolaşmakta olan bir köpek görmüştü. Köpek susuzluğun şiddetinden dolayı dilini çıkarmış vaziyette idi. Bu kadın hemen mesti ile kuyudan su çıkarıp köpeği suladı. İşte bu sebeple kadın mağfiret olundu.” Hatta, başka bir rivayette de bir kadının bir kediyi doyurmadığı, sulamadığı ve yer-yüzünün haşerelerinden yesin diye de onu bırakmadığı, bu yüzden de azap olunduğu ifade edilmiştir.

2. İyilik yapmak ve merhametli olmak bir insanda olması lâzım gelen vasıflardandır. İnsan, bu güzel vasıfları sadece insanlara karşı değil bütün mahlukata göstermelidir. Efendimiz, merhamet etmeyen kimseye merhamet edilmeyeceğini söylemektedir. Hatta Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem) başka bir hadislerinde, göktekilerin merhametine nail olmayı “yeryüzündekilere” merhamet etme şartına bağlamıştır. O yüzden bütün mahlukata merhamet etmek gerekir ki Rabbimizin merhametine layık olabilelim.

3. İyilik yapmak her zaman kolay olmayabilir. Bazen insanın önüne engeller çıkabilir. Ancak insan bu engelleri aşmasını bilmeli ve devamlı surette iyilik peşinde koşmalıdır.

4. Anadolu’da güzel bir ifade vardır. Cenab-ı Hak için “Bahane tanrısı,” ifadesi kullanılır. Bu söz, Rabbimizin kulunu affetmek için âdeta bahaneler aramasını ifade eder. O yüzden inanan her Müslüman, iyilik adına olan hiçbir ameli küçümsememeli, hem insanlara hem de diğer canlılara faydalı olmaya gayret etmelidir. Bilemiyoruz belki de küçük gibi gördüğümüz bir amelimiz ötede bizim kurtuluşumuza vesile olacaktır.

BİR ANNENİN TESLİMİYETİ

İlk eşi Hz. Sâre'den çocuğu olmayan Hz. İbrahim, daha sonra Hz. Hacer'le evlenmişti. Hz. Hacer validemizden Hz. İsmail dünyaya gelmişti. Hz. Sâre validemiz bu doğuma çok sevinmiş, ancak zamanla kadınlık hislerine hakim olamamış ve kıskançlık göstermeye başlamıştı. Akli bu yersiz kıskançlığa karşı çıksa da hisleri buna isyan ediyordu.

Bu olayları takip eden zamanlarda Hz. İbrahim (aleyhis-selâm) İlahî emir üzerine Hacer validemizi ve henüz emzikten kesilmemiş olan oğlu Hz. İsmail'i yanına alarak yola çıkmıştı. Bu göçün zahirî sebebi, Hz. İbrahim'in iki eşi arasındaki kıskançlık olsa da, aslında o mahzun anne ve masum bebek kaderin hükmüne boyun eğmeli; asırlar sonra gelecek "insanlık ağacının en kıymetli meyvesi"ne zemin hazırlamak için hicret etmeliydi. Uzun bir yolculuktan sonra nihayet Mekke'ye varmışlardı. O günün Mekke'si, etrafı yanık dağlar ve kara çehreli kayalıklarla çevrili, kalp-

lere ürperti veren, ekin bitmez, kervan geçmez bir vadiydi. Orada ne içecek bir su, ne de kendisinden su istenecek bir canlı vardı.

Hakk'ın Halîl'i, sadece bir kırba ve birkaç hurma vererek, bu iki muhaciri bomboş vadinin ortasına bırakmış, gönlünü kavuran bir hicran ve yanaklarından süzülen gözyaşlarıyla Şam'a gitmek üzere oradan ayrılmıştı. Geri dönüp ardına bakmaktan bile kaçınıyor, hızlı adımlarla bir an önce gözden kaybolmak istiyordu. Hazreti Hacer, birkaç defa "İbrahim!.." diye seslendiyse de, o cevap verememiş; merhamet ve şefkatinden dolayı emre muhalif davranmaktan, hayatının neşesi bu iki insanı böyle bırakıp gidememekten korkmuştu. Ciğeri yanan mahzun kadın, iç çekişlerine mâni olabildiği bir an, son bir kez daha:

– Ey İbrahim, bizi kime bırakıyorsun!.. Yoksa bu, Allah'ın emri mi deyince, o yüce Nebi yine arkasına dönmeden:

– Evet, bu Rabbimizin emri, diyebilmişti.

O andan sonra artık Hacer gözyaşlarına "dur" emrini vermiş:

– Git ey İbrahim! Bu madem Allah'ın emri, O bizi zayıf etmeyecek, yalnız bırakmayacaktır, diye seslenmişti.

Bu kavruk, kupkuru, haşin dağların, katılaştırmış lavların ortasında, uzak vadinin derinliklerinde yalnız bir çocuk ve çaresiz bir kadın... Bunların hâli susuz, kimsesiz ve barınaksız nasıl olacaktı? Yaşamak için su gerekirdi; bebek süt, insan yâran, kadın kollayıcı, anne hâmî, yalnız dost, güçsüz yardımcı isterdi... Fakat emir, O'nun emri değil

miydi? O istemedi mi hicreti; O'nun muradı değil miydi ayrılıklar, geçici yalnızlıklar? Öyleyse, tevekkül, mutlak tevekkül gerekirdi.

Cenab-ı Hakk'ın çağrısına cevaben göçe katlanan Hz. Hacer, kendini O'na teslim etmişti. Şehirden, hayatın içinden ayrılarak bu susuz, ıssız, çorak vadiye yerleşmeye de O'nun emri olduğu için katlanacaktı. O katıksız bir tevekkül ve iman gücüyle bütün ince hesapları, kuru mantığı bir tarafa bırakmış ve yalnızca Yaratan'ına sığınmıştı. O'nu sevmiş, gönlünü bütünüyle O'na vermiş ve sadece O'na dayanmıştı.

Fakat Hz. Hacer öyle bir insandı ki, açlıktan ağlayan bebeğinin yanında mucize bekleyerek oturup duramazdı. Görünmez yerlerden bir elin uzanıp bir şeyler yapmasını, gökten bir zenbil inmesini, cennetten bir ırmağın akmasını umamazdı. Tevekkülü, boş ve gayretsiz bekleme olarak anlayamazdı. Öyleyse yavrusunu Allah'a emanet etmeli; kendisi de Allah'a derin itimad duygusuyla doğrularak Safâ-Merve arasında koşmaya, çırpınmaya durmalıydı; kendi iradesini temsil eden ayaklarıyla ve kendi gücünü gösteren elleriyle arayışa koyulmalıydı. Ve öyle de yaptı. Hiç ummadığı bir anda, hiç beklemediği bir yerden niyazın gücü ve Allah'ın rahmetiyle İlâhî lütuf yetişti. Cebrail (aley-hisselâm), asırlar sonraki bir kutlu doğumun şerbetini, o vilâdetin beşiği Mekke'nin ilk sakinlerine takdim etti. İsmail'in ayaklarının önünde melek kanadıyla açılan ötelere kaynaklı arktan su fışkırmaktaydı. Taştan doğan hayat kaynağı tatlı pınar öyle gür akmaktaydı ki; sevinç ve şükür çığılığı koparan bahtiyar anne "Zem zem!" diye bağırarak zorun-

da kalıyordu. Rivayetlere göre, “Zem zem” o günkü dilde “Dur dur” demektir.

Hız. Hacer validemiz, zemzem sayesinde hem susuzluğunu hem de ağlığını gidermiş; bebeğine de süt emzirip onu bytmeye başlamıştı. Çok geçmeden, Allah Teâlâ, Yemenli Cürhüm kabilesinden bir yolcu kafilesini, Kâbe'nin bulunduğu yöne sevk etmişti. Zemzemi gören yolcular, burayı yurt edinmeye karar vermiş; böylece Hacer validemizin ve Hız. İsmail'in yalnızlıkları da sona ermişti.

Kıssadan Hisse

1. İnsan, Allah'ın emirlerine her şeye rağmen O'nun emri olduğu için katlanmalı ve teslim olmalıdır. O'nu sevmeli, gönlünü bütünüyle O'na vermeli ve sadece O'na dayanmalıdır. Allah'ın emri ile başka herhangi bir hususun tercih edilmesi durumunda Allah'a gerçek mânâda inanmış bir Müslüman, Allah'ın emrini yerine getirmelidir.

2. Tevekkül, boş ve gayretsiz bir bekleme demek değildir. Bir insan hangi şartlarda olursa olsun, sebepler planında gereken ne ise onu yaptıktan sonra tevekküle sığınmalıdır. Bu, Allah'ın bir kanunudur.

YUSUF'UN BAHÇESİNİ SULAYAN BULUT

Saatlerdir yürüyordu. Çok yorulmuş ve yorgun düşmüştü. Güneş tam tepeye yükselmiş, bütün sıcaklığını cömertçe sergiliyordu. Gölgelik bir yer arayıp orada dinlenmek istiyordu. Daha bir günlük yolu vardı.

Az ileride ağaçlık bir yer gördü. Oraya gidip ağacın gölgesi altına uzandı. O yorgunlukla hemen uykuya dalıverdi. Aradan biraz zaman geçmişti ki, “Yusuf’un bahçesini sula!” diye gaipten bir ses duydu. Bu sesle irkilip uyandı. “Herhâlde rüya görüyordum!” dedi. Tekrar uykuya dalmaya hazırlanırken aynı sesi bir daha duydu. Sesin geldiği tarafa dikkatlice baktı. Ses yukarıdan geliyordu. Kafasını yukarı kaldırınca yağmur dolu bir bulut gördü. Çok şaşırılmıştı. Bu güneşli havada bu bulut nereden çıkmıştı? Ses kime aitti? Yusuf kimdi? Biraz hayret, biraz da korku içinde merakını gidermeye karar verdi. Bulutun gittiği yeri takip edecek ve bu karmaşık hadiseyi çözecekti.

Bulutunu takip etmeye başladı. Esrarengiz bir ses, buluttan Yusuf’un bahçesini sulamasını istiyordu. Önlerinde

tepelik bir arazi vardı. Bulut, bu araziyi aşır arkasındaki yere taşıdığı yağmuru boşaltmaya başladı. Tepelik yeri aştığında bahçede bir adam gördü. Adamın yanına gitti. Selam verdi ve onunla konuşmaya başladı. Evet, adamın adı Yusuf'tu. Peki bu adam ne yapmıştı da böyle Allah'ın hususî bir yardımına hak kazanmıştı.

Adam, başından geçen hadiseyi tek tek Yusuf'a anlattı. Yusuf:

– Sen gel hele. Önce bir karnını doyur. Susamışsındır, su da iç. Sonra ben sana her şeyi anlatırım, dedi.

Adam bir güzel karnını doyurdu. Bu sırada Yusuf, adamı daha fazla merakta bırakmamak için konuşmaya başladı:

– Ben yıllardır bahçe işiyle uğraşan biriyim. Şu gördüğün bahçeyi eker, biçer, maişetimi onunla kazanırım. Bir konuda aşırı hassasımdır. Bahçemden elde ettiğim ürünü üçe bölerim. Birini fakir ve senin gibi yolu buraya düşen yolculara ayırırım. İkinci kısmından ailemle beraber istifade ederim. Geri kalan kısmı ise bahçeye tekrar tohumluk yapmak üzere saklarım.

Adam işin sırrını şimdi kavramıştı. Demek ki Yusuf'un bu taksiminden Allah razı olmuştu. Özellikle de malının üçte birini Allah yolunda infak etmesi, Allah'ın bu yardımına sebep oluyordu.

Kıssadan Hisse

1. Müslim'in Sahih'inde geçen hadiste, başından bu hadisenin geçtiği adamın kim olduğu bildirilmemektedir.

2. Mümin, Allah ahlâkıyla donanmasının bir gereği olarak daima verici olmalıdır. Sosyal meselelerde olduğu gibi bu vericilik, onun maddî âlemine de yansımaları ve o, başkalarının huzur içinde yaşayabilmesi için elindeki imkânları rahatlıkla ve gerektiği ölçüde seferber edebilmesidir.

Müminin maddî imkânlarını Allah yolunda dağıtmasına “infak” denilmektedir. İşte bu infak sayesinde fâni olan mal, kalıcı olmakta ve ahiret adına ciddi bir yatırım hâline gelmektedir. Gerek âyet-i kerimeler, gerekse de hadis-i şeriflerde infak yani vermek teşvik edilmiş ve vermenin müminlik alameti olduğu vurgulanmıştır. Nitekim “Sevdiğiniz şeyleri infak etmedikçe iyilikte zirveye ulaşamazsınız.” (Âl-i İmran, 3/92) âyet-i kerimesi bu hakikati dile getirmektedir.

2. Allah yolunda infakta bulunulan mal, ahiret adına ebedileşmektedir. Peygamberimiz’in (sallallahu aleyhi ve sellem), Tekâsür Sûresi’ni okurken, bu mevzuya işaretle şöyle dediğini görmekteyiz: “Âdemoğlu ‘Malım, malım’ der. Hâlbuki ey Âdemoğlu! Senin malından (sana kalan sadece) yeyip bitirdiğin, giyinip eskittiğin ve sadaka olarak verip bıraktığından başkası değildir.”³

Demek ki şu fâni âlemde sermaye olarak kullanılan malın, baki âleme ait bir sermaye hâline getirilmesi mümkündür ve bunun yolu da, gereken kadar malın ihtiyaç sahiplerine verilmesidir. Malını Allah yolunda infak eden insan, bir yandan sosyal hayatta itibar ve saygınlık kazanırken diğer yandan da hem canı hem de malı itibarıyla İlahî bir korunmanın altına girmiş olmaktadır. Allah Rasûlü’nün (sal-

³ Müslim, *Zühd* 3; Tirmizî, *Zühd* 31.

lallahu aleyhi ve sellem) ifadeleri içinde, her gün yeryüzüne iki melek inmekte ve onlardan biri, infak edenler için hayır duada bulunup infakta bulunanların mallarını artırmasını talep ederken, diğeri de, cimrilik yapıp kısıanların mallarını telef etmesini istemektedirler.⁴ Allah Rasûlü'nün (sallallahu aleyhi ve sellem) Hafsa validemize söylediği şu sözler de, bu meyanda dikkat çekicidir:

“İnfak et, cömert davran ve daima etrafına dağıt. Sakın ola ki, malı elinde tutup saklama ve elinde bulunan fazlalığı cimrilikle biriktirme! Yoksa Allah da sana karşı kısar ve verme hususunda böyle davranır.”⁵

---

⁴ Buhari, *Zekât* 37; Müsned, 6/306, 347.

⁵ Tirmizi, *Zühd* 17; Müsned, 4/231.

SABRİN MEYVESİ

Hz. Eyyub (aleyhisselâm) çok zengin bir peygamberdi. Pek çok malı, mülkü, bahçesi hayvanları ve çocukları vardı. Bunca zenginlik Hz. Eyyub'u hiçbir zaman kibirlendirmiyordu. O, Allah'a ibadet etmeye, insanları hak ve hakikate çağırmaya devam ediyordu.

Rabbimiz, Kur'ân-ı Kerim'de Hz. Eyyub'u sabır ve teslimiyette bütün insanlığa örnek gösteriyordu. Bu sebeple onu büyük bir imtihana tabi tuttu. Önce bütün malını, mülkünü elinden aldı. Çocukları da bir bir vefat etti. Hz. Eyyub çok zor durumda kalmıştı. Ama bütün bunlara rağmen en ufak bir şikâyette bulunmuyor, maruz kaldığı bu imtihana sabır ve şükürle mukabelede bulunuyordu.

İmtihanlar devam ediyordu. Daha sonra Allah, Hz. Eyyub'a çok ağır bir hastalık verdi. Hz. Eyyub bu hastalığa da sabır gösterdi ve kulluk vazifesine devam etti. Bu imtihan döneminin bütününde eşi de kendisini yalnız bırakmamış, hep onun yanında olmuştu.

Cenab-ı Hak, zamanla Hz. Eyyub'un hastalığını daha da artırdı. Yüce peygamber, dil ve kalbiyle yapabildiği kulluk vazifesini dahi yerine getiremez hâle gelmişti. Bu durum onu üzmüş ve telaşlandırmıştı. Allah'a kulluk vazifesini yapamadıktan sonra yaşamının ne mânâsı olurdu ki? Bu yüzden ellerini açtı ve Rabbine şöyle yalvardı:

– Ya Rabbi! Hastalığım artık bana zarar vermeye başladı. Kalben kulluk vazifemi yapmama, dil ile Seni zikretmeme mâni oluyor. İbadetsiz yaşayamam. Hâlimi Senin merhametine havale ediyorum.

O, bu duayı -duadaki kelimelerden de anlaşılacağı üzere- vücudunun sıhhat ve rahatı için değil, sırf ibadetinden geri kalmamak için yapıyordu. Allah, onun bu samimi duasını kabul etti. Ondan ayağını yere vurmasını, oradan çıkacak suyla yıkanmasını ve o suyu içmesini söyledi. Hz. Eyyub denileni yaptı ve eski sağlığına kavuştu. Aynı zamanda Cenab-ı Hak ona eski zenginliğinden daha büyük bir zenginlik ve evlat verdi. Hz. Eyyub eskisinden daha zengin, daha refah, daha sağlıklı ve huzurlu bir hayata kavuşmuştu.

Günler bu şekilde geçip gidiyordu. Bir gün Hz. Eyyub yıkanırken üzerine, nereden geldiği belli olmayan altın çekirgeler dökülmeye başladı. Hz. Eyyub hemen bunları toplamaya başladı. Bunun üzerine Allah:

– Ya Eyyub! Ben malını sana iade etmek suretiyle seni eski zenginliğinden daha büyük bir zenginliğe kavuşturmadım mı? Bunları toplamaya ne ihtiyacın var ki, dedi.

Hz. Eyyub şöyle cevap verdi:

– Evet, Rabbim! Bana çok büyük bir zenginlik bahşettin. Ancak bu Senin bereket hazinelerinden ilgisiz kalmamı gerektirmez. Senin tarafından ne ihsan edilirse kabulümdür. Çünkü veren Sensin. Senin verdiğin bir şeyi ben nasıl reddederim!

Kıssadan Hisse

1. Hayatımızın her anı değişik imtihanlarla dolu. Bu imtihanlar sabır ve azimle karşılandığı takdirde insanı olgunlaştırır ve niyetine göre onu Rabbine yaklaştırır. Her insanın hayatının değişik karelerinde yaşadığı ve insana sağlığın ne kadar büyük bir nimet olduğunu öğreten bir imtihanımız var: Hastalık. Hastalık asla istenmez, ancak geldiğinde de sabredilir.

2. Bu hayat, ebedî hayatın sadece bir tarlası ve kazanma yeridir. Sonsuz değildir ki, bizatihî gaye olsun. Hayat, ya bir hastalık, ya bir felaket veyahut musibet, veyahut da bir başka sebeple mutlaka bitecektir ve onun bitme zamanı da, insan daha hayata gelirken kararlaştırılmıştır. İnsanın dünya hayatına gelişi gibi, buradan ayrılışı da önceden takdir edilmiştir. Asıl hayat, ahiret hayatıdır. İşte, bu inançtaki bir insan, dünyada başına gelen musibetleri, “Günahlarıma keffarettir veya derecemi artıracaktır.” diyerek, sabrın ötesinde şükürle karşılamalıdır.

3. Allah’ın verdiği temiz ve helal malı sevmekte ve istemekte hiçbir mahzur yoktur. Dinin yasakladığı husus, mal-mülk sahibi olmak değil, zengin olma hırsı ile Allah’ı

unutmaktır. Malın gerçek sahibi olan Allah'ı unutmadan, zekât ve sadaka gibi dinî vazifeleri de aksatmadan zengin olmayı istemek ve bu yolda çalışmak, dinimizin uygun gördüğü bir davranıştır.

4. Efendimiz'in şu hadisi bu kıssadan alınacak dersle ne güzel örtüşmektedir: "Mümin kişinin durumu ne kadar ibret alınmaya layıktır! Zira her işi onun için bir hayırdır. Bu durum, sadece mümine hastır, başkasına değil. Ona memnun olacağı bir şey gelse şükreder, bu onun için hayırdır; zarar göreceği bir şey gelince de sabreder, bu da onun için hayırdır."⁶

---

⁶ Müslim, *Zühd* 64.

İHTİYAR ADAM VE İKİ KADIN

Hz. İbrahim, uzun zamandır görmediği oğlu, Hz. İsmail'i ziyaret maksadıyla Mekke'ye gitmeye karar vermişti. Mekke'de yaşayan Hz. İsmail, oranın halkı tarafından çok sevilmekteydi. Hz. İbrahim Mekke'ye geldiğinde gördüğü ilk kişiye oğlunun evini sordu. Adam evi tarif etti. Hz. İbrahim adamın tarif ettiği eve vardı. Kapıyı çaldı. İçeriden asık yüzlü bir hanım çıktı. Bu hanım, Hz. İsmail'in eşiydi. Ancak çok geçimsiz ve huysuz bir insandı. Hz. İsmail'e asla layık bir hanım değildi. Hz. İsmail eşinin düzelmesi için çok uğraşmış, çok sabretmişti ama nafileydi. Huylu, huyundan vazgeçmiyordu. Hz. İsmail'e de sabretmek düşüyordu.

Hz. İbrahim, kapıdaki kadına:

- İsmail evde yok mu, dedi. Kadın, sert bir ifadeyle:
- İsmail evde yok. Rızkımızı kazanmaya gitti, dedi.

Hz. İbrahim, kadına:

- Durumunuz nasıl, geçiminiz iyi mi, diye sordu.

Kadın hâlinden şikâyet ederek şöyle dedi:

– Çok dardayız, kıt kanaat geçiniyoruz.

Bunun üzerine Hz. İbrahim:

– İsmail geldiğinde ona ihtiyar bir adamın kendisine selamı olduğunu söyle. Ayrıca kendisine hatırlat, kapısının eşliğini değiştirsin, diyerek Mekke'den ayrıldı.

Hz. İsmail evine döndüğünde evdeki güzel kokudan babasının geldiğini anlamıştı. Çok heyecanlandı. Ancak evde eşinden başka kimsecikler yoktu. Eşine:

– Bugün evimize gelen oldu mu, diye sordu.

Kadın:

– Evet, garip bir ihtiyar geldi. Seni sordu. Ben de evde olmadığını söyledim. Sonra geçimimizi sordu. Ben de zor durumda olduğumuzu ve kıt kanaat geçindiğimizi söyledim. Ha, bir de ayrılırken, “Kocana söyle, kapısını eşliğini değiştirsin.” dedi.

Hz. İsmail, babasının kendisine verdiği mesajı almıştı. Babasının bu ifadelerinden, eşinin hayırlı bir kimse olmadığını ve ondan ayrılmasının hayırlı bir karar olacağını anlamıştı. Zaten eşiyile arasındaki problemler de çekilmez hâle gelmişti. Bu işi uzatmanın daha fazla mânâsı yoktu. Bunun üzerine Hz. İsmail eşinden boşanıp başka bir hanımla evlendi.

Aradan bir hayli zaman geçmişti. Hz. İbrahim tekrar oğlunu ziyaret etmeye karar vermişti. Mekke'ye geldi ve oğlunun evini buldu. Kapıyı çaldı. Bu sefer karşısına başka bir hanım çıkmıştı. Hz. İbrahim:

– İsmail evde yok mu? Kendisiyle görüşmek istiyorum, dedi. Kadın:

– İsmail evde yok amca. Ben eşiyim. Çarşıya, rızığımızı kazanmaya gitti, dedi.

Kadının hâl ve tavırları, ağır başlılığı Hz. İbrahim’in dikkatinden kaçmamıştı. Neden sonra şöyle bir soru sordu:

– Kızım, durumunuz nasıl, geçinebiliyor musunuz?

Kadın:

– Rabbimize hamd ü sena olsun. Bolluk ve bereket içindeyiz. Verdiği nimetlerin şükründen aciziz, diye cevap verdi ve sözlerine şöyle devam etti:

– Yoldan geldiğiniz belli. Size bir şeyler ikram edeyim. Hem karnınızı doyurun, hem de biraz dinlenin. Siz burada beni bekleyin.

Hz. İsmail’in eşi karşısındaki zatın kayınpederi olduğunu bilmiyordu. İçeriden yiyecek bir şeyler getirdi. Hz. İbrahim onları yedi ve dua etti. Ardından kadına şunları söyledi:

– Allah razı olsun kızım. Daha fazla kalamayacağım. Kocan geldiğinde ona söyle, kapısının eşliğine sahip olsun, onu hoş tutsun.

Daha sonra Hz. İbrahim yola koyuldu. Aradan birkaç saat geçmemişti ki Hz. İsmail evine geldi. Daha kapıdan girmeden bahçede güzel bir koku hissetmişti. Bu koku babasına ait olmalıydı. Hemen hanımına:

– Bugün eve gelen oldu mu, diye sordu.

Hanımı:

– Evet, bir ihtiyar adam geldi. Seni sordu. Ben de evde olmadığını söyledim. Daha sonra bir sıkıntımız olup olmadığını sordu. Ben de huzur ve bolluk içinde olduğumuzu anlattım. Kendisine bir şeyler ikram ettim. Çıkarkan de bana, “Kocana

selam söyle. Kapısının eşığına sahip olsun onu hoş tutsun.” dedi. Bu sözden ne kastettiğini anlamadım. Sence ne demek istemiştir, dedi. Bunun üzerine Hz. İsmail şunları söyledi:

– Hanımım! O ihtiyar adam benim babamdı. Kapımın eşığı de sensin. Bana seni hoş tutmamı, seninle iyi geçinmemi, seni üzmememi tembihlemiş. Demek ki babam seni sevmiş ve senden razı olmuş.

Kıssadan Hisse

1. İnsan, kapısına gelen misafiri hoş karşılamalı, ona izzet ve ikramda bulunmalıdır. Nitekim Peygamberimiz bir hadislerinde Allah’a ve ahiret gününe inanan bir müminin misafire iyi davranması ve ona ikramda bulunması gerektiğini bildirmektedir. Asık bir çehre, memnuniyetsizliği ortaya koyan hâl ve tavırlar misafiri üzer. Bir mümin, böyle davranışlardan uzak durmalıdır.

2. Her anne ve baba çocuğunun iyiliğini düşünür. Evladına bir zarar gelmesini istemez. Bu yüzden evladının yanlış yolda olduklarını düşündüklerinde onu uyarırlar. Bu durumda evlat, anne ve babasının istekleri dine uyuyorsa onu yerine getirmelidir. Netice itibariyle bir meselede başta Allah’ın rızası olmak üzere anne ve babanın da rızasını alan evlat, hüsrana uğramayacaktır.

3. Kim olursa olsun eşlerin arasını düzeltme adına konuştuğu kelimelere ve yaptığı davranışlara çok dikkat etmelidir. Eşler arasındaki iletişim ve uyum için, üçüncü şahısların teklifleri, tavsiyeden öte gitmemelidir. Tabii ki bu tavsiyelerin iki tarafı da incitmeyen bir üslupla yapılması en iyi yoldur.

İKİ ADET GÜMÜŞ, BİR KESE ALTINDAN DAHA DEĞERLİ OLUR MU?

Allah, aynı şehirde yaşayan şehrin en zengini ile en fakirini imtihan etmek için meleklerinden birini, üstü başı yırtık, çok fakir bir insan kılığında onların yanına gönderdi. Melek, önce fakir adamın evine gitti. Bu adam fakir olmasına rağmen, çok tevekkül ve şükür sahibi bir insandı. Karşısında böyle hırpani vaziyetteki adamı gören fakir adam ona:

– Buyurun hoş geldiniz. Ne istemiştiniz, dedi.

Melek:

– Kusura bakmayın, sizi rahatsız ediyorum. Yoldan geliyorum. Hiç param kalmadı. Yoluma devam edebilmem için paraya ihtiyacım var, dedi. Fakir adamın cebinde iki gümüş parası vardı. Onlardan birini karşısındaki adam verdi ve şöyle dedi:

– Bütün param bunlar. Olsaydı, inanın daha çok verirdim. Siz bunu alın ve yolunuza devam edin.

Bunun üzerine melek, adama şöyle dedi:

– Allah sizden ebeden razı olsun. Bu para benim işimi görür. Sizden bu kadarını da beklemiyordum. Gördüğüm kadarıyla siz de ihtiyaç sahibi bir kimsesiniz. Hele sahip olduğunuz paranın yarısını bana vermeniz, beni çok duygulandırdı. Rabbim birinizi bin yapsın. Hakınızı helal edin.

Fakir adamın yanından ayrılan melek, bu sefer şehrin en zengin adamına gitti. Zengin adam evine şehrin büyüklerini çağırmış, onlarla sohbet ediyordu. Bu sırada fakir insan suretindeki melek, kapıyı çalıp içeri girdi. Durumunu anlattı ve paraya ihtiyacı olduğunu söyleyerek, zengin adamdan yardım istedi. Zengin adam, misafirleri içinde bulunan şehrin müftüsüne şunları söyledi:

– Hocam, bıktım artık. Buraya her gün bunun gibi pek çok insan geliyor. Para istiyor. Gerçi kimseyi boş çevirmiyorum, ama canımı da sıkıyor değil mi hani!

Bu sözleri duyan müftü adama şunları söyledi:

– Olsun siz Allah için verin ki, Allah da size versin. Hiçbir yardım karşılıksız kalmaz.

– Tamam hocam tamam, zaten hep veren taraf biz oluyoruz dedi ve cebinden bir kese altın çıkararak adama verdi. Verirken de gururlu ve havalı bir ifadeyle şöyle dedi:

– Dilenci al şunu. Bak buralarda kimse sana bu kadar para vermez, bilesin.

Zengin adamın bu tavrı, fakir insan suretindeki meleğin hiç hoşuna gitmemişti. Çok üzülmüştü. Çünkü bu malı kendisine veren Allah'tı ve o adam bu sadakayı yine Allah için başkasına veriyordu. Sadakayı verme şekli böyle olmalıydı.

Zengin adamın bu hâlini gören müftü hem adama hem de orada bulunan diğer insanlara ibret olacak şu sözleri söyledi:

– Bu tavrınız çok yanlış. Minnet ve başa kakma sadakanın sevabını azaltır, hatta yok eder. Siz yardımlarınızda samimi olun, verirken içinizden gele gele verin. Unutmayın ki, siz bu parayı aslında Allah’a veriyorsunuz ve Allah, bunun karşılığını size kat kat verecektir.

İmtihani fakir adam kazanmıştı. Allah onun davranışından memnun olmuştu. Çünkü o, sadakasını gönülden gele gele vermişti ve başa kakmamıştı. Zengin adamın vermiş olduğu bir kese altının ise Allah katında bir değeri olmamıştı. Bu şekilde iki adet gümüş para, bir kese altından daha kıymetli hâle gelmişti.

Kıssadan Hisse

1. Vermek, Allah ahlâkıdır. Nitekim Cenab-ı Hak, solduğumuz havadan yediğimiz gıdalara kadar kullarına pek çok nimet vermiş ve karşılıksız olarak vermeye de devam etmektedir. Aynı zamanda Cenab-ı Hak, “Size verdiğimiz rızıklardan infak edin” (Münafikun, 63/10) buyurarak kullarında verme ahlâkının olmasını istemektedir. O yüzden kula düşen, Rabbinin kendisine bahşetmiş olduğu nimetlerden ihtiyaç sahiplerine dağıtmasıdır.

Kişi bu vazifeyi yaparken de başa kakarak yapmamalı, karşı tarafı rencide etmemelidir. Hatta sağ taraftaki birine verilen sadakanın, soldaki kişi tarafından görülmemesi de hadislerde ifade edilen hususlardan biridir. Çünkü verdiği

para veya mal onun değil, ihtiyaç sahibinindir. Yani o, muhatabına borcunu iade etmektedir. Bu husus bir âyet-i kerimede şöyle dile getirilmektedir: “Ey iman edenler! Allah’a ve ahiret gününe inanmadığı hâlde insanlara gösteriş olsun diye infak eden kimse gibi sadakalarınızı, başa kakma ve eziyetle iptal etmeyiniz.” (Bakara, 2/264)

Bu açıdan bakıldığında sadaka, bir yandan zengini tevhid çizgisine çekerken fakiri de zengin karşısında ezilmekten kurtarmakta ve cemiyette olması muhtemel iki uç nokta arasında köprüler kurmaktadır. Bugünün tarihi, zamanında bu inceliği kavrayan ecdadımızın, altınları bir kâseye koyup, üzerine de “Bu sana helaldır” yazısını ilave ederek, fakirin ulaşabileceği bir yere koyduğunu ve kendisi de devreden çıkarak fakirin mahcubiyet duymasına müsaade etmediklerini, övgüyle nakletmektedir.

2. Ayrıca fakir fukaraya verilen sadaka, azımsanmamalıdır. Çünkü Rabbimiz verilen şeyin çokluğuna değil, veren kişinin niyetine bakmaktadır. Nitekim, ateşten yarım hurma ile dahi olsa sakınılması gerektiğini ifade eden Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem) bu konuya parmak basmaktadır. Bu konuda Ebû Akil’i de hatırlamak gerekir. Sahabe arasında, Medine’nin şerefli ensarından Ebû Akil isminde ve neyi, nerede vereceğini çok iyi bilen bir yiğit vardı. Fakirliğine rağmen gelip, elindeki ve avucundakini Allah Rasûlü’nün (sallallahu aleyhi ve sellem) önüne döktüğünden dolayı, münafıklarca horlanıp kötüleniyordu. Hâlbuki o, bütün bunlara aldırılmıyor, boynunda ipi Medine’nin pazarlarında dolaşıyor ve sırtına aldığı eşyayı bir yerden başka bir mekâna taşımak suretiyle hamallık yapıyordu. Bunun karşılığında aldığı üç-beş dirhemi iki-

ye ayırıyor, bir kısmını etrafındaki muhtaçlara dağıtıktan sonra diğer yarısını da Allah Rasûlü'ne (sallallahu aleyhi ve sellem) getiriyordu.

Onun bu hareketini gören münafıklar, ortalığı karıştırmak için “Allah’ın bu adamın sadakasına ne ihtiyacı var ki!” diyor ve onu, eleştiri oklarının hedefi hâline getiriyorlardı.⁷ Kur’ân-ı Kerim onların bu tavırlarına dikkat çekerek, Ebû Akil’i tebrik ederek şöyle buyurmaktadır: “Sadakalar hususunda, müminlerden gönüllü verenleri ve güçlerinin yettiğinden başkasını bulamayanları çekiştirip onlarla alay edenler var ya, işte onları Allah maskaraya çevirmiştir. Ve onlar için elem verici bir azap vardır.” (Tevbe, 9/79) Ebû Akil, boynunda ipi olduğu dönemde vermesi gerekeni ortaya getirmiş ve cömertce vermesini bilmişti. Şüphesiz ki bu destansı hareketinin ecrini de ötede alacaktı.

3. Efendimiz’in şu hadisi de verilen sadakayı başa kakmanın, ne kadar elem verici bir sonucunun olduğunu bildirmektedir: “Üç zümre vardır ki, Allah kıyamet günü onlarla konuşmaz, onlara bakmaz ve onları temize çıkarmaz. Ve onlara can yakıcı bir azap vardır. Elbiselerini sürüyerek yürüyen, yaptığı iyiliği başa kakan ve malına yalan yeminle revaç verip satmaya çalışan...”⁸

Bu kıssadan alacağımız dersi son olarak Kur’ân’dan bir âyet ile bitirelim: “Bir tatlı söz, bir kusur bağışlama, peşinden incitme gelen maddî yardımdan (sadakadan) çok daha iyidir. Zira Allah ganî ve halîmdir (sizin sadakalarınıza muhtaç değildir, çok müsamahalı olup cezayı çabuk vermez). (Bakara, 2/263)

⁷ Bkz. İbn Kesîr, *Tefsir*, 4/125 vd.

⁸ Müslim, *İman* 171-174; Tirmizi, *Buyû* 5; Ebû Davud, *Libas* 25.

BİR KÜTÜK İÇİNDE SAHİBİNİ BULAN BORÇ

Geçmiş zamanın birinde çevresi tarafından sevilen, sayılan, ahlâklı, dürüst bir tüccar vardı. Bu adam, sözünün eri, kimseyi aldatmayan, söz verdiği zaman mutlaka onu yerine getiren, borcuna son derece sadık birisiydi. Bu sebeple de onunla iş yapan kimseler asla bir tereddüt içine girmiyorlardı.

Bu tüccara bir gün çok acil nakit lâzım olmuştu. Komşu memleketten mal sipariş etmişti ve o malları alması için de para bulması gerekiyordu. Kendisine lâzım olacak parayı verebilecek bir esnaf arkadaşı vardı. Meseleyi ona açtı. Arkadaşı borç vermekte hiç tereddüt etmedi. Çünkü onu çok iyi tanıyordu. Daha önce de aralarında borç alışverişi olmuştu ve herhangi bir problem yaşanmamıştı. Arkadaşı ona parayı verirken şöyle dedi:

– Yanlış anlama. Birbirimize güveniriz, sen de biliyorsun. Ama yine de borçlarda bir şahit göstermek âdettendir. İstersen aramızda bir şahit tutalım.

– Şahit olarak Allah yeter, başka şahide gerek var mı?

– Peki o zaman bana bir kefil gösterebilir misin?
Dünyanın binbir türlü hâli var.

– Sen merak etme. Kefil olarak Allah yeter. Başka kefil aramaya gerek yok.

Adam, arkadaşına hak vermişti. Doğru ya, Allah'tan daha iyi şahit ve kefil elbette olamazdı. Zaten arkadaşına da güveniyordu. Aralarında paranın ne zaman ödeneceği konusunu konuşular ve ayrıldılar.

Adam yolculuk için hazırlıklarını tamamlamıştı. Onların memleketinde ticarî seyahatler gemiyle yapılıyordu. Gemiye bindi ve komşu memlekete vardı. Hemen mal aldığı şirkete gitti, arkadaşından almış olduğu borç parayla ödemesini yaptı. Bu sırada yanında getirmiş olduğu malları da sattı ve aldığı borçtan daha fazla para kazandı.

Artık memleketine geri dönebilirdi. Ancak o da ne! Aksilik bu ya, yaşadığı memlekete sefer yapan tek gemi vardı ve o da arıza yapmıştı. Bu nedenle deniz seferleri belirsiz bir tarihe kadar iptal edilmişti. Aradan günler geçti, ama gemideki arıza hâlâ giderilememişti. Şimdi ne yapacaktı? Arkadaşına ödeyeceği borcun günü de iyice yaklaşmıştı. Vaktinde ödeyeceğine dair söz de vermişti. Ne yapayım, ne edeyim derken sahil kenarında yürürken gözüne bir kütük ilişmişti. O anda aklına şu gelmişti:

– Ben bu kütüğün içini oyayım ve borcumu içine koyup üstünü kapatayım. Bir de arkadaşına durumumu anlatan bir mektup yazayım. Daha sonra ise kütüğü denize bırakayım. Aramızda şahit ve kefil olarak Allah'ı bırakmıştım. İnşallah Rabbim bu kütüğü arkadaşına ulaştırır.

Adam, düşündüklerini yerine getirdi. Kütüğü denize bıraktı ve yana yakıla Allah'a şöyle yalvardı:

– Rabbim! Sen de biliyorsun ki, arkadaşımдан borç aldım. Arkadaşım benden şahit ve kefil istedi. Ben de, “Şahit ve kefil olarak Allah yeter.” dedim. Ancak geminin arıza yapması sebebiyle borcumu zamanında ödeyemeyeceğim. Sen benim kefilim olduğun için borcumu sana ödüyorum. N’olursun ya Rabbi, Sen de bu parayı arkadaşşıma ulaştır.

Denize bırakılan kütük, deniz üzerinde yalpalaya yalpalaya yol aldı ve gözden kaybolup gitti. Bu sırada borcu veren adam da her gün limana geliyor ve arkadaşşının gelip gelmediğini soruyordu. Sözleştikleri gün gelmişti. Adam hemen limana geldi. Borç verdiği arkadaşşı bu gün mutlaka gelmeliydi. Çünkü öyle sözleşmişlerdi. Ancak bütün araştırmalarına rağmen adamı bulamadı. Hayret ve şaşkınlık içindeydi. Acaba ne olmuştu? Arkadaşşının başına bir şey mi gelmişti? O ne yapar ne eder sözünü mutlaka yerine getirirdi.

Bu duygu ve düşüncelerle sahil kenarında yürürken ayağına bir şey takıldı. Yere eğilip baktı. Yerde bir kütük vardı, üzeri de hafif açılmıştı. Merak edip kütüğü aldı ve içine baktı. Bir de ne görsün! İçinde bir miktar para ile bir de mektup vardı. Mektubu hemen açıp okudu ve mektubu yazan kişinin arkadaşşı olduğunu anladı. Parayı da alıp cebine koydu ve Rabbine şükretti.

Günler sonra gemi tamir edilmiş ve tüccar adam da memleketine dönmüştü. İlk iş olarak borç para aldığı arkadaşşının yanına gitti. Göndermiş olduğu kütüğün arkadaşşının eline geçtiğinden haberi yoktu. O, borcu kadar parayı

yanına alıp arkadaşına getirmişti. Arkadaşı başından geçenleri kendisine anlatınca ikisinin de şükürleri ve Allah'a bağlılıkları bir kat daha artmıştı.

Kıssadan Hisse

1. Allah, özü sözü doğru kimselerin her zaman yanında olmuştur. İnsan devamlı surette Allah'a güvenmeli, O'na tevekkül etmelidir. Ancak sebepler planında ne yapılması gerekiyorsa onu da yapmalıdır.

2. İhtiyaç sahibi bir kimseye borç vermek güzel bir davranıştır. Bu, borç veren kişinin faziletli bir insan olduğunu gösterir. Kim olursa olsun herkes bir başkasından borç isteyecek hâlde gelebilir. İnsanlar birbirlerine muhtaç varlıklar olarak yaratılmıştır. Ancak borç alıp verirken mutlaka şahitler tutulmalı veya borç yazıya geçirilmelidir. Bu, bir güvensizlik değil, aksine tarafların birbirine yapmış olduğu bir güven sağlamasıdır. Ayrıca borçlanmalarda az da olsa çok da olsa yazmak, zaten Kur'ân'ın bir emridir.⁹

3. Borç, normal şartlarda müminin kaçınması gereken bir husustur. Zira borçta kul hakkı söz konusudur. Kul hakkı ise, ancak şahsın helal etmesiyle ödenebilecektir. Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem), üzerinde borç olduğu hâlde ölen bir sahabinin namazını, ancak onun borcunu bir başka sahibi ödediği veya ödemeyi üzerine aldığı zaman kırdırılmıştır. Ölümün vakti ve saati bizim açımızdan meçhul olduğuna göre, zorda kalıp sıkışmadıkça borç altına girmemek, akıllı bir müminin takınacağı en güzel tavidir.

⁹ Bkz. Bakara, 2/282.

HZ. SÂRE VALİDEMİZİN DUASI

Hz. İbrahim ve eşi Hz. Sâre validemiz, bir seyahat maksadıyla yola çıkmışlardı. Yolları zalim bir kralın ülkesine düşmüştü. Gidecekleri yere varabilmeleri için bu ülkeden geçmek zorundaydılar. Bu kralın, insanlar arasında kötü bir namı vardı: Güzel ve evli kadınları kocalarından zorla ayırıyor ve onları yanında alıkoyuyordu. Bu durumu Hz. İbrahim biliyordu. Bunun üzerine şehre girmeden eşine şöyle dedi:

– Buranın çok zalim bir kralı var. Güzel kadınları kocalarından zorla alıyor. Senin, benim eşim olduğunu anlarsa, seni de benden zorla almak isteyebilir. O yüzden seninle muhatap olursa ve sana benim kim olduğumu sorarsa, eşim değil kardeşim dersin. Bu yalan da değil. İkimiz aynı zamanda iman kardeşiyiz.

Şehrin içinden geçerken Hz. Sâre validemiz, kralın adamlarının dikkatinden kaçmadı. Krallarına yaranmak için hemen Hz. Sâre'yi alıp saraya getirdiler. Hz. İbrahim,

eşini teslim etmemek için çok mücadele etse de nafi-leydi. Adamlar hem silahlı, hem de sayıca ve kuvvetçe çok güçlüydüler. Hz. İbrahim'e dua etmekten başka bir şey kalmıyordu. O da ellerini açıp Rabbine Hz. Sâre'yi koruması için dua ediyordu.

Adamlar, Hz. Sâre'yi saraya getirdiler. Bu sırada Hz. Sâre şöyle dua ediyordu:

– Allah'ım! Ben Sana ve peygamberin İbrahim'e iman ettim. Ben hayatım boyunca namusumu korudum. N'olursun Ya Rabbi, beni bu zalimden uzak tut, beni onun kötülüklerinden koru, muhafaza eyle.

Muhafızlar Hz. Sâre'yi alıp kralın yanına götürdüler. Kral, karşısında Hz. Sâre'yi görünce ona dokunmak istedi. Bu amaçla elini Hz. Sâre'ye uzattı. O anda kralın kolu ve bütün vücudu kaskatı kesildi. Ne yaptıysa bu hâlden kurtulamadı. Artık çaresiz olarak Hz. Sâre'ye:

– Bana ne yaptın bilmiyorum, ama bu hâlden beni ancak sen kurtarabilirsin. Haydi bir şeyler yap da beni kurtar. Söz veriyorum sana dokunmayacağım ve seni serbest bırakacağım, dedi.

Hz. Sâre validemiz dua etti ve kral düzeldi. Ancak kral sözünü yerine getirmeyerek elini tekrar Hz. Sâre'ye uzatmak istedi. Aynı hâl bir daha başına geldi. Bunun üzerine kral, Hz. Sâre'den bir kez daha yardım istedi. Hz. Sâre'nin duasıyla düzelen kral, bir kere daha elini uzatmak istediye de yine kolu ve vücudu kaskatı kesildi. Artık kral, Hz. Sâre'ye dokunamayacağını anlamıştı. Yanındaki adamlarını çağırıp emretti:

– Derhâl bu kadını yanımdan uzaklaştırın. Siz bana bir insan değil, şeytan getirmişsiniz. Şu hizmetçi Hacer’i de alıp ona verin. O da aynen bu kadın gibi. Böyle kadınları sarayımda istemiyorum.

Bu emir üzerine kralın adamları, Hz. Sâre’yi ve daha sonra Hz. İbrahim’in eşi ve Hz. İsmail’in annesi olacak Hz. Hacer validemizi alıp Hz. İbrahim’in yanına getirdiler ve onlardan derhâl ülkeyi terk etmelerini istediler. Hz. İbrahim, yanında eşiyile birlikte bir de başka kadın görünce çok şaşırmişti. O, bir yandan eşine kavuştuğu için şükrediyor, bir yandan da eşinin başından neler geçtiğini merak ediyordu.

Hz. Sâre validemiz başından geçenleri bir bir Hz. İbrahim’e anlattı ve son söz olarak şunları söyledi:

– Rabbime binlerce hamd ü sena olsun ki, beni zalim kralın elinden korudu. Onu perişan etti ve bir de bu hizmetçi kızı verdi.

Kıssadan Hisse

1. Bu dünya imtihan dünyasıdır. Allah, kulunu imtihan eder. İmtihanlar herkesin Cenab-ı Hak katındaki değerine göre değişir. Müminin bu imtihanlara karşı iki silahı vardır. Bunlar sabır ve duadır. Sabır ve dua, her türlü musibetin hakkından gelir. Zaten Allah, kuluna kaldıramayacağı yükü yüklemes.

2. Allah, kendisine hakkıyla yönelen kullarının dualarını kabul eder. Onları asla sıkıntı içinde bırakmaz. Ancak mümin, sadece sıkıntılı anlarında değil, rahat zamanlarında

da Allah'a dua etmeli ve O'nun kapısından bir lahza olsun ayrılmamalıdır.

3. Verdiği sözde durmamak Allah'ın sevmediği özelliklerdendir. Efendimiz'in beyanına göre de münafıklığın alametlerindendir. O yüzden bir mümin, böyle bir hâlden fersah fersah uzak durmalıdır.

ÖLÜME TERK EDİLEN KEDİ

Çok eski zamanlarda yaşayan bir kadın vardı. Bu kadın âdeta temizlik hastasıydı. Sabah olunca ev temizliğine başlıyor, akşama kadar temizliğe devam ediyordu. Evin herhangi bir yerinde bir toz görünce çileden çıkıyor ve sinir krizleri geçiriyordu. Bu gereksiz ve aşırı titizlik, onun sinirlerini tahrip etmişti. Etrafında âdeta terör havası estiriyordu.

Annelerinin bu durumundan çocukları da iyice bıkmıştı. Çünkü evde istedikleri gibi oynayamıyorlardı. Bu yüzden kim bilir kaç defa annelerinden dayak yemişlerdi. Onlar için evin bir hapishaneden farkı yoktu.

Annelerinin olmadığı bir gün çocuklar sokaktan çok şirin bir kedi yavrusu getirdiler. Yavru kedi dışarıda üşümüşü ve karnı da açtı. Annelerinin, hayvanlara karşı sert bir tutumu vardı. Çocuklar daha önce evde bir kedi beslemek istemişlerdi. Ama anneleri, buna şiddetle karşı çıkmıştı.

Aralarında düşünüp karar verdiler. Kediyi eve alacaklardı ve onunla biraz ilgilendikten sonra anneleri görmeden dışarı çıkaracaklardı.

Kediyi evlerine aldılar ve karnını doyurdular. Karnı doyan kedi, çocuklarla oynamaya başlamıştı. Bu hâlde kediyi oynarken, saatin çabucak geçtiğinin farkına varamamışlardı. Bu sırada evin her tarafı da dağılmıştı.

Annelerinin gelme saatinin yaklaştığını fark eden büyük kardeş, diğer kardeşlerine hemen kediyi evden çıkarmaları gerektiğini söyledi. Çünkü anneleri evin bu hâlini görmemeliydi. O gelmeden derhâl evi temizlemeleri gerekiyordu.

Tam bu sırada kapı açıldı ve içeriye anneleri girdi. İçerinin dağınıklığını gören kadın, öfkeden çılgına dönmüştü. Bir yandan bağırıp çağırıyor, öte yandan eline geçirdiği şeyleri çocuklarına fırlatıyordu. O esnada gözü yavru kediyi ilişmişti.

– Demek bir de benden habersiz eve kedi getirdiniz. Bak şimdi ben size ne yapacağım. Hemen odanıza çıkın. Size süresiz evden dışarı çıkma yasağı koyuyorum, dedi.

Kediyi de eliyle alıp depoya fırlatıverdi. Zavallı kedi çok korkmuştu. Kadın, deponun kapısını kilitleti ve bağırarak şöyle dedi:

– Bu kediyi buraya kilitliyorum. Anahtarını da bende. Size bir ceza olsun, kedi burada aç susuz kalacak ve ölecek. Hele biriniz onu buradan çıkarmaya çalışsın, bakın o zaman bu evde neler olacak!

Bu sözleri duyan çocuklar çok korkmuştu. Odalarından dışarı çıkamıyorlardı. Zavallı kedi ise miyavlayıp duruyor-

du. Kedininin bu acı acı miyavlamaları, taş kalpli kadının kalbini yumuşatmıyordu.

– Oh olsun sana. Ölene kadar seni oradan çıkarmayacağım, diyordu.

Aradan günler geçti ve kedinin miyavlaması durdu. Kedi ölmüştü ve depodaki koku evin içine yayılıyordu. Kadın, kediyi depodan çıkarıp dışarıdaki çöp kutusuna atıverdi.

Kadının, kediyi bu şekilde ölüme terk etmesi, gayretul-lâha dokunmuş, yaratmış olduğu mahlukata karşı son derece şefkatli olan Cenab-ı Hakk'ı celâllendirmişti. Kadının yapmış olduğu bu kötü davranışın elbette bir cezası olacaktı. Allah onun cezasını, cehennem olarak takdir etti. Kadın bu suçunun cezasını cehennemde ödeyecekti.

Kıssadan Hisse

1. Bir mümin, insanlara olduğu gibi hayvanlara da merhametli olmalıdır. Peygamber Efendimiz'in hayatına baktığımızda O'nun hayvanlara karşı da çok merhametli olduğunu görüyoruz. Mesela bir muharebeden dönerken, dinlenme vaktinde, sahabeden bazıları bir kuş yuvası görmüş ve yuvadaki yavruları alıp sevmeye başlamışlardı. Tam o sırada anne kuş gelmiş ve yavrularını onların elinde görünce, orada çırpınıp uçuşmaya başlamıştı. Allah Rasûlü bu duruma muttalî olunca, fevkalade celâllendi ve hemen yavruların yuvaya konulmasını emir buyurdu.

Mümin, sevgi ve merhamet insanıdır. O, bu sevgi ve merhametini hiçbir varlıktan esirgememelidir. Çünkü “Merhamet etmeyene merhamet olunmaz.”

2. Bir anne evin tertip ve düzeni bozuluyor diye çocuklarını oyun oynamaktan mahrum etmemelidir. Evin belli bir kısmını oyun yeri olarak ayırmalı ve çocuklarının davranışlarını kısıtlamamalıdır.

3. Fazla titizlik, aşırı bir tutum sergileme, hangi olay söz konusu olursa olsun iyi bir davranış değildir. Peygamber Efendimiz bir hadislerinde, zorlayarak, ifratkâr bir tutumla tekellüflü bir biçimde ince eleyip sık dokuyanların helak olduğunu haber vermiş ve bu noktaya parmak basmıştır. Daha sonraları da bu tutum, “İşlerin en hayırlısı orta dozda olanıdır.” sözüyle güzel bir şekilde vecizelendirilmiştir.

BİR KÜP ALTIN, İKİ GÜZEL İNSAN

Geçmiş zamanın birinde bir adam, bir çiftlik evi yapmaya karar verdi. Bunun için güzel bir yer aradı ve aradığı yeri sonunda buldu. Öncelikle araziyi sahibinden satın aldı ve hemen işe koyuldu. Önce kendine güzel bir ev, daha sonra hayvanları için bir barınak yaptı. Geri kalan arazi üzerine ise meyve ağaçları dikmeye başladı.

Bir gün arazide çalışırken kazmasının ucuna sert bir cisim takıldı. İçinden, “Sert bir kaya parçası olmalı.” diye düşündü. Ancak biraz daha kazdığında bir de ne görsün! Bir küp altın. Küpü bulunduğu yerden dikkatlice çıkardı. İçinden şunu geçirdi:

– Ben bu araziyi satın aldım, ama içindekileri satın almadım. Bu altınlar arazinin benden önceki sahibinin olmalı. En iyisi ben bu küpü ona teslim edeyim.

Adam hemen araziyi aldığı adamın yanına gitti ve durumu anlattı. Bu altın küpünü adama teslim etti. Adamı dikkatlice dinleyen arazinin eski sahibi şöyle dedi:

– Kardeşim, ben bu araziyi sana içindikileriyle beraber sattım. Bu altın küpü benim değil, senin. Çünkü arazi şu anda sana ait.

Karşı taraftaki adam ise altınları kendisinin alamayacağını söylüyordu. Aralarındaki bu anlaşmazlık uzayınca hâkime gitmeye karar verdiler.

Mahkemeye vardıklarında durumu hâkime arz ettiler. Hâkim öncelikle, toplumda böylesi insanların yaşadığı için Rabbine şükretti ve ardından her iki adama de bekâr çocuklarının olup olmadığını sordu. Adamlar şaşırmişti. Konunun bekâr çocuklarla ne ilgisi olabilirdi ki?

Araziyi satın alan adam:

– Benim bir oğlum var, dedi.

Diğer adam ise:

– Benim de bir kızım var hâkim bey dedi. Bunun üzerine hâkim sözlerine şöyle devam etti:

– Efendiler! Sizin hakkınızda verdiğim hüküm şu: Çocuklarınızı birbiriyle evlendirin. Bu altınların bir kısmını da onlara düğün masrafları ve düğün hediyesi olarak harcayın. Bir kısmını kendi ihtiyaçlarınız için harcayın. Geri kalan kısmını da Allah yolunda hizmette kullanın.

Her iki taraf da haklarında böyle bir kararın verileceğini akıllarının ucundan geçirmiyorlardı. Ancak bu karardan iki taraf da oldukça memnun kaldı. Çünkü bu sayede hem aralarındaki ihtilaf çözülmüş, hem de akraba olmuşlardı.

Kıssadan Hisse

1. İnsan, kul hakkı mevzuunda olabildiğince hassas olmalıdır. Meşru olmayan her türlü kazanç ancak hasâret getirir. Vücudunun her zerreşi haramdan meydana gelmiş insanların oluşturduğu toplum, hiçbir zaman Cenab-ı Hakk'ın rahmetine liyakat kazanamaz. Bir toplum, kendini değiştirmedikçe de Cenab-ı Hakk onları değiştirmez. Durup dururken aziz bir cemaati Allah zelil etmez, zelil ettiğini de aziz hâle getirmez.

Kendini kontrol etmeyen insanlara Allah kendini unutturur. Allah'ı unutmuş insanlar ise hem kendi nefislerini hem de içinde buldukları cemiyeti ve milleti unuturlar. Bu, Allah hakkını gözetmeyen toplumlara Allah'ın dünyadaki cezasıdır. Ahirette ise onlara can yakıcı bir azap vardır.

Kul hakkı daha da mühimdir. Allah Rasûlü, üzerinde kul hakkıyla musalla taşına yatırılmış bir insanın namazını kılmamıştır. Zira kul hakkıyla ebedî aleme göçen insan, kendisine rahmetle dua edilme liyakatından mahrumdur. Kul hakkı hangi yol ve ne suretle geçerse geçsin insanın helakına sebep olur. Ahirete kul hakkıyla gidenlerin durumu çok zordur.

İslâm, kul hakkına büyük önem vermiştir. Herkesin hesap endişesiyle titrediği kıyamet gününde, hiçbir suale tabi tutulmadan cennete girecek olan şehidin bile hesap vereceği tek husus, “kul hakkı”dır. Onun için her mümin, üzerinde başkasına ait bir hak varken ölmekten şiddetle kaçınır. Böyle bir inanç, insana kendi kazancına başkalarını

ortak etme hasletini de kazandırır. Zira içinde bir başkasının alın teri bulunmayan, hiçbir kazanç yok gibidir.

İçinde bir başkasının hakkı olmayan kazanç, beraberinde vicdan huzurunu da getirir. Vicdanen huzurlu bir insan ise, çalışırken daha bir aşk ve şevkle çalışır.

2. İnsanlar bir konuda anlaşmazlığa düştüklerinde kendi aralarını bulacak bir hâkime gidebilirler. Hâkim, her iki tarafı da dinlemeli ve her zaman haklının hakkını, hak ettiği ölçüde vermelidir.

HELAK EDİLMİYİ HAK EDİP DE HELAK EDİLMİYEN TEK KAVİM

Asur Devleti'nin başşehri ve önemli bir ticaret merkezi olan Ninova şehrinde doğan Yunus (aleyhisselâm), oranın halkına peygamber olarak gönderilir. Hz. Yunus, maddî bir refah ve bolluk içinde yaşayan, putlara tapan Ninova halkını senelerce bir olan Allah'a imana ve ibadet etmeye davet eder. Kavmi ona iman etmediği gibi pek çok eza ve cefada bulunur. Onunla alay ederler. Fakat Yunus (aleyhisselâm) yılmadan ve ümitsizliğe kapılmadan onları hak dine davet etmeye devam eder.

Hz. Yunus, bütün bu samimi gayretlerine rağmen kendisiyle eğlenen, alay ve hakaret eden kavminden ümidini kesmeye başlar ve doğru yola geleceklerine olan inancı sönmeye yüz tutar. Çünkü yıllardır uğraşmasına karşılık, muhataplarının sinesinde herhangi bir yumuşama olmaz. Bu sebeple kararını verir: Hicret edecektir. Hicret öncesi son kez halkına, kendilerine büyük bir azabın geleceğini

haber verir. Bunun ilk alameti olarak da yüzlerinin renginin değişip bozulacağını söyler.

Ancak halkına karşı çok kırgın ve kızgın olan Hz. Yunus, hicret kararını Cenab-ı Hak'tan gelen bir emirle değil de kendi arzusuyla alır. Aslında bu hicret, ne görevden kaçış, ne de görevi verene bir baş kaldırıştır. Sadece davete boyun eğmeyen halktan, bir kızgınlık ve sabırsızlık neticesi vaktinden önce uzaklaşmaktır.

Yunus (aleyhisselâm), büyük bir üzüntü içinde hicret için yola koyulur. Doğup büyüdüğü Ninova'yı terk eder ve Dicle nehri kenarındayken, yolcularla dolu olan bir gemiye biner. Gemi hareket edip kıyıdan uzaklaşır. Bir müddet seyrettikten sonra durur ve kıvıldamaz olur. Gemidekiler şaşırıp kalırlar. Ne kadar çalıştılsa da gemiyi bir türlü yürütemezler. Üstelik aniden çıkan bir fırtına ile de gemi batacak hâle gelir. Yolcular büyük bir paniğe kapılırlar. Ardından:

– Aramızda bulunan bir suçlu yüzünden gemi yürümüyor, diye söylenirler.

Sıra bu suçluyu tespit etmeye gelmişti. İçlerinden biri şöyle bir teklifte bulunur:

– Kura çekelim. Suçlu olanı tayin etmeyi Allah'a bırakalım. Kura kime isabet ederse, onu denize atalım ve bu beladan kurtulalım.

Bu teklif kabul görür. Kura çekilir ve kurada Yunus (aleyhisselâm) çıkar. Herkes çok şaşırır. Çünkü Hz. Yunus, hâl ve tavırlarıyla yolcular arasında çok müspet bir tesir uyarmıştır. Suçlunun o olduğu hiç kimsenin aklının ucundan bile geçmemektedir. Kurayı yenilemeye karar verirler.

Ancak kura iki defa daha çekilir ve yine her ikisinde de aynı isimle karşılaşılır: Hz. Yunus. O zaman Yunus (aleyhisselâm) bunun kendisi hakkında İlahî bir imtihan olduğunu kabul edip tevekkülle, “O âsi kul benim!” der.

Yunus (aleyhisselâm) denize atılır. O sırada vakit geçedir. Denizde de şiddetli bir fırtına vardır ve deniz çalkalanmaktadır. Hz. Yunus gemiden denize atlar ve azgın dalgalarla bir müddet boğuşur. O sırada Hz. Yunus’a yardımcı olabilecek hiçbir kimse yoktur. Kendisinin kurtuluşu için bütün maddî sebepler yok olmuştur. Dalgalar arasında tek başına kalakalmıştır. Gece olduğu için seslense bile sesini duyacak hiç kimse yoktur. Zaten kısa bir zaman sonra bir balık tarafından yutulmuştur. Kısacası gece, deniz ve balık Hz. Yunus aleyhine ittifak etmiştir. Onu, içinde bulunduğu bu ortamdan kurtaracak öyle bir Zat olmalıdır ki, hükmü hem geceye, hem balığa, hem de denize geçmelidir. Şüphesiz ki, bu Zat, bütün sebeplerin yaratıcısı Cenab-ı Hak’tır.

Bunun üzerine Hz. Yunus, “Ey Rabbim! Senden başka hiçbir ilah yoktur. Seni her türlü noksanlıktan tenzih ederim. Ben nefsinde zulmedenlerden oldum.” diyerek Rabbine yalvarır. Hz. Yunus’un bu samimi tevbesini Cenab-ı Hak kabul eder ve balığa, içindeki misafirini sahile çıkarmasını emreder. Balık, Hz. Yunus’u (aleyhisselâm) sahile bırakır. Allah Teâlâ, engin lütuf ve keremiyle Hz. Yunus’un sahile çıktığı yerde, onu hem gölgelendirecek, hem de sinek gibi haşerelerin rahatsızlık vermesinden koruyacak, geniş yapraklı, çabuk büyüyüp yükselen Yaktin (kabak ağacı) adlı bir ağaç bitirir. Hz. Yunus bu ağaç altında bir müddet kalıp eski sıhhat ve afiyetine kavuşur.

Bu arada Ninova halkı, peygamberleri Hz. Yunus'un işaret ettiği gibi bir sabah uyandıklarında yüzlerinin farklı bir renk aldığını ve ardından gökyüzüne baktıkları zaman da üzerlerine siyah bir bulutun geldiğini görürler. Netice itibarıyla Hz. Yunus'un bir peygamber olduğunu ve kendilerinin ona zulmettiklerini anlarlar. Bu sebeple bir araya gelip dua dua yalvararak Allah'tan kendilerini affetmelerini isterler. Cenab-ı Hak bu samimane yapılan duaları kabul buyurur ve onları affeder. Hz. Yunus tekrar kavmine geri döner. Bu şekilde Hz. Yunus'un kavmi, helak edilmeyi hak edip de helak edilmeyen tek kavim olarak tarihteki yerini alır.

Kıssadan Hisse

1. Hz. Yunus'un (a.s) kavmi hakkında takdir edilmiş azabın kaldırılması, Allah'ın o kavme yaptığı hususi bir muamele olabilir ki, başkaları için ne daha önce ne de daha sonra böyle bir muamele söz konusu olmamıştır.

2. Bazen belaların emareleri, sebeplerin ortaya çıkmasıyla belirir, ama tam o esnada yapılan bir iyilik, bir güzellik Allah'ın rahmetini celbetmeye vesile olur. Yunus'un (a.s) kavmi, azap emarelerini görünce toplanmış, Allah'a yönelmiş ve O'na pişmanlık duygularını bildirmişlerdi ki; Allah da onlara göndereceği belayı kaldırmış ve onlara bir süre daha dünyevî, ama uhrevî buutlu yaşama imkânı bahşetmiştir.

3. Âdet-i sübhaniyesine göre Allah, hangi kavme azap edecekse nebisine, azap öncesi o beldeden ayrılmasını emir buyurmuştur. Yunus (a.s) ise, öyle bir emir gelmeden, kendi içtihadı ile kavminin beldesini terk etmiştir. Böyle

olunca da gelmesi muhtemel azap o kavimden kaldırılmış ve pâyeyi nübüvvete muvafık bir uyarı şeklinde bir paratoner gibi O nebiye verilmiştir ki, hikâyede bahsedilen hadiseler Hz. Yunus'un başına gelmiştir.

4. Dua müminin silahıdır. "Kaderi ancak dua reddeder." şeklinde rivayet edilen bir hadis vardır. İnsan kaderinin ne olduğunu bilemez, ancak başa gelebilecek kötü bela ve musibetlerden korunmasının yollarından biri de dua etmektir. Zaten insanın yapacağı dua da kadedendir. İşte dua bu mânâda kaderi reddeder. Dolayısıyla bu hadisi, Allah'a yaklaşma aracı olan duaya bir teşvik olarak, duayı da başa gelmesi muhtemel sıkıntı ve belalara karşı da bir paratoner olarak anlamalıdır.

MAĞARA ASHABI

Ashab-ı Kehf, Allah inancına sırt çevirip putperestliğe saplanan kavimlerini terk ederek yaşadıkları şehirden ayrılıp bir mağaraya sığınan, hâllerıyla insanlara ahiret inancı ve ölümden sonra dirilme hususunda ibret olan genç müminlerdir. İsimlerine gelince, Yemliha, Mekselina, Mislina, Mernuş, Debernuş, Sâzenuş, Kefestetayyüş ve bir de köpekleri Kıtımir'dir. Onların ibret dolu hayatları Kur'ân-ı Kerim'in Kehf suresinde anlatılır.

Ashab-ı Kehf'in yaşadığı dönemde Hristiyanlık bozulmuş, krallar sefahate dalmıştır. Hatta içlerinden Dakyanus isminde bir kral putperest olmuştur. Dakyanus, cebbar ve zalim bir insandır. Allah'ın birliğine inanan insanlara imha planını uygular. Ne kadar inanmış insan varsa istisnasız hepsine işkence eder. Bu arada saraya mensup yedi genç de iman edenlerdendir. Bundan haberdar olan Dakyanus, iman eden bu gençleri çağırarak, inançlarından vazgeçmelerini, aksi takdirde onları öldüreceğini söyler. Gençler ise,

inançlarının doğru, insanın kendi yaptığı cansız bir puta saygı göstermesinin ise yanlış ve batıl bir inanç olduğunu söyleyerek, dinlerinden dönmeyeceklerini söylerler. Dakyanus sarayın tepkisinden çekinerek bu gençlere ilk etapta bir şey yapamaz.

Ancak onlar, daha fazla bu ortamda kalamayacaklarını bilmektedirler. Ya imanlarından vazgeçecekler, ya da inançlarını yaşamak için hicret etme yolunu seçeceklerdir. Şüphesiz ki onlar ikinci yolu tercih ederler. Şehir dışında peşlerine takılan bir köpekle birlikte, civardaki bir dağın eteğinde bulunan mağaraya sığınır. O sırada Cenab-ı Hak tarafından verilen bir emirle derin bir uykuya dalarlar. Üç asır bu mağarada uyur hâlde kalırlar. Allah'ın lufu ve mucizesiyle, bu müddet içinde vücutları çürümesin diye sağa sola çevrilip yaşatılmışlardır.

Bu müddetin sonunda bir gün ikindi vakti sıralarında uyanırlar. Uyandıklarında kendilerini sanki bir gün kadar uyumuş hissederler. Onların şehirden çıkıp gitmelerinden sonra olay unutulmuş ve üzerlerinden bir çok hadise gelip geçmiştir. Uyandıklarında kendilerini aç hisseden bu gençler aralarından bir arkadaşlarını yiyecek alması için ellerindeki para ile şehre gönderirler. Yemliha adındaki bu genç, şehre yaklaştıkça şaşırır. Yollar ve şehrin etrafı bir hayli değişmiştir. O dönemlerde Hristiyanlara büyük eziyetler çektiren Dakyanus'un üzerinden çok zaman geçmiştir. Şehre gelen Yemliha ekmek almak isterken, elindeki parayı gören fırıncı bu gencin elbiselerinden şüphelenir ve elindeki paraya bakıp define bulduğunu zannederek onu ilgililere şikâyet eder. Üç yüz küsür yıl öncesinin parasıyla gayet ta-

bii bir şekilde alışveriş yapmak isteyen bu adamın hâli tuhaf görülünce, hükümdarın huzuruna götürülür. Yemliha kendi bildiklerine göre bir gün önce başlarına gelen olayı anlatır. Fakat o dönemde putperestliğin yerini Hristiyanlık almış, öldükten sonraki dirilmeye iman eden bir toplum ortaya çıkmıştır. Yemliha'nın anlattıkları neticesinde başta hükümdar olmak üzere bütün halk duruma muttalî olur ve bu durumun Cenab-ı Hak tarafından gösterilen bir mucize olduğunu anlarlar. Bu şekilde imanları ziyadeleşir. Daha sonra Allah Teâlâ, tekrar mağaraya dönen Yemliha ve arkadaşlarının ruhlarını kabzeder.

Kıssadan Hisse

1. Ashab-ı Kehf'in toplumdaki ayrılımlarını ve bir mağaraya sığınmalarını bir kaçış olarak değerlendirmek mümkün değildir. Onların ayrılışı katiben korkakların ayrılışı ile kıyaslanamaz. Onların mağaraya sığınmaları ve şehirden ayrılışları, Hz. Ömer'in hicret ederken peşinden gelme ihtimali olanlara hem de güpegündüz, Kâbe'ye giderek "Ben Medine'ye hicret ediyorum. Karısını dul, çoluk-çocuğunu yetim bırakmak isteyen peşimden gelsin." demesi ve ayrılması gibi bir ayrılıştır. Yani hicrettir. Onları de bir firardır ama Allah'a firardır ve Allah'a sığınmadır.

2. Böyle bir baş kaldırma ve hicret etme, onların temsil ettiği düşüncenin, o topluma zamanın yorumlarıyla farklılaşarak yeniden aksetmesine vesile olmuştur. Bu yiğitçe ve yürekten kükreşmiş, kim bilir o toplumun içinde nicelerinin zihnini allak-bullak etmiş ve nicelerinin gönlü-

nü yumuşatmıştır. Tıpkı toprağa atılan bir tohum gibi bu düşünceler ve bu yiğitlerin tavırları da ağızdan ağıza, dil-den dile, gönülden gönüle nakledilerek, o topluma mâl olmuş ve zamanı geldiğinde de açan filizler, semere veren başaklar gibi bütün bir toplumu çepeçevre kuşatmıştır.

3. Ashab-ı Kehf'in saraya mensup insanlar olduğu rivayet edilir. O dönemde, bir insanın saraydaki refah, saadet ve huzurunu terk ederek, başta kral ve bütün bir toplumun reddedeceği bir yola girmesi olacak şey değildir. Ashab-ı Kehf'in böyle davranması, elbette etrafın dikkatini çekmiş, onların bir din, bir düşünce uğruna asla katlanılmaz veya yapılamaz gibi algılanan fedakarlıklara katlanmaları, içinde neşet ettikleri toplumda şok etkisi yapmıştır. Bu şekilde milletin dikkat nazarlarını, onların tebliğ ve temsil ettiği mesaja çevirmiştir.

4. Mağara, aslında bir dolma, şarj olma yeri ve kendini, özünü keşfetme mekânıdır. Zira küfürle yaka paça olma ve hele kuvvet dengesinin olmadığı bir zamanda onu tutup sarsma, ırgalama ve nihayet mağlup etme, ancak peygamberâne bir güç ve azimle olur. Allah Rasûlü'nün (sallallahu aleyhi ve sellem) hayatına bakalım! O da peygamberlik ufkuna ulaşmak için, bi'setten önce altı ay mağara dönemi geçirmemiş midir? Daha sonra Allah Rasûlü'nün (sallallahu aleyhi ve sellem) arkasında, ama mutlaka O'nun çizgisinde mücadele edenlerin hayatında hep birer mağara dönemi olmuştur. İmam Gazali'nin, İmam Rabbani'nin, Mevlana Halid'in ve Üstad Bediüzzaman'ın hayatlarında da hep bu şarj olma, özünü ve kendini bulma, inkâr düşüncesiyle mücadeleye için gerekli olan enerjiyi toplama adına inzivaları

olmuştur. Süresine gelince, bu Efendimiz için altı aydır da, diğer evliya, asfiya ve mukarrebinden ise beş sene, on sene hatta altmış sene bile halvet yaşayanlar olmuştur. Evet, insanın bazı ledünnî hitaplara mazhar olabilmesi, ilhamlarla şahlanabilmesi ve semavî vâridâta açık hâle gelebilmesi için bir mağara dönemine ihtiyacı vardır.

5. Ashab-ı Kehf'in mağaraya sığınması imanı korumaya yönelik bir harekettir. Ashab-ı Kehf, Rablerine inanmış gençlerdi. Allah da onların hidayetlerini artırmış ve kalplerini pekiştirmişti. Allah'a şirk koşan kendi kavimleri içinde sayıca belki iki elin parmakları kadar yoktular. Kavimleri içinde kalıp imanlarını yitirmemek ve Allah'a şirk koşturmak için Allah'ın rahmetini umarak bir mağaraya gizlendiler. Kavimleri tevhide inananlara karşı oldukça acımasızdı, kendilerini ya taşıyarak öldürürler ya da dinlerine döndürürlerdi. Bu durumda kavimlerinden uzaklaşıp gizlenmekten başka çareleri yoktu. Böyle zamanlarda Allah yolunda ölmek oldukça faziletliyse de hicret etmek de aynı derecede faziletli bir eylemdir. Ashab-ı Kehf'in kavimlerini değiştirebilecek bir güçleri olmadığı gibi muzaffer olarak kavimlerine dönebilecekleri bir yer, yani Medineler'i de yoktu. O hâlde önlerinde üç seçenek vardı, ya yeniden şirke dönmek, ya ölmek ya da hicret etmek. Onlar taşlanarak öldürülmektense, Allah'ın rahmetini umarak hicret etme yolunu seçmişlerdi. Allah da üzerlerine rahmetini yaydı ve onları kavimlerinin zulmünden kurtardığı gibi, kendilerinden sonraki ümmetler için de bir örnek yaptı ve hatıralarını ölümsüzleştirdi.

HIZIR'LA YOLCULUK

Allah'ın ilim ve irfanla donattığı bir peygamber olan Hz. Musa, kavmine hak ve hakikati anlatıyor, onlara doğru yolu gösteriyordu. Bir gün kavminden bir kimse Hz. Musa'ya:

– Ey Musa! İnsanların en bilgini kimdir, şeklinde bir soru sordu. Hz. Musa, tereddütsüz:

– İnsanların en bilgini benim, diye cevap verdi. Çünkü o, Allah'ın peygamberiydi ve Cenab-ı Hak, peygamberine pek çok ilim öğretmişti. Ancak ondan daha bilgili bir kimse vardı ki, o kimse Hz. Hızır'dı. Onun için Allah:

– İki denizin ayırımında salih bir kulum var. O senden daha bilgilidir diyerek, Hz. Musa'ya kendisinden daha âlim bir zatın olduğunu bildirdi.

Hz. Musa, bu kişiyi çok merak etmişti. Onunla tanışmak ve ondaki ilmi öğrenmek istedi. Allah'a bu bilgini nerede bulacağını sordu. Yüce Allah ona, bu âlimi iki denizin birleştiği yerde bulabileceğini söyledi ve ekledi:

– Ya Musa! Bir sepetin içine tuzlanmış bir balık koy. Sepetteki balık ne zaman canlanıp kaybolursa, bahsini ettiğim bilgili kulumu orada bulursun.

Hz. Musa, yardımcısı Yûşa'yı da (aleyhisselâm) yanına alarak yola koyuldu. Yanlarına yolculuk boyunca ihtiyaçları olacak yiyecek ve içeceklerini de almışlardı. Tabii içinde balık olan sepeti de unutmadılar. Uzun ve yorucu bir yolculuk sonunda bir akşam vakti iki denizin ayrımına vardılar. Biraz dinlenmek için sahil kenarında bir yere gittiler. Orada uykuya daldılar. Bu sırada sepetin içindeki balık canlanıp zıplamaya başladı. Zıplama neticesinde sepetteki balık denize daldı. Tam o sırada uyanan Yûşa (aleyhisselâm), balığın canlanıp denize daldığını gördü.

Hz. Yûşa, bu haberi Hz. Musa'ya söylemeyi unutmuştu. Eşyalarını toparlayıp tekrar yola koyuldular. Epey bir müddet yürüdükten sonra karınları acıktı. Hz. Musa, Hz. Yûşa'dan sofrayı hazırlamasını istedi. Bu esnada Hz. Yûşa'nın, sepetteki balığın canlanıp denize düştüğü aklına geldi. Özür dileyerek durumu hemen Hz. Musa'ya anlattı. Hz. Musa:

– Öyle mi? Hemen geri dönüyoruz. İnsanların en bilgisiyle balığın canlandığı yerde buluşacaktık. Rabbim öyle söylemişti. Haydi hiç vakit kaybetmeden yola koyulalım, dedi.

Balığın canlandığı yere geldiklerinde Hz. Musa orada, bir taşın üzerinde oturan esrarengiz bir adam gördü. Bu zat, Hz. Hızır'ın ta kendisiydi. Hz. Musa selam verip kendini tanıttı ve ona:

– Allah'ın sadece sana öğrettiği bilgileri bana da öğretmeni istiyorum. Senin yanında kalabilir miyim, dedi.

Bu soruya Hz. Hızır şöyle cevap verdi:

– Ey Musa! Sen benim yanımda kalmaya tahammül edemezsin. Beraber olduğumuz süre içinde ihtimal ki, kavramakta zorluk çekeceğin ve bazen de kavrayamayacağın şeyler olacaktır. Bunlara sabredemezsin. Hem Allah'ın sadece bana öğrettiği ilim vardır ki, onu sen bilmezsin. Sadece sana öğrettiği ilmi de ben bilmem. O yüzden gel sen bu işten vazgeç.

Hz. Musa:

– Allah'ın izniyle benim ne kadar sabırlı birisi olduğumu göreceksin. Sana hiçbir şekilde karşı gelmeyecek, sabırlı olacağım, dedi.

Bunun üzerine Hz. Hızır:

– Tamam o zaman ama bir şartım var. Ben sana açıklayıncaya kadar yaptığım bir işi, niçin öyle yaptığımı sormayacaksın. Bana asla itiraz etmeyeceksin. Kabul ediyor musun, dedi.

Hz. Musa, Hızır'ın bu şartını kabul etti ve hep beraber yola çıktılar. Tam gemiye binecekleri an, bir kuş uçarak önelerine kondu. Daha sonra denize doğru uçtu ve gagasıyla denizden bir damla su aldı. Hz. Hızır, Hz. Musa'ya kuşu göstererek şöyle dedi:

– Bak Musa! Şu kuşu görüyor musun? Benim ilmim ile senin ilminin toplamı Allah'ın ilmi yanında, şu kuşun gagasıyla aldığı su kadar bile değildir.

Bu şekilde Hz. Musa, Hızır'dan ilk dersini almış oluyordu. Sahile yanaşan gemiye bindiler. Gemi sahipleri Hz. Hızır'ı tanıdıkları için onları gayet güzel karşıladılar ve onlardan ücret bile almadılar. Gemi hareket ettikten sonra Hz. Hızır, gemide bir delik açtı. Gemi delinince su aldı ve yan tarafa yatık olarak gitmeye başladı. Hz. Musa gördüğü haksızlığa dayanamayıp sordu:

– Sen ne yaptın? Gemiye batıracaksın. Senden ücret bile almayan bu insanların gemisini deldin. Geminin içindekilerin boğulmasını mı istiyorsun?

Hz. Hızır:

– Ben sana yaptığım şeylere itiraz etmeyeceksin, sabredeceksin demiştim.

Hz. Musa:

– Kusura bakmayın, sözümü unuttum. Ama bundan sonra itiraz etmeyeceğim. Şayet itiraz edersem arkadaşlığımız son bulsun.

Gemi yolunu tamamlamış, limana varmıştı. Beraberce gemiden indiler ve yollarına yüreyerek devam ettiler. Önlerine cıvı cıvı koşup oynayan çocuklar geldi. Hz. Hızır, içlerinden bir çocuğu kenara çekti ve oracıkta öldürdü. Hz. Musa hemen müdahale etmek istedi, ama çocuk ölmüştü. Hemen Hızır'a dönüp şöyle çıkıştı:

– Sen ne yapıyorsun?! Hiç suçu, günahı olmayan şu yavruyu niye öldürdün?

Hızır, gayet sakindi. Hz. Musa'ya şöyle dedi:

– Ben sana, benimle yapamazsın demiştim.

Bunun üzerine Hz. Musa, verdiği sözü hatırladı ve şöyle dedi:

– Kusura bakmayın, sözümü yine unuttum. Ama bundan sonra itiraz etmeyeceğim. Şayet itiraz edersem arkadaşlığımız son bulsun.

Hz. Hızır, Hz. Musa'ya bir şans daha verdi. Yollarına devam ettiler. Derken yolları bir köye vardı. Köy halkından yiyecek istediler. Fakat kimse onları misafir etmedi. Aç bir hâlde köyde dolaşmaya devam ettiler. Köyün içinde ilerlerken yıkılmaya yüz tutmuş, yan yatmış bir duvar gördüler. Hz. Hızır bu duvarı eliyle düzeltip tamir etti.

Hz. Musa dayanamayarak sordu:

– Bu köylüler bizi ne misafir ettiler ne de yiyecek verdiler. Durum böyleyken, sen onlardan birinin yıkılmak üzere olan duvarını düzelttin. Bu duvarı düzeltmene karşılık bir ücret almayacak mısın?

Hz. Hızır:

– Ben sana benimle yolculuk yapamazsın, bana soru sormayacaksın dememiş miydin? Yolumuz buraya kadarmış. Artık ayrılmamız gerekiyor, dedi.

Bu, üç olmuştu. Artık Hz. Musa'nın Hz. Hızır'a söyleyecek ne bir sözü, ne de öne sunacak bir mazereti kalmamıştı.

Hz. Hızır, sözlerine şöyle devam etti:

– Evet yolculuğumuz bitti, ama şimdi sana tahammül edemeyip sabırsızlık gösterdiğin hadiselerin perde arkasını anlatacağım. Önce zemininde delik açtığım gemiden başlayayım. Geminin su almasını istedim. Çünkü gittiğimiz

yol üzerinde, sağlam gemilere el koyan zalim bir kral vardı. Geminin kusurlu olduğunu, su aldığı görüncel gemiye el koymaktan vazgeçtiler. Gemi maddi durumu kötü olan ve gemicilikle ekmeğini kazanan birkaç kardeşe aitti. Onu delmekle gemiyi kralın elinden kurtardım. Zaten daha sonra gemi sahipleri zemini onarıp yollarına devam ettiler.

Öldürdüğüm çocuğa gelince; o çocuğun anne ve babası Allah'ın sevgili kullarındandı. Çocuk büyüdüğü zaman onları azdıracak ve dinlerinden çıkmasına vesile olacaktı. Allah onlara acıyıp çocuğun şerrinden korudu. Bu çocuk yerine onlara hayırlı bir evlat verecek.

Son olarak tamir ettiğim duvara geleyim. O duvar iki yetim çocuğa aitti. Duvarın altında, çocuklara ait babalarından kalma bir hazine vardı. Çocukların babası salih bir kişiydi. Duvar yıkılınca bu hazine ortaya çıkacak ve daha küçük olan bu çocukların malı başkaları tarafından harcanacaktı. Allah bu çocukların büyümesini ve kendi elleriyle hazinelerini çıkarmalarını diledi.

Bir de şunu ifade edeyim ki, bunları kendi kafamdan değil, Allah'ın emri ve müsaadesiyle yaptım.

[Allah Rasûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) bu kıssayı anlattıktan sonra şöyle buyurmuştur: "Allah, Musa'ya rahmet etsin. Keşke sabretseydi de aralarında geçecek diğer maceraları da Allah bize anlatsaydı."]

Kıssadan Hisse

1. Bu yolculuk, her zaman ve devirde yapılması gereken bir yolculuktur. İnanan insanlar sadece zahiri ilim-

lerle yetinmemeli, kalp ve ruh dünyalarını işlettirerek mânâ ilmine vâkıf olmaya da çalışmalıdır. İşte Hz. Musa, yanındaki gençle bu yola süluk etmiş ve bütün gençliğe bu dersi vermiştir. Yolculuk, bir mânâyâ göre çile ve tasavvuf-taki ifadesiyle seyr-i sülukun remzidir. Bu uzun yolculukta her makamın kendine göre şartları vardır ve bunlar ancak erbabınca bilinmektedir. Sahabiden sonra tâbiin döneminde bu iş hakkıyla yapılmış ve her türlü ilmi kendisinde toplama cehdiyle insanlar uzak mesafelere yolculuk yapmış ve at koşturmuşlardır. Aynı hedefe varmak isteyenler, günümüzde de aynı şekilde davranmak zorundadırlar. Demek ki, bu hadiseden hisse alma, kıyamete kadar devam edecek ve her seviyenin insanı bu hadiseden kendi seviyesine göre bir mânâ anlayacaktır.

2. Gemi bir semboldür. Her devrin zalim ve cehbar insanlarınca gasbedilmek istenen gemiler, kırık ve dökük gösterilmekle kurtarılabilceğine bu hadiseyle işarette bulunulmuştur. Tabii ki burada gemi mecazî mânâda kullanılmıştır. Ancak bu prensip bütün devirlerde kullanılabilir bir usuldür ve hükmü kıyamete kadar bâkîdir.

3. Ayrıca bu üç hadisenin müşterek olarak anlattığı şöyle bir nükte daha vardır: Mantık ve rasyonalizm, kalbe ve ruha teslim olmak zorundadır. Burada masum gibi görünen çocuk öldürülüyor, yıkılması gereken duvar tamir ediliyor ve teşekkür edilmesi gereken yerde iyi insanların gemisi deliniyor. Böylece anlıyoruz ki, akıl, mânâ alemin-den açılmış bir pencere karşısında iflas etmiştir. Onun için esas olan, dinin ruhuna teslim olmaktır. İnsan, dünya ve

içindekilerinden tecerrüt edip soyutlanmadıkça, mânâ âlemine ait hakikatları anlayabilme melekesini elde edemez. Onun için dünyadan uzaklaşıp, ukbaya yaklaştıracı bir seyre ihtiyaç vardır.

4. İki denizin birleşmesi (Mecma'ül-Bahreyn), tefsirlerde ismi geçen pek çok denizin birbiriyle birleştiği yerlerden ziyade, her ikisi de bir sahanın denizi durumunda olan ve birisi zâhir ilminin diğeri de bâtın ilminin denizi durumunda bulunan Hz. Musa ile Hz. Hızır'ın bir araya gelmesidir ki, mecaz olarak iki denizin birleşmesi olarak tabir edilmiştir.

ÜÇ AYRI KİŞİYE VERİLEN SADAKA

Geçmiş zamanın birinde Murat isminde kulluğu ve güzel ahlâkıyla herkese örnek olan bir adam vardı. Bu adam aynı zamanda çok cömertti. Etrafındaki insanlara bol bol sadaka dağıtır ve infakta bulunurdu.

Murat Bey, bir gün evinin ihtiyaçlarını gidermek için çarşıya çıktı. Çarşıda yürürken sokak başında oturan bir adam gördü. Bu adam hırsızlığıyla nam salmış birisiydi. O yüzden kimse onunla konuşmaz, ona iltifat etmezdi. Murat Bey, herkesin şaşkın bakışları arasında cebinden bir miktar para çıkarıp hırsıza sadaka olarak verdi. Onu gören insanlar çok şaşırmişti:

– Murat Efendiye bakın. Dalgın galiba, hırsıza sadaka verdiğinin farkında değil.

Murat Bey her şeyin farkındaydı. Hırsıza bilerek sadaka vermişti. Yoluna devam etti. Yolda bir satıcı gördü. Satıcıdan iki kilo elma rica etti. Bu sırada tezgâhın kenarında bir kadın gördü. Bu kadın ahlâksızlığıyla tanınıyordu. O yüzden top-

lum dışına itilmişti. Murat Bey, cebinden bir miktar daha para çıkarıp kadına sadaka olarak verdi. Halkın şaşkınlığı bir kat daha artmıştı:

– Yok yok, hakikaten Murat Efendiye bir şeyler olmuş. Bu kadına hiç para verilir mi?

Bu sözler, Murat Beyin kulağına kadar geliyordu. O, ne yaptığının şuurundaydı. Bu sırada dili de şükür içinde Allah'ı zikrediyordu.

Alışveriş bitmiş, Murat Bey evine dönüyordu. Çarşının sonuna varırken zenginliğiyle bilinen bir adamla karşılaştı. Cebinden bir miktar para çıkarıp ona da sadaka verdi. Bütün bunları izleyen halk daha fazla dayanamamıştı. Murat Beyin yanına gelip ona şöyle dediler:

– Murat Bey! Kusura bakmayın ama bugün sizde bir hâller var. Önce hırsıza, sonra kötü ahlâklı bir kadına, bu da yetmezmiş gibi hiç ihtiyacı olmadığı hâlde zengine sadaka verdiniz. Hiç böyle kimselere sadaka verilir mi?

Murat Bey, başını kaldırdı ve şunları söyledi:

– Evet bu üç kimseye de sadaka verdim. Hırsıza, belki bu işinden vazgeçer niyetiyle, ahlâksız kadına bu çirkin işten vazgeçer ümidiyle, zengine de belki bu sadakadan ibret alıp o da sadaka vermeye başlar duygu ve düşüncesiyle sadaka verdim.

Halk, Murat Beyin niyetini anlamıştı. Meseleyi yanlış anladıkları için ondan özür dileyip oradan ayrıldılar ve işlerine koyuldular.

Kıssadan Hisse

1. Maddî durumu iyi olan kişinin, muhtaç bir kimseye sadaka vermesi bir vazifedir. Aslında sadaka çok geniş mânâsı olan bir kelimedir. Nitekim Peygamberimiz'in (sallallahu aleyhi ve sellem) bir hadisinde bu mânâ açıkça görülmektedir:

Allah Rasûlü (sallallahu aleyhi ve sellem):

– Her Müslümanın sadaka vermesi gerekir, buyurunca Sahabe:

– Ey Allah'ın Peygamberi! Şayet bulamazsa demiş, cevap olarak Rasûl-ü Ekrem (sallallahu aleyhi ve sellem):

– Kendi el emeğiyle çalışır, hem kendisine faydası olur hem de tasadduk eder, buyurmuşlardır. Sahabenin:

– Yine bulamazsa, sorusuna karşılık,

– Zorda kalmış, ihtiyaç sahibine yardım eder, cevabını vermiştir. Sahabenin:

– Bu imkânı da bulamazsa şeklindeki ısrarına karşılık ise:

– İyilik yapar, şer yapmaktan kendini korur. Bu da onun için şüphesiz ki sadakadır, diyerek sadakanın, taban itibarıyla genişliğine dikkat çekmiştir.¹⁰

Sadaka, ihtiyaç sahiplerine verilmeli, bu şekilde fakir ile zengin arasında bir köprü kurulmalıdır.

2. Amellerin en küçüğünden, en büyüğüne kadar bütününe değer ve kıymet veren ve âdeta onlara hayatiyet kazandıran ölçü niyettir. Hatta, iyiliklerde sadece niyetin

¹⁰ Buhârî, *Zekât* 30; Müslim, *Zekât* 45,46; Nesâî, *Zekât* 6.

kazandırdığı çok şey vardır. Mesela bir insan, bir hasene-ye niyet etse de onu yapamasa yine bir sevap alır. Eğer onu yaparsa, durumuna göre bazen on, bazen yüz, bazen de yedi yüz sevap kazanır. Hâlbuki kötülükler, niyette kal-sa günah yazılmaz, yapıldığı zaman da sadece bir günah yazılır. Buradaki şahıs, halis niyetiyle hareket etmiş, böyle-ce hem kendisi hem de sadaka verdiği kişiler kazanmıştır.

3. Sadakayı verirken isabet edip gerçek fakir veya Kur'ân'ın tespit buyurduğu yerlere vermek, çok önemlidir. Bu itibarla tespit edilen yerlerin dışına verilen zekât veya sadakayla, şartlar gerçekleşmediği için, şahsın üzerinden mükellefiyetin kalkmadığı unutulmamalıdır.

Sadece, sadaka verilen kişide isabet düşüncesiyle, ve-ren kimseye mahsus olmak üzere bir ruhsat vardır; o da, isabet etti düşüncesiyle verdiğiinden, bu samimi niyetye üzerindeki mükellefiyeti düşürmüş kabul edilmektedir. Fakat yine de mükemmel mânâda ve kabul edilir olanın, sadaka verilen kişide isabet olduğu unutulmamalıdır.

Mahiyetlerini bilmeyerek sadakasını, önce hırsıza, ardından zinakâra ve daha sonra da zengine veren şahsın bu hareketi, etrafındaki insanlar tarafından kınanırken, verdiği kimselerin hırsızlık, zina ve cimriliği bırakmaları temennisıyla makul görülmüştür. Bundan da anlaşılacağı üzere, toplum içinde ihtiyacı olanlar iyice araştırılmalıdır ki, verilen zekât ve sadaka yerine ulaşsın ve ferdin üzerindeki mükellefiyet de hakkıyla eda edilsin.

Görüldüğü gibi zekât ve sadaka, fakirleri bir köşede unutulma bahtsızlığından kurtarıp aranan şahıslar hâline

getirmektedir. Bilhassa cemiyet olarak zekât müessesesi işlerlik kazandığında -Ömer b. Abdülaziz döneminde olduğu gibi- zekâtı kabul edecek şahıs veya müesseseler neredeyse bulunamayacak bir seviyeye gelecektir. Böyle bir ortamda fakir, zenginin peşinde dolaşmaktan kurtulacak, aksine zengin fakiri arar hâle gelecektir. Zira zenginin elinde hakkını vermesi gereken bir mal vardır ve bunu, ancak vasıfları onu almaya müsait kimselere vermelidir.

Meseleye bu şekilde, zekât ve sadaka verme vazifesini yerine getirebilmek için kilit nokta olarak bakan zenginin nazarında, fakir, Allah'ın verdiği mülkü yine O'nun istediği istikamette sarfetmeye vesile olduğundan dolayı hayırla yâd edilecektir.

[4. Ele alınan kıssadaki kurguda anlaşılması kolay olsun diye Murat ismini verdiğimiz şahıs, hadiste “Benî İsrâil’den bir kimse” olarak geçmektedir. İbret alınmaya yönelik olarak değerlendirilmesi gerektiğini düşündüğümüz bu kıssadaki kahramanın ismini, fehme takrib (konuyu daha iyi anlaşılır kılabilmek) ve her defasında “bir kimse” olarak ifade etmek için böyle bir yol izlediğimizi belirtmek isteriz.]

HİCRET İNSANI: HZ. İBRAHİM

Hiz. İbrahim'in hayatına baktığımızda hicretin onun hayatında büyük bir yer tuttuğunu görüyoruz. Bu sebeple ona "hicret insani" denebilir. Bu mânâda kısaca Hz. İbrahim'in hayatını gözden geçirmek, anlatılacak kıssanın daha iyi anlaşılabilmesi için gereklidir.

Tarihçilerin kaydettiğine göre münecimler, Hz. İbrahim'in doğduğu yılda, o sene doğacak bir çocuğun halkın dinini değiştireceğini, dönemin kralı Nemrut'un saltanatına son vereceğini söylediler. Bunun üzerine Nemrut, doğacak bütün erkek çocukların öldürölmelerini emreder. Bu haberi duyan Hz. İbrahim'in babası Âzer, hanımını Kûfe ile Basra arasındaki Ur şehrine götürüp bir mağaraya saklar. Hz. İbrahim bu mağarada gözlerini dünyaya açar ve bu şekilde öldürölmekten kurtulur. Bu gerçekten de anlaşılıyor ki Hz. İbrahim'in hicreti âdeta daha ana rahmindeyken başlamıştı.

Hiz. İbrahim, peygamber olarak vazifelendirildikten

sonra önce babasına hak dini tebliğ eder. Babası Âzer, put yapıp onları satarak geçimini sağlayan bir adamdır. Oğlunun bu teklifini reddeder. Daha sonra İbrahim (aley-hisselâm), değişik vesilelerle yıllarca kavmine Allah'ı anlatır ve taptıkları putların, kendilerine bile hayrı olmadıklarını ifade eder. Ancak sonuç yine aynıdır. Kavmi Hz. İbrahim'i inkâr eder.

Bir gün Hz. İbrahim, halkına taptıkları putların ne kadar âciz ve işe yaramaz olduğunu ispat etmek için bir plan kurar. Halk bir bayram günü şenlik için şehir dışına çıktığında, putların olduğu yere girer ve en büyük put dışındaki bütün putları kırar. Elindeki baltayı da büyük putun üstüne asar. Şenlikten dönen halk, putlarının kırıldığını görünce donakalırlar ve kendi kendilerine bu işi kimin yaptığını düşünmeye başlarlar. Akıllarına tek bir isim gelir: İbrahim. Yapsa yapsa bu işi o yapardı. Çünkü Hz. İbrahim'in putlara karşı tavrını biliyorlardı.

Hz. İbrahim'i çağırırlar ve bu işi onun yapıp yapmadığını sorarlar. Bunun üzerine Hz. İbrahim:

– Belki de şu büyükleri yapmıştır. Eğer konuşurlarsa sorun bakalım onlara, der.

Daha sonra onlar, bir aralık vicdanlarına dönüp içlerinden:

– Asıl zalim İbrahim değil, bu âciz putlara ibadet edip bel bağlayan biz müşriklermişiz, derler.

Ancak bunu dışı vurmayıp sonra yine önceki görüşlerine dönüp Hz. İbrahim'e:

– Bunların konuşmadıklarını sen de pek iyi bilirsin, demeleri üzerine Hz. İbrahim şöyle cevap verir:

– O hâlde, Allah’tan başka, size fayda veya zarar veremeyen şeylere mi tapıyorsunuz! Yuh size de, Allah’tan başka o tapıklarınıza da! Hâlâ aklınızı kullanmayacak mısınız?

Bütün bunlara rağmen onlar inkarlarında diretirler ve hatta bununla da kalmayıp Hz. İbrahim’i ateşe atmak suretiyle cezalandırma kararı alırlar. Bu kararın başını elbette Nemrut çekmektedir. O güne kadar hiç görülmedik bir odun yığını yapılır ve odunlar yakılır. Hz. İbrahim ateşe atılır. Ancak Allah’ın:

– Ey ateş! İbrahim’e karşı serinlik ve esenlik ol, emri üzerine ateş İbrahim’i (aleyhisselâm) yakmaz ve Hz. İbrahim’in düştüğü yer bahçelik olur. Ateşin yanması bittikten sonra Hz. İbrahim’in bahçe içinde kılına bile zarar gelmediği görülür.

İşte bundan sonra Hz. İbrahim’in mukaddes göçü başlar. Artık o, kavminin hak ve hakikate karşı kapalı olduğunu anlar ve yanına eşi Hz. Sâre, yeğeni Hz. Lût ve kendisine iman eden bir avuç insanı alarak farklı diyarlara yelken açarlar. Hz. İbrahim, önce Harran’da, ardından Ürdün’de bir süre kaldıktan sonra Mısır’a gider ve daha sonra Filistin’e yerleşir. Hz. Sâre’den sonra Hz. Hacer’le evlenen Hz. İbrahim’in, Hz. Hacer’den oğlu Hz. İsmail dünyaya gelir. Hz. İsmail’in dünyaya gelmesinden sonra Hz. İbrahim’i yeni bir hicret beklemektedir. O, bu amaçla Mekke’ye kadar gelir.

Kıssadan Hisse

1. İnsanın, maksadının dışında bir söz ifade etmesine, “maksadı aşan söz” denir. Bu bir yönüyle sürçme demektir. Maksadı aşan söz, bir paragrafın, bir cümlenin veya cümle ölçüsünde mânâ ifade eden bir sözün ifade edilmesi demektir. Bunların kasdî olanına ve insanın maksadını herhangi bir gayeden ötürü gizleyerek ifade etmesine de “tevrîye” veya “tariz” denilmiştir. İşte burada Hz. İbrahim’in putları kırdıktan sonra, kavmine, putların en büyüğünü göstererek, “Belki onu şu büyükleri yapmıştır.” (Enbiya, 21/63) ifadesi bir tarizdir. Bu ifade, “Onu büyükleri yapmıştır.” şeklinde anlaşılabilir gibi, “O yaptı, büyükleri de işte şu.” şeklinde de anlaşılabilir. Bundan da anlaşılmaktadır ki Hz. İbrahim’in durumuna benzer bir durumda kalan müminler yeri gelince tarizli bir üslup kullanabilirler.

2. Hicret, yüce olan her davanın çok önemli bir esasıdır. Bundan dolayıdır ki, hicret etmeyen büyük bir dava ve mefkûre insanı yok gibidir. Bugüne kadar yüce bir dava suuruna sahip hemen herkes, doğduğu diyarı, yüce davası uğruna terk etmiş ve başka bir yere gitmiştir. Hicretin, Allah emri olarak yapılmış olması, onun en bereketli ve en ağırlıklı tarafıdır. Çünkü, hicret eden şahsın, ileride yapacağı pekçok hizmetin neticesinde alacağı iyi sonuçlar vardır ki, hicret o yönüyle de çok ehemmiyetlidir.

3. Hz. İbrahim’in hayatının her karesi günümüz Müslümanı için pek çok ibret ve ders tabloları ile doludur. Bunun için, İbrahim Canan Bey’in “Hz. İbrahim’den Mesajlar” kitabına bakılabilir.

CENNETE EN SON GİREN KİŞİ

Hz. Musa (aleyhisselâm), Cenab-ı Hak'la konuşabilen bir peygamberdi. Soracağı bazı şeyleri Yüce Rabbine sorar, aldığı cevapları ümmetiyle paylaşırdı. Bir gün aklına şöyle bir soru gelmişti:

– Cennetlik insanlar içinde derecesi en düşük olan kim-
senin gireceği cennet nasıl olacak?

Hz. Musa, cevabını çok merak ettiği bu soruyu Rabbine yöneltti. Cenab-ı Hak, sevgili peygamberinin bu sorusunu şöyle cevaplandırdı:

– Cenneti hak eden kullarım, teker teker cennetteki yer-
lerine yerleşecek. Geriye en son bir kulum kalacak. Ona
da, “cennete gir” denecek. O kulum cennete girmek için
adımını atacak, ancak ona cennetin dolu olduğu görüntü-
sü verilecek. Ondan sonra kulum ile kendi aramda şöyle
bir konuşma geçecek:

– Allah'ım! Herkes cennetteki yerini almış. Ancak maa-
lesef bana yer kalmamış.

– Ey kulum! Sen, dünyadaki hükümdarlar gibi lüks ve rahat bir hayat yaşamak ister misin?

– Buna layık bir kulluk yapmadım, ama Senin lütfun ve keremin boldur. İsterim Ey Rabbim!

– Sana o kadar mülkle beraber onun dört katını daha veriyorum.

– Şükürler olsun ey Rabbim! Ne diyeceğimi bilemiyorum.

– Ayrıca sana bu mülkün de on katını veriyorum.

Hız. Musa sorduğu sorunun cevabını almıştı. Bu soru onu çok memnun etmişti. Ardından şöyle bir soru daha sordu:

– Ey Rabbim! Cennetin en alt tabakasındaki kişinin durumu bu ise, cennetin en üst tabakasındakinin durumu nasıl olacak?

– Onlara vereceğim şeyleri, ne göz görmüş ne kulak işitmiş ne de kimsenin aklına gelmiştir.

Hız. Musa, Rabbinin vereceği bu lütufları duyunca şükürle iki büklüm oldu ve binlerce hamd ü senada bulundu.

Kıssadan Hisse

1. Derecesine göre her müminde ahirete gitme arzusu vardır. Allah, bu arzuyu kamçılama adına tasavvur edebildiğimiz şeylerle ahireti bize resmetmektedir. Dünyada daha çok bedenimizin altında kaldığımız içindir ki, Allah cennetin cismanî nimetlerini öne çıkararak sürekli onları anlatmakta ve insanlara o dille konuşmaktadır. Cennette

en başta Cemalullah'ı müşahede etme gibi tasavvur ve tahayyüllerimizi çok çok aşan nimetler vardır ki; esas önemli olan da onlardır.

2. Dünya ahiretin bir tarlasıdır. Buradaki müspet ibadetler ahirette, keyfiyetlerini bilemeyeceğimiz şekilde müspet neticeler doğuracağı gibi; buradaki negatif görünümlü bazı ameller de yine orada müspet neticeler doğurabilir. Mesela, nasıl namaz, oruç, zekât ve hac gibi ibadetlerin bir cennet nimeti olarak karşımıza çıkacağı söz konusudur; öyle de çekilen sıkıntıların, ızdırapların, hastalıkların da birer cennet nimeti olarak bize bahşedileceği her zaman düşünülebilir. Nitekim Allah Rasûlü'nün, açlık sebebiyle oturarak namaz kılan ve bu yüzden gözyaşı döken Ebû Hureyre'ye, "Ağlama ya Ebâ Hureyre, bu dünyada açlık çekenler ahirette açlık elemi duymazlar." şeklinde mukabelede bulunması ve yerinde açlığın da ibadet sevabı kazandıracağına dikkatleri çekmesi bunu anlatmaktadır.

Bir insanın şehevî arzularına karşı koyup iffetli olmaya çalışması, meşru zevk ve lezzetlerle iktifa edip harama girmemesi ve bedenî isteklerini makul ölçüler içinde devamlı frenlemesi, cismanî buud ve derinlikleriyle, o insanın karşısına cennette hep birer nimet olarak çıkacaktır. Tohum burada atılır. Başaklar orada devşirilir. Her şey, buğdaylar gibi burada değirmene dökülür, orada ambarlarda muhafaza edilen un hâlinde karşımıza çıkar. Her uhrevî varlık burada yaratılır, orada onlara hayat üflenir. Güzelliğe esas teşkil edecek malzemeler burada ambalajlanır, orada ise bu ambalajlar teker teker açılır ve muhteşem, göz kamaştıran bir hayatın parçaları hâline gelir.

Evet, kudret yurdu olan ahirette, her nimet insana “Allah” dedirttiği gibi, bu nimet de yine insanlara Allah’ı hatırlatacak ve “Allah” dedirtecektir. O Allah ki, kendisini bize “Rahman ve Rahim” olarak tanıtmaktadır. Bir hadisin de işaret ettiği gibi, dünyada O’nun rahmetinin ancak yüzde biri tecelli etmektedir. Geriye kalan kısım ise, bütünüyle ahirette tecelli edecektir. İşte böyle bir tecelli ile cennet ehli, her şeyleriyle insan olarak kalmakla birlikte âdeta melekleşeceklerdir.

HAMD KÖŞKÜ

Mehmet, anne ve babasından iyi bir terbiye almış, ahlaklı, dürüst, dindar bir gençti. En çok sevdiği insan babaannesiydi. Ondan dinî duygu ve düşünce adına çok şey öğrenmişti. Onu en çok da babaannesinin şükür tavsiyesi etkilemişti. Babaanesi ona sık sık:

– Evladım! Biz çok zayıf insanlarız. İhtiyacımız çoktur. Rabbimizin lütfu ise çok geniştir. Bize sayamayacağımız kadar nimet vermiş. O'na ne kadar şükretsek az. O yüzden her daim, son nefesine kadar şükürle iki büklüm ol. O'nun lütfu da kahrı da hoştur. O'ndan ne gelirse gelsin, her zaman hamd et, diyordu. Mehmet de bu sözleri kulağına küpe yapmıştı. Devamlı olarak Rabbine şükreliyordu.

Artık Mehmet evlilik çağına gelmişti. Aile büyüklerinin tavsiyesi üzerine helal süt emmiş, kendisi gibi dindar hanım bir kızla evlendi. Bundan dolayı da Rabbine çok şükretti. İki rekât şükür namazı kıldı.

Mehmet, eşiyle beraber çok iyi anlaşıyordu. Birbirlerini kırmamaya dikkat ediyorlar, huzurlu ve mutlu bir aile

hayatı yaşıyorlardı. Bu mutlu aileye, mutluluklarını ikiye katlayacak bir müjde lâzımdı. Bu müjde de fazla gecikmeden gelmişti. Mehmet, baba olacaktı. O kadar çok sevinmişti ki, hemen bir abdest aldı ve şükür secdesi yaptı ve Rabbine şöyle dua etti:

– Allah'ım! Hiç layık olmadığım hâlde bana pek çok lütufta bulunuyorsun. Nimetlerinin şükründen acizim ya Rabbi! Sana kâinatın zerrelere adedince hamd ve sena ediyorum. Doğacak yavrumuzu hâlis bir evlât eyle ve Senin rızandan bir lahza olsun ayrılmamasını nasip et.

Dokuz ay çok çabuk geçmişti. Mehmet'in nur topu gibi bir oğlu dünyaya gelmişti. Adını eşiyle istişare ederek Abdullah koydular. Abdullah doğduktan sonra hayatları daha da değişmişti. Çünkü onlar artık evde üç kişiydiler. Hayatlarını tamamen Abdullah'a göre ayarlamışlardı. Âdeta Abdullah'la oturup Abdullah'la kalkıyorlardı.

Aradan üç yıl geçmişti. Abdullah artık konuşmaya başlamıştı. Evde çeşitli muziplikler yapıyor, yarım diliyle anne ve babasını güldürüyordu. Babası namaz kılariken, o da yanında duruyor, onunla beraber namaz kılıyordu. Akşam olduğunda Mehmet evde sesli olarak kitap okuyor, Abdullah ve annesi de Mehmet'i dinliyorlardı.

Mehmet ve ailesi böyle mutlu bir hayat sürerken, bir gece ansızın Abdullah'ın ateşi çıkıvermişti. Annesi, biraz da anne şefkatiyle paniklemişti. Mehmet:

– Bir şey olmaz. Daha önce de böyle çok ateşlenmişti. Hemen bez ve su getiriver de ateşini düşürelim, dedi.

Gece boyu uğraştılar ama Abdullah'ın ateşi bir türlü

düşmüyordu. Gözlerinin altları da halka halka morlaşmıştı. Mehmet, hemen bir doktor çağırmak için evden çıktı. Doktor kasabaydı. Köyden kasabaya gitmek ise üç saati buluyordu. Üç saat gidiş, üç saat da geliş toplam altı saat sonra doktor köye gelebilmişti. Hemen Abdullah'ın yanına gitti. Onu muayene etti. Abdullah'ın durumu hiç de iyi değildi. Annesi, doktorun ifadesinden oğlunun durumunun ciddi olduğunu anlamıştı.

– Doktor bey! N'olursunuz söyleyin, oğlum iyileşek değil mi?

Doktor, bir şey söylemeden Mehmet'i çağırarak dışarı çıktı. Mehmet'e çok geç kalındığını, oğlunun sayılı dakikaları olduğunu söyledi ve kasabaya doğru yola koyuldu. Mehmet odaya girdi. Eşinin gözleri ağlamaktan kan çanağına dönmüştü. Mehmet, yatağın başına diz çökerek oğlunun başını okşuyordu. Çok duygulanmıştı. Artık daha fazla gözyaşlarını tutamamıştı. Bir yandan ağlıyor, bir yandan da şöyle diyordu:

– Canım oğlum! İnşallah cennette görüşeceğiz. Baban sana doyamadı. Ama olsun. Seni bize bir hediye olarak Rabbimiz verdi. Veren O, alan da O. Emrine karşı boynumuz kıldan ince. O'na binlerce hamd ve sena olsun.

Abdullah son nefesini vermişti. Bu sırada ötelerde Cenab-ı Hak ile ölüm meleği Azrail (aleyhisselâm) arasında şöyle bir diyalog yaşanıyordu:

– Kulumun ciğerparesini, gönül meyvesini elinden aldınız mı?

– Evet ya Rabbi!

– Kulum bu durumu nasıl karşıladı? Ne söyledi?

– Ya Rabbi! Sabretti ve Sana “Şüphesiz biz Allah'a aitiz, O'ndan geldik, O'na döneceğiz.” diyerek şükretti.

– Bu kulum için cennette bir köşk yapın ve adını da “Hamd (şükür) köşkü” koyun.

Kıssadan Hisse

1. Bu dünyaya imtihan edilmek için gönderilen insan, çocukluğundan başlayarak ruhunun bedeninden ayrılacağı âna kadar hayatının her karesinde değişik imtihanlarla yüz yüzedir. Bu imtihanların en ağır olanlarından birisi de, kişinin evladını kaybetmesidir. Allah Rasûlü bir hadislerinde, bülüğ çağına ermeden ölen çocukların, anne ve babası için cehenneme karşı siper olacağını ifade buyurmuşlardır.¹¹

2. Mümin,

“Gelse celâlinden cefa

Yahud cemâlinden vefa

İkisi de câna safâ

Lütfun da hoş kahrın da hoş.”

mülâhazasıyla Cenab-ı Hak'tan kendisine gelen her şeye karşı hamd içinde olmalıdır. Veren de O'dur, alan da. Buna göre, Cenab-ı Hakk'tan ne gelirse gelsin; her zaman şükürle karşılık verip katiyen şikâyet etmeme ve bu yolda karşımıza çıkacak gülü de, dikenini de aynı görüp, aynı bilme bir esastır. Bu esasa riayet eden, Cenab-ı Hakk'ın rızasını kazanır.

[3. Yukarıda kurgulanan hikâyenin dayandığı hadiste, sadece hikâyenin son tarafındaki, Müslüman bir kulun çocuğu ölünce Allah Teâlâ ile melekler arasında geçen konuşma zikredilir.]

¹¹ Müslim, 1606.

BENİ NEREYE GÖTÜRÜYORSUNUZ?

Geçmiş zamanın birinde aynı mahallede oturan iki adam vardı. Onların çocuklukları da o mahallede geçmişti. O yaşlarda çok iyi arkadaşlardı. Her şeyi beraber yapıyorlar, birbirlerinden hiç ayrılmıyorlardı.

Aradan uzun yıllar geçmişti. Bu samimi arkadaşlardan birisi babasının yolundan gidip tüccar, diğeri ise okuyup din âlimi olmuştu. Yine aynı mahallede oturuyorlardı, ama artık araları eskisi gibi değildi.

Tüccar olan, pek çok mal ve mülk edinmiş ve mahallenin en zengini olmuştu. Bu aşırı mal, onu şımartmış ve onun Allah'a kulluğunu unutturmuştu. Zamanla Allah'ı da inkâr eder hâle gelmişti. Arkadaşı buna çok üzülüyor, hâlinin düzelmesi için ona dua ediyordu. Kaç defa yanına gitmiş ve onunla sohbet etmişti. Ama nafileydi.

– Arkadaşım! Boş ver bu eski lâkırdıları. Dünyaya bir kere geliyorsun. Her şey burada yaşanıp bitecek. Başka dünya falan yok. Bak, çocukluk arkadaşım olmasan sana daha sert davranırdım. Bende çok büyük bir hatırın var. O yüzden bırak bu hikâyeleri, diyordu.

Bunun üzerine arkadaşı evinin yolunu tutuyor, ibadetlerine ve ilmini artırmaya devam ediyordu.

Aradan yıllar geçti ve şimdi her iki arkadaş da ölüm döşeğindeydi. Kısa bir zaman sonra da sırayla hayata gözlerini yumdular. Âlim zat, omuzlar üzerinde tabut içinde mezarlığa doğru götürülüyordu. Mezarına doğru yaklaşırken mezarının cennet bahçelerinden bir bahçe olduğunu görmüştü. Kendisini taşıyanlara şöyle diyordu:

– Çabuk, daha çabuk, acele edin! Beni hemen yerime ulaştırın!

Çünkü bir an önce kendisi için hazırlanan o güzel ortama kavuşmak istiyordu.

Kısa bir zaman sonra ise inkârcı tacir, tabutun içinde mezarlığına doğru getiriliyordu. Gözlerini bu dünya hayatına yumduktan sonra inkâr ettiği gerçek hayatı görmüştü. Çok pişman olmuştu, ama artık iş işten geçmişti. Kendisini taşıyanlara şöyle sesleniyordu:

– Eyvah nereye gidiyorum! Beni nereye götürüyorsunuz? Ben o cehennem çukuruna giremem. Hayır, beni oraya koymayın!

Ancak tüccarın sesini oradakilerin hiç biri duymuyordu. Nitekim bir hadislerinde Allah Rasûlü şöyle buyuruyordu: “Onun çılgınlıklarını her şey işitir ancak insan hariç. İnsan bu çılgılığı ve feryadı işitseydi dengesini kaybeder ve kendine gelemezdi.”

Artık onlar gerçek dünyaya göçmüşlerdi. O dünyada herkes, burada yaptığının karşılığını bulacaktı. Ne mutlu, bu dünyayı bir imtihan dünyası olarak görüp ona göre hareket ederek cenneti kazanan insanlara!

Kıssadan Hisse

1. İnsan bu dünyada bir yolcudur. Bu yolculuk, ruhlar âleminden başlayan, oradan anne rahmine, dünyaya, çocukluk dönemine, gençlik çağına, yaşlılığa, kabre ve derken cennet veya cehenneme kadar devam eden bir yolculuktur. Ama acaba insan, bu yolculuğunun ne derece farkındadır? Aslında o, daima kendini bir yolcu gibi görse, yürüyüşünü zorlaştırmaktan başka bir işe yaramayacak olan dünyanın çeşitli güzelliklerine takılıp sendelemeden yürüyüp gidecektir.

İnsan kendini kabir ehlinde saymadıktan, yani eskilerin, “Ölmeden evvel ölünüz.” diye anlatmaya çalıştıkları hususu, fiil ve yaşantıya dökmekden sonra, bütünüyle şeytanın hile ve desiselerinden korunması, kurtulması mümkün değildir. Evet, insan nefsanîyet, cismanîyet itibarıyla ölmelidir ki, vicdan ve ruh itibarıyla dirilsin. Zaten her şeyi cesede bağlayanlar, cesetlerinin altında kalıp ezilmiş olanlar değil midir?

2. Dünya ve ahiret tek bir hakikatin iki ayrı yüzüdür. Bunları birbirinden ayrı düşünmek mümkün değildir. Öyleyse mümin, bütün davranışlarını bu dengeye uygun olarak ayarlamalıdır. Yani dünya, mutlaka ahiret yörüngesine oturtulmalıdır.

Dünya, ahiretin tarlası hükmündedir ve ahireti kazanma adına insana bahşedilmiş yegâne fırsattır. Bundan dolayıdır ki, dünya ile ahiret arasında sıkı bir irtibat vardır. Allah Teâlâ Kur’ân-ı Kerim’de, “Allah’ın sana verdiği şeylerde ahiret yurdunu gözet. Dünyadan da nasibini unutma; Allah sana nasıl iyilik ettiyse sen de öyle iyilik et, yeryüzünde bozgunculuk isteme, çünkü Allah bozguncuları sevmez!” (Kasas, 28/77) buyurarak, dünya ve ukba hayatımız adına

bize önemli ölçüler vermektedir. Âyette Allah'ın lutfetmiş olduğu nimetlerin, ahireti kazanma yolunda kullanılması ve bunun yanında, “Dünyadan da nasibini unutma” ifadesiyle, dünyanın kesben terk edilmemesi üzerinde du-rularak insanlara, dünyada aziz ve şerefli olarak yaşama imkânlarını araştırmak gerektiği mesajı verilmektedir.

3. Kabir salih kimseler için cennet bahçesi gibidir. Cehennemlik insanlar için de cehennem çukurudur. Kabirde ameller temessül eder. Rasûlü Ekrem (sallallahu aleyhi ve sellem) bir hadislerinde, “Namaz nur, sadaka bürhandır”¹² buyurur. Kabirde namaz bir nur, sadaka ise bir burhan hâlinde temessül eder ve iki bahadır civanmert gibi insanı muhafazaya çalışırlar.

Bir başka hadislerinde de yine bu mânâyâ işaretle şöyle buyururlar: “Cenaze mezara konduğu zaman daha kendisini uğurlayanların ayak sesleri kesilmemiştir ki, melekler gelir kendisine soru sorarlar. Tam o dakikada nûranî bir şey gelir, onun baş ucuna oturur. Bu, onun namazıdır. Bir başka nûranî şey ayak ucuna oturur. Bu, onun sair hayrat ve hasenatıdır. Bir başka nûranî şey onun sağ tarafına oturur. Bu, onun orucudur. Bir başka nûranî şey ise sol tarafına oturur, bu da onun zekâtıdır. Bunlar, sağdan ve soldan kabrin onun kemiklerini sıkmasına (canını yakmasına), sıkıntılar hasıl etmesine karşı onu korurlar.”¹³

Kabir, amellerin çeyiz sandığıdır. Bir gelinin çeyizlerini içine koyduğu sandık gibi, ebedî vatanımız ve baba yurdumuza gittiğimiz zaman, namazımızı, orucumuzu, zekâtımızı, hayrat ve hasenatımızı orada temessül etmiş olarak bulacağız.

¹² Nesei, *Zekât 1*; Müslim, *Taharet 1*; Tirmizi, *Cuma 80*.

¹³ Abdürrezzak, *Musannef 3/582*, 583.

ERKEN KALKAN BEREKET BULUR

Çok eski zamanlarda Sakr isminde bir tüccar vardı. Sakr, kuru gıda ticareti yapıyordu. Kısa zamanda çok zengin olmuştu. O, çalışkan, dürüst, müşterisini asla aldatmayan, işçilerinin hakkını zamanında veren, herkesin gıpta ettiği örnek bir tüccardı. İşlerini çok geliştirmişti. Sadece kendi ülkesi içinde iş yapmıyor, aynı zamanda çevre ülkelere de mal satıyordu.

Etrafındaki esnaf arkadaşları, onun işlerinin bu kadar bereketli olmasının temelinde yatan gerçeği çok merak ediyorlardı. Bu durumu ona sormaya da çekiniyorlardı. Bir gün içlerinden birisi:

– Ben, Sakr’a nasıl bu kadar zengin olduğunun sırrını soracağım, dedi ve Sakr’ın dükkânına gitti. Sakr, adamı güler yüzle karşıladı. Ona ikramda bulundu. Neden sonra adam, Sakr’a şöyle bir soru sordu:

– Efendim! Merakımı lütfen mazur görün. Bu sadece benim merakım değil, aynı zamanda bütün esnaf arkadaşlar

merak ediyorlar. Bu kadar zengin olmanızın, işlerinizin bu denli iyi olmasının sebebinin neye bağlıyorsunuz? Bunun sırrı nedir?

Sakr, gülümseyerek bu soruya şöyle cevap verdi:

– Yıllardan beri benim bir huyum vardır. Dükânımı hep sabah erkenden açarım. Seher vakti geldiğinde benim dükânım açıktır. Bu vakitten sonra asla uyumam. Şimdiye kadar bunu hiç aksatmadım. Zannediyorum bu hareketimden dolayı Rabbim ticaretimi bereketlendirdi ve beni böyle büyük servet sahibi yaptı.

Adam, alacağını almıştı ve hemen gidip bu sırrı bütün esnaf arkadaşlarıyla paylaşmalıydı.

Kıssadan Hisse

1. Uyku, vücudumuzun dinlenmesi ve bir sonraki güne hazırlanması adına Rabbimizin bahsettiği çok büyük bir nimettir. Bu nimetin değerini, işlerinin yoğunluğundan dolayı uykusuz kalanlar çok daha iyi bilirler.

Âlimlerimiz hangi vakitlerde uyunulması gerektiği hususuna çok önem vermişler ve bazı vakitlerde uykuya dalmanın mahzurlu olduğunu söylemişlerdir. Bu mahzurlu uykulardan birisi gaylûle dediğimiz uykudur.

Gaylûle, fecirden sonra yani güneşin doğmaya başlamasından kerahet denilen vakit bitinceye kadar, yani güneşin doğmasından sonra yaklaşık 40-50 dakikalık zamanlık diliminde uyunulan uykuya deniliyor. Bu uyku, Allah Rasûlü'nden gelen beyanların ışığında rızkın noksanlığına ve bereketsizliğine sebebiyet veriyor. Bunu

herkes kendi hayatında tecrübe etmiştir. Bu vakti uykuyla geçirdiğimizde üzerimize bir rehavet ve ağırlık çöküyor. O gün yapacağımız işlere bu ruh hâliyle başlamak bizi olumsuz etkileyecektir. Hâlbuki normal uykusunu alan ve o vakti uyanık geçirerek işine başlayan kişilerin işlerinde ayrı bir bereket ve huzur oluyor.

Bilim adamları uyku zamanını güneşe göre ayarlamamızı istiyorlar. Yani beyin güneş doğmadan önce uyanık hâlde güne hazır olmalı. Yine bilim adamlarından öğrendiğimize göre, güneş doğduktan sonra uyunulan uyku, dinlenmek yerine insana yorgunluk ve hâlsizlik olarak geri dönüyor. Bu zamanlardaki uyku beynin şişmesine ve genişlemesine yol açıyor. Bu şekilde de beynin çalışma sistemi bozuluyor.

O yüzden hayatının ve işlerinin bereketli olmasını isteyen kişiler, sabah namazından sonra uyumamalıdır.

2. Erken kalkanın nasibi gür olur, derler ki, bu söz, Efendimiz'in, işine erken gidenin çalışmasını Allah'ın bereketli kılması yönündeki duasının kültürümüze yansımış şeklinden ibarettir.

BİZ, AFFETMEYE KULUMUZDAN DAHA LAYIĞIZ!

Cafer Bey, kumaş ticareti yapan bir esnaftı. Etrafında dürüstlüğü, çalışkanlığı, fedakarlığı, yardımseverliği ile nam salmıştı. Elde ettiği kazancının bir kısmını muhtaçlara ve özellikle de fakir talebelere dağıtmaktaydı. Kendisi böyle hayırsever olduğu gibi etrafındaki esnaf arkadaşlarını da bu hayır yola girmeleri için teşvik ediyordu. Her yönüyle o, herkesin sevip saydığı örnek bir esnaftı.

Cafer Bey, ömrünü hayır hizmetlerine vakfetmişti. Allah ona vermiş, o da ihtiyaç sahiplerine veriyordu. Cafer Beyin bir özelliği de affedici olmasıydı. Başta aile efradı olmak üzere yakınlarına, işçilerine karşı çok müsamahalıydı. Onların beşeriyetten kaynaklanan kusurlarını büyütmeyip affediyordu. O, bu yönüyle de kalpleri fethetmişti.

Cafer Bey, iyice yaşlanmıştı. Hasta yatağında yatıyordu. Baş ucunda evlatları ve yakınları vardı. Onlara son sözleri olarak şunları söyledi:

– Evlatlarım, ben gidiciyim. Hepiniz bana hakkınızı helal edin. Benim hakkım varsa zaten hepsini helal ettim. Birbirinize devamlı destekçi olun. Fakir fukarayı gözetin. Aranızdaki kusurları büyütmeyin. Devamlı sulthan ve aftan yana olun.

Aradan birkaç saat geçtikten sonra Cafer Bey son nefesini vermiş, rahmet-i Rahman’a kavuşmuştu. Cenab-ı Hak ona –ondan daha iyi bildiği hâlde- şöyle dedi:

– Ey kulum! Ben sana çok mal ve servet verdim. Benim için ne yaptın?

– Allah’ım! Sen de biliyorsun ki, ben affedici bir kişiydim. İhtiyaç sahibi biri geldiğinde geri çevirmezdim. Borcunu veremeyecek durumda olanların borcunu affederdim.

Bunun üzerine Allah Teâlâ, meleklerine şöyle ferman buyurdu:

– Bu kulumu cennetime alın. Biz affetmeye kulumuzdan daha layığız.

Kıssadan Hisse

1. Af dileme, af bekleme ve kaçırılan şeyler için inleme, bir idrak ve şuur işi olması itibariyle nasıl kıymetli ise, affetme de o kadar, hatta ondan da ileri bir yücelik ve fazilet ifadesidir. Affi faziletten, fazileti de aftan ayrı düşünmek yanlıştır. “Küçükten kusur, büyükten af” atasözünü bilmeyen yoktur ve bu söz, ne kadar yerindedir!

Affediliş, bir tamir, bir öze dönüş ve yeniden kendini buluştan ibarettir. Bundan ötürüdür ki, Rahmeti Sonsuz’un

katında en sevimli hareket, bu dönüş ve arayış hafakanları içinde sürdürülen harekettir.

Affedilmeye gönül bağlamış bir insanı, affedicilikten uzak düşünmeye imkân yoktur. O, bağışlanmayı sevdiği gibi, bağışlamayı da sever. Hatalarının iç âleminde tutuşturduğu ızdırap ateşinden kurtulmayı, af kevserlerinden kana kana içmede olduğunu bilen birisinin, affetmemesi mümkün müdür? Hele affedilmenin yolunun, affetmekten geçtiği bilirse... Affedenler affa mazhar olur. Bağışlamasını bilmeyen bağışlanmaz.

2. İnsan, imkânlarının yetersizliğinden dolayı borcunu ödeyemeyebilirler. Bu durumda alacaklı kişiye düşen şey, mürüvvetle hareket edip, borçluyu daha fazla sıkıntıya düşürmemektir. Borçlunun yapacağı şey de, bir an önce borcu olan miktarı ödeyip kurtulmaktır.

İslâm'da karz-ı hasen denilen bir müesseseye vardır. Karz-ı hasen, tamamen iyilik, başkalarına yardım duygu, düşünce ve inancı üzerine bina edilen bir müessesedir. İhtiyacı olmayan bir insanın, gidip başkasından borç istemesi düşünülemez. İşte böyle muhtaç birine verilen borcun, fazlalıklı olarak istenmesi gerekir. Bu durumda asıl zarar görecektir olan şahıs, yine muhtaç hâlde bulunan kişidir. İyiliğin, ihsanın ve sevabın devam edebilmesi için borç olarak verilen para aynıyla iade edilmelidir. Şayet borçlu borcunu ödeyemeyecek durumda ise, alacaklı kişi dilerse alacağını hibe edebilir.

[3. Hadiste geçen şahsın ismi Cafer olmasa da, hikâyeyi, daha rahat anlaşılması için böyle bir kurgu içinde ele aldığımızı belirtmek isteriz.]

EY RABBİM! ÖLÜLERİ NASIL DIRİLTİRSİN?

Hız. İbrahim bir gün deniz kenarında bir hayvan leşi gördü. Bir müddet onu seyretti. Sular kabardıkça denizdeki balıklar o leşten bir şeyler koparmış, sular çekilince vahşi hayvanlara gıda olmuş, tepesine konan kuşlar da onun etiyle midelerini doldurmuşlardı. Bir tek leş, pek çok hayvanın midesine girmiş ve her biri bir tarafa gitmişti.

İnsanlar da böyleydi. Toprağa konulduğu zaman onun cesedi çürüyüp toprak oluyor, veya onu bazen böcekler ve kurtlar yiyor, bazen de yırtıcı hayvanlar parçalıyor veyahut da denizde boğulanlar balıklara yem oluyordu. Kısacası ceset bir arada toplu hâlde kalmıyor, dağılıyordu.

Allah, ölenlere tekrar hayat verecek, çürüyen etler ve kemikler tekrar dirilecek ve bir araya gelip yine bir insan olacaktı. Ama nasıl? Hız. İbrahim bunu dünyada görmeyi istedi ve Rabbine:

– Ya Rabbi! Ölülerini nasıl diriltirsin, bana göster, dedi.

Cenab-ı Hak:

– Ey İbrahim! Sen ölülere hayat vereceğime inanmadın mı, deyince Hz. İbrahim:

– İnanırım Rabbim, ancak kalbimin daha çok güven ve tatmin bulması için bunu bana göstermeni arzu ediyorum, dedi.

Bunun üzerine Allah Teâlâ şöyle buyurdu:

– O hâlde dört tane kuş al. Onları iyice kendine alıştıır. Sonra her birini kes ve parça parça et. Birbirine iyice karıştır. Dört ayrı dağın tepesine birer parça koy, sonra onları kendine çağır. Koşa koşa sana geleceklerdir.

Hız. İbrahim bu emri yerine getirmek üzere bir tavus, bir horoz, bir doğan, bir de karga aldı. Onları besledi ve her birini kendine iyice alıştıırdı. Bundan maksat çağırıldığı zaman kendisine gelen kuşların, gerçekten bu kuşların olup olmadığını iyice anlamasıydı.

Her biri Hz. İbrahim'e iyice alışmış, Hz. İbrahim de onları diğer hayvanlardan ayırt edip tanıyacak hâle gelmişti. Ve nihayet bir gün hepsini boğazladı. Daha sonra onları parçalara ayırdı. Etlerini, kemiklerini hatta tüylerini birbirine karıştıırdı. Tek tek ayıklanması imkânsız hâle gelen bu karışımı aldı, etraftaki tepelere yöneldi. Avuç avuç bırakarak dönüp geldi. Daha sonra onları çağırıldı.

O parçalar birleşip birden uçarak Hz. İbrahim'in önüne kadar gelmişlerdi. Hz. İbrahim bu manzara karşısında şükürle iki büklüm oldu ve Rabbini tesbih etti. Sonunda da yakinen inandı ki, böylesine birbiri içine giren bir karışımındaki parçaları bir araya getirip onlara tekrar ha-

yat veren Allah, elbette toprak altındaki insanları da tekrar yaratıp onlara canlılık vermeye kadirdir.

Kıssadan Hisse

1. İnsan, bazen kesin olarak bildiği, inandığı şeyleri, gözüyle de görmek ister. Bu, son derece tabii bir hâldir. Hz. İbrahim'in isteği de bu türdendir. Şüphesiz onun, Allah'ın ölüleri dirilteceğine inancı tamdı. Bu konuda hiçbir tereddüdü yoktu. Buna rağmen dirilme hadisesini merak ediyor, gözüyle de görmek istiyordu.

Allah'ın, Hz. İbrahim'in niyetini bildiği hâlde, “İnanmadın mı?” diye sorması da düşündürücüdür. Böylece Allah, Hz. İbrahim'in içindeki niyetini açıklamasına imkân vermiş oluyordu. Hadiseyi sonradan duyan insanların onun hakkında kötü düşünmelerine fırsat bırakmıyordu.

2. İnsanı hiç yoktan yaratan Cenab-ı Hak, -hâşâ- “Öldükten sonra dağılan yapıtaşlarını yaratmaya kadir değildir.” denilemez. Kâinatı yoktan var eden Allah'ın, hiç şüphesiz ikinci kez diriltmeye de gücü yeter. Toprağa gömülen tohumlar çürüdükten sonra Cenab-ı Hak onları ikinci bir baharda yeniden nasıl diritliyorsa, kabirde çürüyen insanı da ikinci bir bahar olan haşir günü tekrar diriltecektir.

3. Rabbimizin biz kullarına ihsan ettiği, gördüğümüz veya göremediğimiz nice nimetleri vardır. Bunları düşünmeli ve Rabbimizin sayılamayacak kadar çok olan nimetleri karşısında iki büklüm olmalı ve bizlere verdiği, fakat farkında bile olamadığımız nice lütufları olduğunu düşünüp bütün bir hayatı hamd ve şükür içinde geçirmeliyiz.

YÜZ YIL UYUYAN ADAM

Çok eski zamanlarda bir delikanlı vardı. Bu delikanlı küçük bir köyde yaşıyordu. Her zaman çok düşünceli bir hâli vardı. Çünkü onun en çok sevdiği şey, kâinat kitabını tefekkür etmektir.

O bu amaçla sık sık köyünden uzaklaşıyor, yüksek bir yere çıkıp etrafındaki mahlukatın güzelliklerini izliyor ve Rabbinin büyüklüğünü kavramaya çalışıyordu. Gece olduğunda da gökyüzüne bakıyor, ayı, yıldızları seyre dalıyor ve:

– Kim bilir ya Rabbi, oralarda gözle göremediğimiz daha nice gezenler vardır. Güç ve kudretini müşahade ettikçe ne kadar aciz bir varlık olduğumu daha iyi anlıyorum. Bu arada yaratmış olduğun bunca mahlukatı görüp hâlâ sana isyan eden kişileri gördükçe de şaşıyorum, diyordu.

Delikanlı bir gün yanına merkebinde de alarak en çok sevdiği şeyi yapmak yani tefekkür etmek için yola çıktı. Köyünden bir hayli uzaklaştı. Daha önce hiç görmediği bir yere gelmişti. Uzaktan gördüğü kadarıyla burası terk

edilmiş bir yere benziyordu. Biraz yaklaşınca daha iyi anlamıştı. Evet yıkıntılardan anlaşıldığına göre burası çok önceleri insanların yaşadığı bir köydü. Ancak zamanla köyde yaşayan insanlar ölmüş, evler yıkılmış ve ortaya böyle harabe bir yer çıkmıştı.

Hava kararmıştı. Delikanlı, “Sabah olunca köyüme dönerim.” diye düşündü ve kendisine sığınacak bir yer aradı. Merkebine binip az ileride, köyü tam karşıdan gören bir mağara gördü. Oraya sığındı. Merkebini de mağaranın yanındaki bir ağaca bağladı.

Genç, gecenin o kendine has büyüleyici atmosferi içinde yine derin düşüncelere daldı. O sırada gözleri ay ışığı altında kalan köyün kalıntılarına takıldı. İşte o an tıpkı Hz. İbrahim gibi inancında zerre kadar şüphe olmamasına rağmen gözlerinin de şahit olması için içinden şöyle geçirdi:

– Yıkılıp harap olmuş şu köyü Rabbim tekrar canlandırıp eski hâline getirebilir mi?

İçinden bunları geçiren delikanlı birden derin bir uykuya daldı. Onun bu derin uykusu tam yüz yıl sürmüştü. Yüz yıl sonra Cenab-ı Hakk’ın emriyle uyanıverdi. Sabah olmuştu. Sığındığı mağaradan dışarı çıkınca bir de ne görsün! Önünde insanların çalıştığı, hayvanların dolaştığı, çocukların oynadığı bir köy vardı. Çok şaşırılmıştı. Bir o kadar da korkmuştu. Anlam veremediği olağanüstü şeyler oluyordu.

Bu sırada ileride çalılıkların arasından bir adam kendisine doğru yaklaşmaya başladı. Delikanlı bu kişinin köy

halkından birisi olduğunu düşündü. Ama öyle değildi. Bu şahıs Allah'ın insan suretinde kendisine gönderdiği bir melekti. Melek selam verip gencin yanına oturdu ve kendisinin Allah tarafından gönderilen bir melek olduğunu söyledi. Ardından ona sordu:

– Ne zamandır buradasın?

– Dün gecedен beri.

– Hayır sen, tam yüz yıldır buradaydın. Allah seni insanlara örnek olasın diye yüz yıldır burada sakladı. İstersen merkebine bak.

O sırada gencin gözleri merkebinin aradı. Nasıl da unutmıştu. Eşeğini mağaranın önüne bağlamıştı. Acaba nereye gitmişti diye düşünürken merkebinin bağladığı yerde kemik izleri gördü.

Melek söze girerek konuşmaya devam etti:

– İşte o kalıntılar, merkebine ait. Yüz yıldır orada yatıyordu. Kemikleri de çürüyerek o hâle geldi.

O an olağanüstü bir şey daha olmaya başladı. Gencin merkebinin kemikleri etlenmeye ve canlanmaya başladı. Merkebi eski hâline gelmişti.

Bütün bu olup bitenlere gözleriyle şahit olan genç şunları söyledi:

– Şimdi daha iyi anladım ve inandım ki Senin gücün her şeye yeter Allah'ım. Bütün kâinatı yoktan var edip yarattığın gibi öldükten sonra bizi tekrar yaratacaksın. Şu kâinatın tek hâkimi Sensin. Seni bütün noksanlıklardan tenzih ediyorum. Senin şanın ne yücedir!

Kıssadan Hisse

1. Tefekkür, müminin hayatında çok önemli bir yer tutar. Nitekim bir âyet-i kerimede şöyle buyurulmaktadır: “Göklerin ve yerin yaratılışında, gece ve gündüzün birbiri ardına gelmesinde akli başında olan kimseler için gerçekten açık ibretler vardır.” (Ali İmran, 3/190) Ayın, güneşin ahenk içinde doğup batmasında, nizamın baş döndürücü bir keyfiyetle cereyan edip durmasında, düşünebilen kimseler için ibretler vardır. Bu âyet-i kerime, tefekkür mevzuunda açık bir delildir. Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem), “Bir insan bu âyeti okur da düşünmezse, yazıklar olsun ona” buyururlar. Ümmü Seleme validemiz, Efendimiz’in (sallallahu aleyhi ve sellem), bu âyet nâzil olduğu zaman veya bu âyeti okurken, ağladığını nakleder. Düşünmeye açılan bir kapı ve tefekkür iklimine açılan yollarda birer rehber sayılan bu ve emsali âyetler, İslâm’da düşünce hayatının buudlarını göstermesi bakımından çok önemlidir.

Düşünmenin ilk esası olarak; okuma, kâinat kitabını mütalaaya alışma, sinisini Hakk’tan gelen esintilere, kafasını dinin prensiplerine karşı açık tutma, varlığa, onun mukaddes tercümesi sayılan Kur’ân penceresinden bakma gibi hususları sıralayabiliriz.

2. Yeryüzünde olup biten şeyleri tefekkür ettiğimizde bir an olur ki, o anda her şey var olma ve dirilme havası içinde cereyan eder. El ele, omuz omuza, diz dize, bütün mahlukat Cenâb-ı Hakk’ın karşısında resmi geçit vaziyeti alıyor gibi hazır vaziyet alırlar. Ağaçlar, otlar, yeşillikler ve bütün çemenzâr, formlarını takan askerler gibi, Cenab-ı Hakk’ın

karşısında boy boy dizilirler. Başka bir an olur ki, yapraklar dökülür, varlıklar enkaz hâline gelir ve zemin çöl manzarası arz etmeye başlar. İlkbaharda, yeryüzünü alabildiğine cazibedarlık içinde görmemize karşılık, hazan mevsiminde, yıkıcı, sökücü ve götürücü rüzgârların ardından, her şeyin yüzüne kül elenmiş gibi bir manzara müşahede ederiz. Sonbaharda çölde yürüyor gibi yürürüz. Hele kış basıp da kar düşen yerlerde, hayattan ve canlılıktan eser kalmaz gibi olur. Ağaçlar kupkuru kemik hâline gelir. Otlar çürür, hayatları biter.

Fakat ilkbaharda bu enkaz yeniden canlanmaya başlar. Bir de bakarsınız, o kül üzerinde yan gelmiş yatan ağaçlar, bütün süs ve zinetlerini takınır ve Allah'ın karşısında kıyama dururlar. Ağaçlar altında pörsümüş ve solmuş o otlar, çiçekler ve toprağın altındaki tohumlar yeniden neşv ü nema bulup dirilmeye başlarlar. Bütün haşerat ölüm uykusundan uyanıp gözlerini açarlar, teneffüs edecekleri tertemiz havanın yüzlerini okşadığını hissederler. Rızıklarını, toprağın sinesinde yeşillikler hâlinde stok edilmiş olarak bulurlar. Her baharda Cenâb-ı Hakk, milyonlarca mahlukat çeşitini bunun gibi haşr ve neşreder.

İşte bu umumî haşr; o kadar canlı cereyan etmektedir ki, buna bakan herkes şu kanaate varır: Biz de öldükten sonra, aynen bunlar gibi, öbür âlemin baharında haşr ve neşr olacağız. Kur'ân-ı Kerim,

“De ki: “Dünyayı gezin dolaşın da, Allah'ın yaratmaya nasıl başladığını anlamaya çalışın! Sonra, Allah tekrar yaratmayı da (ölümden sonra diriltmeyi de) gerçekleştirecektir. Allah elbette her şeye kadirdir.” (Ankebût, 29/20)

“İşte bak, Allah’ın rahmetinin eserlerine! Ölmüş toprağa nasıl hayat veriyor! İşte bunları yapan kim ise, ölüleri de O diriltecektir. O, her şeye hakkıyla kadirdir.” (Rûm, 30/50) diyerek bu hakikate işaret etmektedir.

Bir sahifede, milyonlarca kitabı birbirine karıştırmadan yazıp nazarımıza arz eden bir Zat, formlarını söküp dağıttığı bir kitabı ikinci defa aynı şekilde bir araya getireceğini vaad etse, bu O’nun kudretinden uzak görülebilir mi? Yoktan, bir makineyi icat eden sanatkâr, daha sonra bu makineyi söküp dağıtsa ve ikinci defa aynı makinayı monte edeceğini söylese, bu, inkâr edilebilir mi? Hiçten ve yoktan bir orduyu meydana getirip intizam altına alan bir kumandan, istirahat için dağılmış bir orduyu, bir boru sesiyle tekrar toplayabileceğini söylese, ona karşı, “Hayır yapamazsın.” denilir mi?

İşte bu basit misaller dahi ahiretin inkârının mümkün olmadığına kanaat getirtmeye kâfidir. Hâlbuki bunun misali üç-beş değil, üç yüz bin, belki milyonlardadır.

3. Allah’ın sevgisini kazanmak için tefekkür çok önemli bir rampadır. Bir saat tefekkür bazen inanan insanın imanında öyle bir derinlik kazandırabilir ki, bu kazanımı uzun zamanlar yapılacak ibadetler gerçekleştiremeyebilir.

ALLAH, KULUNUN TEVBESİNDEN SEVİNÇ DUYAR

Hemen yola çıkmalıydı. Çünkü onu, uzun, yorucu ve çok çetin olan bir çöl yolculuğu bekliyordu. O yüzden kendisine yetecek kadar suyu ve yiyeceği devesine yükleyerek yola çıktı.

Yolu yarılardı. Tam öğle vakti olmuştu ve güneş bütün sıcaklığını cömertçe sergiliyordu. İleride ağaçlık bir yer gördü.

– Sabahtan beri ilerliyoruz. Devem de, ben de çok yoruldum. Şu ağaçlık yerde sıcaklık hafifleyinceye kadar biraz dinlenelim. Sonra devam ederiz, dedi.

Devesini ağaca bağladı. Kendisi de ağacın dibine uzandı. Aradan birkaç saat geçmişti. Adam uyandı. Bir de ne görsün! Devesi yoktu. İhtimal devesinin ipini ağaca sıkıca bağlamamıştı. Onu hayata bağlayan her şeyi devesinin üzerindeydi. Suyu, yiyeceği, silahı, battaniyesi... Belki de en önemlisi, binek olmadan bu yolu bitirmesi mümkün değildi.

Şimdi ne yapacaktı? Hemen doğrulup devesini aramaya başladı. Sağa baktı, sola baktı, devesi yoktu, yer yarılmış da sanki yerin dibine girmişti. Yapacak bir şey de yoktu; ya devesini bulacak, ya da buralarda ölüp gidecekti. Çölün ortasında tek başına kala kalmıştı. Her şeye güç yetirebilirdi belki, ama susuzluğa kaç gün dayanabilirdi!

O yüzden vakit kaybetmeden devesini aramaya başladı. Epey ilerlemişti. Ancak devesini bulamamıştı. Hava da iyice kararmıştı. Kendisine korunaklı bir yer buldu. Devesini aramaya sabah devam edecekti. Çok çaresiz kalmıştı. Ellerini açıp şöyle dua eti:

– Koca çölde tek başıma kaldım. N’olursun ya Rabbi, bahtıma düştüm. Beni bu ıssız çöllerde yalnız bırakma. Bana yardım et.

Bu sırada günün yorgunluğuyla uykuya daldı. Uyan-
dığında bir de ne görsün! Dün, gün boyu aradığı devesi yanı başındaydı. Önce rüya gördüğünü zannetti. Hayır rüya görmüyordu. Devesi yanı başında geniş getiriyordu. Hemen devenin yanına gidip boynuna sarıldı. Heybesine baktı, suyu ve yiyecekleri yerinde duruyordu. Sevincinden ve şaşkınlığından ne yapacağını, ne diyeceğini bilemiyordu. O kadar sevindi, o kadar sevindi ki, “Allah’ım! Sana şükürler olsun. Sen benim Rabbimsin, ben de senin kulunum.” diyeceğine yanlışlıkla şöyle dedi:

– Allah’ım ben senin Rabbinim. Sen de benim kulumun.

Peygamber Efendimiz, bu hikâyeyi anlattıktan sonra şöyle buyurdu:

“Devesini çölün ortasında kaybeden bu adam devesine

kavuşunca ne kadar sevinirse Allah da kulunun, günahına pişmanlık duyup tevbe etmesinden daha çok sevinir.”

Kıssadan Hisse

Tevbe, günahlar karşısında bir yenileme ve iç onarımdır. Tevbeyle Rabbimizin gazabından lütfuna, hesabından rahmet ve inayetine sığınırız. Hepimiz gözlerimizi dünyaya günahsız ve masum olarak açarız. Sorumluluk çağına geldiğimizde önümüzde iki yol vardır. Bu yollardan birisi bizi uçurumlara, diğeri ise cennetlere götürecektir. Bazen bizi cennete götüren yoldan çıkıp diğeri yola sapabiliriz. Bu türlü yol değiştirmelerde “Allah’a inâbe edin (döndüm-geldim) deyin, Allah’a teslim olun.” (Zümer, 39/54) diyerek hemen kendimize gelmeli ve doğru yola dönmeliyiz. Bu dönüş Rabbimizi de çok memnun etmektedir.

Biz günahlarla kirlenen kalbimizi tövbe silgisiyle temizleriz. Allah Rasûlü bu hakikati şöyle dile getiriyor: “İnsan günah işleyince, kalbinde bir siyah nokta belirir. Tövbe ile hemen onu silmezse, o nokta kalbinde öylece kalır. Sonra ikinci bir günah işlerse, kalbinde bir nokta daha belirir.”¹⁴ Bu sebeple günahlarda ısrarcı olmadan onu hemen temizlemek, mümin için çok ciddi önem arz etmektedir. Tabii ki bununla beraber yine sürçüp kaymamız söz konusu olabilir. Böyle bir durum karşısında da hemen akıl ve vicdanımızı harekete geçirerek, “Ben Allah’tan kopmakla bu hâle geldim. Öyle ise, ancak O’na yeniden bağlanmakla bu durumdan kurtulabilirim.” diyerek Cenab-ı Hak’la olan irtibatımızı kuvvetlendirmeye çalışmalıyız.

¹⁴ İbn Mace, Zühd 29.

ALLAH'IN HOŞNUTLUĞUNU KAZANDIRAN FİİLLER

Dünya hayatı bitmiş ve insanlar hesap vermek üzere Rabbilerinin huzurunda bulunmaktadır. İşte bu sırada Cenab-ı Hakk ile bazı kulları arasında şöyle bir konuşma geçecektir:

– Ey kulum! Hastalandım, beni ziyaret etmedin.

– Ben Seni nasıl ziyaret edeyim ya Rabbi! Sen ki âlemlerin Rabbisin. Hastalanmaktan uzaksın, münezzehsin.

– Ey kulum! Bilmez misin, falan kulum hastalandı. Ancak sen onu ziyaret etmedin. Bilmez misin onu ziyaret etseydin, onun yanında Benim hoşnutluğumu bulacaktın.

– Ey kulum! Senden yiyecek istedim. Fakat sen Beni doyurmadın.

– Ben Seni nasıl doyururum ya Rabbi! Sen ki âlemlerin Rabbisin. Acıkmaktan uzaksın. Yemeye, içmeye ihtiyacın yoktur.

– Benim kullarımdan biri aç kalmıştı. Senden yiye-

cek istedi, ama sen ona hiç bir şey vermedin. Bilmez misin, sen ona yiyecek verseydin, Benim sevgimi, rızamı ve hoşnutluğumu kazanacaktın.

– Ey kulum! Ben senden su istedim. Fakat sen Bana su vermedin.

– Ya Rabbi! Nasıl olur? Sen ki âlemlerin Rabbisin! Senin hiçbir şeye ihtiyacın yoktur.

– Ey kulum! Kullarımdan birinin suya ihtiyacı vardı. Sen ona su vermedin. Bilmez misin, sen ona su verseydin, o davranışınla Benim rızamı ve hoşnutluğumu kazanacaktın.

Kıssadan Hisse

1. Rabbimiz hastalanmaz, acıkmaz, susamaz. O'nun hiçbir şeye ihtiyacı yoktur. Zira O'nun isimlerinden biri de Samed'dir ki bu, her varlığın O'na ihtiyaç duyduğunu, Kendisinin ise hiçbir şeye ihtiyaç duymadığını anlatır.

Ancak Allah, hastaları ziyaret edeni, aç kalan kimseleri doyurani, susayanlara su vereni, yani muhtaçlara yardım edeni çok sever. Buna benzer güzel davranışları sergileyenler, Allah'ın sevgisini kazanmanın huzur ve mutluluğunu yaşarlar.

2. Yakınlarımızın iyi günlerinde olduğumuz gibi hastalıklı günlerinde de yanlarında olmamız, insan olmanın bir gereğidir. Bu şekilde hasta olup, inim inim inleyen insanlara bakarak hâlimize ne kadar çok şükür etmemiz gerektiğini de anlamış oluruz.

Hasta ziyaretinin Müslümanın Müslüman üzerindeki beş hakkından biri olduğunu ifade eden Efendimiz'in (sallallahu aleyhi ve sellem) bütün Müslümanlara hasta ziyaretini tavsiye ettiğini görüyoruz. (Tirmizî, Edeb, 1; Buhârî, Cenâiz, 2; Müslim, Libâs, 114) O yüzden bizler de hem Allah'ı, hem Rasûlü'nü, hem de mümin kardeşlerimizi sevindirmek için hasta ziyaretlerini ihmal etmemeliyiz.

SEVGİNİN BÖYLESİ

Akif ile Ali birbirine seven çok samimi iki arkadaşı. Birbirlerini, canları kadar seviyorlardı. Herkes onların bu dostluklarına gıpta ile bakıyordu.

Aynı zamanda aralarında bir sözleşme imzalamışlardı. Tabii bu manevî bir sözleşmeydi. Akif bu sözleşmeye “hayırhâhlık sözleşmesi” diyordu. Hayırhâh, kişiyi devamlı hayra çağırın, kardeşinde görmüş olduğu kusurları sırf Allah rızası için yüzüne karşı söyleyen ve bu kusurları düzeltilmesi için kendisine yardımcı olan arkadaş, demektir.

Onlar şuna inanıyorlardı: Herkesin bir hayırhâh edinmesi, kusurların düzeltilmesi için düşünölen çok tesirli çarelerden birisiydi. Çünkü kişiye hakikati hatırlatan ve devamlı hayra çağırın bir hayırhâhının olması onun istikametini korumasına yardımcı olacaktı. Bu amaçla Akif, bir gün arkadaşı Ali’yi karşısına alarak ona şunu söyledi:

– Seninle bir sözleşme imzalamak istiyorum.

– Ne sözleşmesi. Hayırdır.

– Bende gördüğün her türlü yanlış ve eksikleri yüzüme karşı söylemen için sana yetki veriyorum.

– Bunu ancak bir şartla kabul edebilirim. Sen de bende gördüğün kusurları söyleyeceksin.

– Tamam. Oldu bu iş.

Böylece iki arkadaş aralarında bir hayırhâhlik sözleşmesi imzaladılar. Artık onlar birbirlerinin hayırhâhı olmuşlardı.

Aradan yıllar geçmişti. Geçen bu yıllar iki samimi dostun samimiyetinden asla bir şey koparmamıştı. Ancak o yıl ikisini de üzen bir gelişme olmuştu. Akif iş için komşu bir şehre taşınmak zorunda kalmıştı. Birbirlerini teselli ediyorlardı. Kendi aralarında şöyle bir söz vermişlerdi: Sık sık birbirlerini ziyaret edeceklerdi. Çünkü bu dostluk ebedlere kadar devam edecekti.

Artık onlar farklı şehirlerde oturuyorlardı. Aradan bir ay geçmişti. Ali, dostu Akif'i ziyaret etmek istedi. Çünkü onu çok özlemişti. Onun adını andığında burnunun kemikleri sızlıyordu. Daha fazla sabretmek istemiyordu. Bu amaçla yola koyuldu.

Yolda ilerlerken esrarengiz bir adamla karşılaştı. Adam yolun kenarında oturuyor, sanki Ali'ye birşeyler söylemek istiyordu. Ali, adamın yanına gelerek selam verdi. Adamla tanıştı. Aslında bu adam insan şekline girmiş bir melekti. Ancak Ali bunu bilmiyordu. Adama sordu:

– Nereye gidiyorsun evladım?

– Arkadaşımı ziyarete gidiyorum.

– Arkadaşın sana büyük bir iyilik yapmış olmalı. Herhâlde ona teşekkür borcunu ödemeye gidiyorsundur.

– Hayır! Söylediğiniz gibi ona bir teşekkür borcum yok. Onu Allah için seviyorum ve Allah rızası için onu ziyarete gidiyorum.

– Ne güzel! Sana bir sır vereceğim. Beni iyi dinle. Ben Allah'ın sana gönderdiği bir elçiyim. Nasıl ki sen arkadaşını Allah için seviyorsan, şunu bil ki, Allah da seni çok seviyor.

Kıssadan Hisse

1. İnsanın sâdık arkadaşına ihtiyacı, diğer zarurî ihtiyaçlarından daha ehemmiyetsiz ve geri değildir. Dost ve ahabları itibarıyla huzur ve emniyet içinde bulunan bir fert, başka pek çok hususta da güvene ermiş sayılır. Bir insanın dostlarına karşı sadakati, onların acılarını vicdanında duyup, lezzetlerini, kendi lezzetleri gibi bildiği ölçüdedir. Dostlarının ağlamasıyla ağlayamayan, onların gülmesiyle gülemeyen dost, vefalı dost sayılmaz.

2. Akıllı bir insan, çevresiyle münasebetleri bozulduğunda, onlarla arasındaki hoşnutsuzluğu çarçabuk giderip, dostluğunu yenilemesini bilen insandır. Bundan daha akıllısı da, titizlik gösterip, dostlarıyla hiçbir zaman uyumsuzluğa düşmeyen kimsedir.

3. Arkadaşlar arasında sevgi ve alakanın devamı, meşru yol ve makul işlerde birbirlerine karşı gösterecekleri anlayış ve feragat düşüncesine bağlıdır. Düşünce ve davranışlarında birbirlerine karşı fedakâr olamayan kimse-

lerin dostlukları da kısa ve geçici olur. Birbirlerine böylesi bir sevgi ve dostlukla bağlanan kişileri Allah sever ve onlardan razı olur.

4. Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem) bir hadislerinde, “Benim izzet ve celalim için birbirlerini sevenler nerede! Hiçbir gölgenin olmadığı günde (kıyamet gününde) onları kendi gölgemde gölgelendireceğim.” buyurarak âdeta kardeşlikte tefani sırrına ermiş dost ve sevenleri müjdelemiştir.

[5. Hadiste iki adam şeklinde geçen kıssa, yeni bir tasarrufla Akif ve Ali ismindeki iki kimse için kurgulanmıştır.]

EMİN DEDEYİ TESELLİ EDEN TORUNU

Emin Dede, hayatı boyunca yaşantısıyla çevresindeki insanlara örnek olmuş, ibadet hayatına, kılı kırk yararcasına dikkat eden bir insandı. Kendisi gibi yaşlı olan eşiyile beraber şirin bir ilçede yaşıyorlardı. Bu iki yaşlı çınar, hayatlarını çocuklarına adamışlar, onları okutmuşlardı. Çocuklarından birisi doktor, birisi hoca, diğeri de öğretmen olmuş ve her biri memleketin değişik yerlerine dağılmışlardı. Onlar, anne ve babalarını yanlarına almak istiyorlardı, ancak Emin Dede ile eşi Sema Nine yaşadıkları yerden ayrılmak istemiyorlardı.

Çocuklarından uzak bir yerde yaşamaları, bu iki insanı birbirine kenetlemişti. Hatta bazı geceler Emin Dede, eşine:

– Sen benden önce vefat edersen ben ne yaparım, diyor ve gözleri nemleniyordu. Aynı endişeyi Sema Nine de taşıyor ve,

– Ya ben ne yaparım, diyerek ağlıyordu.

Bir gün Sema Nine hastalandı. Emin Dede, hayat arkadaşını hemen doktora götürdü. Sema Nine kanser olmuştu

ve doktorun ifadesiyle çok kısa bir ömrü kalmıştı. Bu haber Emin Dedeyi âdeta yıkmıştı. Eşini hastaneden alıp evlerine getirdi. Sema Nine eşinin gözlerine baktı ve,

– Ben yolcuym bey. Bana acısı ve tatlısıyla güzel bir hayat yaşattın. Allah senden razı olsun. Bana hakkını helal eder misin? dedi. Bu ifadelerle duyulanan Emin Dede şöyle dedi:

– Benim ne hakkım olabilir ki! Esas sen bana hakkını helal et. Koca bir ömür benim kahrımı çektin.

Aradan birkaç gün geçti ve Sema Nine ağırlaştı. Artık son anlarını yaşıyordu. Emin Dede eşinin ellerini tuttu. Bu sırada Sema Nine ruhunu teslim etti. O an Emin Dedenin pamuk sakalları gözyaşlarıyla ıslandı. Çocukları da gelmişti ve onlar, babalarını teselli ettiler. Defin işleri yapılarak Sema Nine toprağa verildi.

Eşinin vefatından sonra Emin Dede torunu Nurdan ile beraber yaşamaya başlamıştı. Nurdan Hanım hem tahsilini yapıyor, hem de dedesine bakıyordu. Emin Dede, zaman zaman yanına torununu da alarak eşinin mezarını ziyaret ediyordu. Bu ziyaretler onun yaşlı ruhunda derin bir hüzün meydana getiriyordu.

Eşinin vefatından sonra Emin Dede âdeta dünyaya küsmüştü. Hiç kimse onu teselli edemiyordu. Ne çocukları, ne yakınları, ne de arkadaşları...

Bir gün Nurdan Hanım, yemeği hazırlamış, dedesini sofraya davet etmişti. Sofraya beraberce oturdular. Bu sırada Nurdan Hanım, Emin Dedeye şöyle bir soru sordu:

– Dedeciğim! Ben arkadaşımдан emanet bir kolye aldım.

Çok hoşuma gitmişti. Onu bir müddet taktım. Arkadaşım onu benden istedi. Bu kolyeyi ona geri vereyim mi?

– Elbette vermen gerekir kızım. Bu nasıl soru böyle? Zaten emanet olarak almışsın. Bir an önce kolyeyi sahibine ver.

– Ama epey bir zaman benim yanımda kaldı. Ona çok alıştım. Hem çok sevdim. Bir türlü ondan ayrılmak istemiyorum. Emanet de olsa kolyeyi geri vermek içimden gelmiyor. Geri vermesem olmaz mı?

– İyi ya kızım! Bu hâl, kolyeyi arkadaşına vermeni daha çok gerektiriyor. Çünkü onu emanet olarak alalı çok zaman olmuş. Akşam oldu. Yarın ilk işin kolyeyi sahibine vermek olsun.

– Bak şimdi dede! Beni çok iyi dinle! Sen de günlerdir Allah'ın sana önce emanet edip sonra senden geri aldığı şeye gereğinden fazla üzülüp kendini kahrediyorsun. O, verdiği şeye senden daha çok hak sahibi değil mi? Ninem de sana Allah'ın bir emaneti değil miydi?

Nurdan Hanımın bu sözleri Emin Dedeyi derin düşüncelere sevk etti. Hiçbir şey konuşmadan öyle kalakaldı. Allah akıllı torunu vasıtasıyla kendisini irşat etmişti. Emin Dede hemen içinde bulunduğu hâlden Allah'a sığındı. Ona tevekkül etti. Ahirette eşine tekrar kavuşacağı ümidiyle yaşayıp Rabbine şükretti.

Kıssadan Hisse

1. İnsan, gençken ölümün genç-ihthiyar ayırt etmediğini fazla düşünmeyebilir. Ölümü kendinden uzak görebilir.

Fakat ihtiyarladıkça, ölümün habercisi olan beyaz kıllar, hastalıklar ve kendi akranlarının bir bir ölmesi ona her an ölümü hatırlatır. Eğer ahirette iman olmasa, yaşlı birinin durumu, idamlık bir mahkûma benzer. Böyle bir kişi, celladın, “Haydi gel, idam edileceksin.” emrini beklercesine titrer. Bu ise onun hayatını acılaştırır, zindana çevirir. Fakat ahirette iman imdada yetişse, o idam mahkumlarını andıran ihtiyarların hayatları şu müjde ile birden değişir: “Merak etmeyiniz. Sizin ebedî bir gençliğiniz var. Parlak ve ebedî bir hayat sizi bekliyor. Kaybettiğiniz eş ve dostlarınızla, sevdiklerinizle sevinç ve saadetler içerisinde görüşeceksiniz. Yaptığınız bütün iyilikler muhafaza edildiğinden, onların mükâfatını göreceksiniz.” Bu, onlar için öyle bir müjdedir ki, başlarına yüz ihtiyarlık dahi gelse, onları üzüntüye düşürmez.

2. Hepimizin canımızdan çok sevdiğimiz kişiler vardır. İnsan, sevdiği bu kimseleri şahıslarından dolayı değil de kendi içinde o sevgiyi ve sevdiği kimseyi yaratan Allah’tan ötürü sevmelidir. Allah, o kimsenin elinden sevdiği kişiyi aldığı anda da kendisini kahredecek derecede üzülmemeli ve sevdiğiyle ahirette buluşacağı ümidiyle hayatına eskiden olduğu gibi devam etmelidir.

[3. Anlatılan bu kıssada, olayın daha iyi anlaşılabilmesi için hikâye kahramanlarına birer isim verilmiştir. Bu kıssanın dayandığı hadiste olay kahramanlarının isimleri yer almamaktadır.]

YÜZ KİŞİNİN KATİLİ OLSAN BİLE!

Hz. İsa (aleyhisselâm) devrinden sonraki zamanlarda yaşayan azılı bir katil adam vardı. Bu adam tam doksan dokuz kişiyi öldürmüştü. Bir gün yapmış olduğu işin yanlış olduğunu anladı ve tevbe etmeye karar verdi. Ancak o kadar insanın canını almış azılı bir katilin tevbesini acaba Allah kabul eder miydi? Bu soru beynini kemirip duruyordu.

– Mutlaka bunu ehil bir kimseye sormam lâzım. Yoksa içim rahat etmeyecek, dedi ve yanındakilere bu konuda kendisine yardımcı olabilecek bir kişinin olup olmadığını sordu. Ona bir adamdan bahsettiler. Halk o adamı bir din âlimi olarak biliyordu. Ancak bu adam, din âliminden ziyade ilimden fazla nasibi olmayan, ibadetlerini yerine getirmeye çalışan, bu şekliyle de halkın güvenini kazanmış bir insandı.

Adam bu şahsın yanına gitmeye karar verdi. Yanına vardığında ona şöyle bir soru sordu:

– Efendim, ben doksan dokuz kişiyi öldürdüm. Ancak şimdi pişman oldum. Tevbe etmek istiyorum. Tevbe etsem Allah benim gibi bir adamın tevbesini kabul eder mi?

Dinî konularda sadece yüzeysel bilgisi olan adam, karşısındaki adamın içinde bulunduğu pişmanlığı anlayacak ve ona ne yapması gerektiğini söyleyecek derecede yeterli donanıma sahip olmadığı için, ona:

– Artık iş işten geçmiş. Bu kadar insanın katili olan bir insanı Cenab-ı Hak affetmez. Senin tevben kabul olmaz, deyiverdi.

Bu cevap, soruyu soran katilin canını fazlasıyla sıktı. Birden sinirlendi. Gözü karardı ve o sinirle, o adamı da öldürdü. Böylece öldürmüş olduğu kişi sayısı yüze ulaşmış oldu.

Aradan birkaç gün daha geçmişti. Katilin içindeki pişmanlık duygusu onu başka arayışlara götürdü. Yanındaki insanlara:

– Tavsiye edebileceğiniz başka bir din âlimi yok mu, diye sordu. Bu sefer ona hakikaten âlim bir zattan bahsettiler. Bu zat, dinî konularda uzman olduğu gibi aynı zamanda bildiklerini hayatına yansıtan hem âlim hem de zâhid bir insandı.

Katil adam hemen yola koyuldu ve âlim zatın evine gitti. Âlim zat bu adamı güzel bir şekilde karşıladı. Kısa bir tanışmadan sonra katil aynı soruyu bu zata da sordu. Âlim zat, adamın içinde bulunduğu derin pişmanlığı görmüştü. Ona şöyle cevap verdi:

– Evladım! Rabbimiz çok merhametlidir. Tevbeleri ka-

bul eder. Bundan daha büyük günah işlesen bile Allah seni affeder. Ancak bunun için samimi bir şekilde tevbe etmen ve bir daha asla aynı günahı işlememen lâzım.

Katilin yüzünde bir tebessüm belirdi. Bu cevap içini rahatlatmıştı. Bu sırada âlim zat, ona mutlaka uyması gereken şu şartları da söyledi:

– Tevbe ettikten sonra, tevbenin gereğini yerine getirebilmen için içinde bulunduğun ortamı terk etmelisin. Çünkü o yer seni günaha çağırıyor. Onların tesirinde kalıp aynı günahı bir daha işleyebilirsin. Öncelikle bu büyük kozu şeytanın elinden almalısın. Bu sebeple sana bir yer tavsiye edeceğim. O yere git, oraya yerleş. Orada Allah’a ibadet eden, ahlâklı, kültürlü insanlar var. Onlarla arkadaşlık kur. Bir daha da asla seni günaha sürükleyen bu yere gelme ve seni eski hâline döndürecek insanlarla beraber olma!

Adam bu tavsiyelere harfiyen uyacağına dair âlim zata söz verdi ve ona teşekkür etti. Bütün eşyalarını toparlayıp alim zatın bahsettiği şehre doğru yola koyuldu. İçinde Rabbine karşı yapmış olduğu tevbenin huzuru vardı. Yolu yarılmıştı ki, ölüm meleği kapısını çaldı. Ölüm bu. Yer ve zaman dinlemiyordu ki! Adam oracıkta son nefesini verdi.

Bu sırada yer yüzüne adamı almak için hem rahmet hem de azap melekleri indi. Rahmet melekleri:

– Bu adam günahlarına tevbe etti. Bu sebeple onu biz götüreceğiz, dediler. Haklıydılar. Ancak azap melekleri de şunu söylüyorlardı:

– Hayır bu adamı bizim götürmemiz lâzım. Tevbe etti,

ama hiçbir hayırlı amel işlemedi ki! Tevbesinin gereklerini yerine getirmede.

Peki şimdi ne olacaktı? Her iki taraf da adamı kendilerinin almaları gerektiğini savunuyorlardı. Aralarında bu tartışma devam ederken Allah, başka bir meleği onlara hakem olarak gönderdi. Bu melek, onların arasını bulacaktı. Hakem melek şunları söyledi:

– Adamın ayrıldığı şehir ile gideceği şehrin arasını ölçün. Vefat ettiği yer hangisine yakınsa adam o şehre aittir. Günah işlediği yere yakınsa onu azap melekleri, gideceği yere yakınsa rahmet melekleri alsın.

Melekler her iki mesafeyi de ölçtüler ve adamın gitmekte olduğu şehre daha yakın olduğu ortaya çıktı. Bunun üzerine onu rahmet melekleri alıp götürdüler.

Kıssadan Hisse

1. Tevbe kişinin kendini yenilemesi ve bir iç onarımdır. Yani, saptırıcı düşünce ve davranışlarla bozulan kalbî muvazaneyi, yeniden düzene koyma uğrunda, ferdin, Hakk'tan Hakk'a kaçması, daha doğrusu, O'nun gazabından lutfuna, hesabından rahmet ve inâyetine sığınmasıdır. Böyle bir niyetle tevbe eden bir kimsenin günahı ne kadar çok olursa olsun Allah'ın rahmeti o günahlardan daha çoktur. Yeter ki, kul pişman olup O'nun kapısına tevbe ve istiğfarla gelebilsin.

2. İnsanın, günahattan bütün bütün uzak durması çok zordur. Zaten o, temelde melekler gibi günahattan uzak tutulmamıştır. Bu açıdan o, her zaman hata işlemekle yüz

yüzedir. İnsan için asıl önemli olan, sürçüp düştükten sonra tekrar ayağa kalkmak ve eskisinden daha bir temkinle yoluna devam edebilmektir. İşte, onu meleklerden daha yüksek seviyeye ulaştıracak şey de budur.

Günümüz dünyası, çarşısı, pazarı ve âdeta her yanıyla bir günah deryası hâline gelmiş ya da getirilmiştir. Bugün şeytan ve onun avanesi her yerde kol gezmekte, her köşe başında kendi ağına düşecek kurbanlarını beklemektedir. Her mümin, böyle bir toplum içinde “her günah içinde küfre giden bir yol vardır” anlayışıyla hareket etmek zorundadır. O, beyninin bütün fakülteleriyle Allah’a yönelmeli, duygu ve düşüncelerinde günaha asla yol vermemelidir. Yanlışlıkla gözüne, kulağına bir şey iliştiği zaman, hemen tevbe ve istiğfarla Rabbine teveccüh etmeli ve, “Allah’ım, bunu nasıl yaptım bilemiyorum! Böyle bir günah işlemekten dolayı Senden çok utanıyorum.” deyip o günahtan duyduğu üzüntüyü dile getirmelidir. Öyle ki bu pişmanlıktan kaynaklanan hüznün, onun bütün benliğini sarmalı ve kalbinin ritmini değiştirmelidir. Aksine böyle bir yakarış ve hüznle pişmanlığın dile getirilmemesi, o günaha giden yolların açık bırakılması demektir ki, şeytanın o kapıdan tekrar girmesi her zaman mümkündür.

3. Tevbesinden geri dönmek istemeyen bir insan, kendisini devamlı surette günaha çağırarak arkadaş ve çevreden de uzak durmalıdır. Aksi takdirde bu gün olmasa bile yarın şeytan onu tekrar ağına alabilir ve tevbe ettiği günahları yine işlettirebilir. Şeytanla dans edilmez. O yüzden insan, şeytanın yol bulup kendisine tesir edebileceği bütün kapıları kapamasını bilmelidir.

Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem), “İnsan arkadaşının dini üzerinedir. O yüzden sizden biri, kiminle arkadaşlık ettiğine çok dikkat etsin” diyerek, çevresinin, insanın dinî hayatı üzerinde ne denli önemli bir fonksiyon üstlendiğini dile getirir.

Yaşadığımız ortam, dost ve arkadaş çevremiz, bizi doğruluğu yaşamaya zorluyorsa, bulunduğumuz vasat itibarıyla iyi olmaya zorlanıyorsak, bazen içimizden gelmeyecek de olsa günah ve masiyet adına bir fasit dairenin içine düşmekten korunmuş oluruz. Öyle bir çevre sayesinde Allah yolunda daha kolay bir hayat yaşarız. Yoksa insan devamlı yanlış yolda olduğunu bildiği insanlarla beraber olursa yüz üstü kapaklanır ve sürüm sürüm sürüneceği bir hayat geçirir. İşte, bundan dolayı Kur’ân, “Sâdıklarla beraber olun.” (Tevbe, 9/119) buyurur.

MAĞARANIN AĞZINI TIKAYAN KAYA PARÇASI

Üç arkadaş beraberce yola çıkmışlardı. Saatlerdir yürüyorlardı. Çok yorulmuşlardı. Güneş de batmak üzereydi. Tam bu sırada yağmur yağmaya başlamıştı. İçlerinden birisi:

– Bugünlük bu kadar yolculuk yeter. Hava kararmak üzere. Yağmur da başladı. Yarın sabah devam ederiz. Şu tepelik yerde bir mağara biliyorum. Oraya sığınalım. Hem yemeğimizi yeriz, hem de geceyi orada geçiririz, dedi ve hep beraber mağaraya doğru ilerlediler. Mağaranın içine kendilerini zor attılar. Elbiseleri ıslanmıştı. Hemen bir ateş yaktılar. Ateşin sıcaklığında hem elbiselerini kuruttular, hem de ısındılar. Bu sırada yüreklerini ağzına getiren bir gürültü koptu. Deprem oluyor zannettiler. Yağmurun da etkisiyle mağaranın üzerinde bulunan bir kaya parçası yukarıdan yuvarlanarak aşağıya gelmiş ve mağaranın ağzını kapatmıştı.

Derhâl oraya doğru yöneldiler. Maalesef kaya parçası neredeyse mağaranın ağzını tamamen kapatmıştı. Çok korkmuşlardı. Hava da iyice kararmıştı. Günün verdiği yorgunluk da üzerlerindeydi. Uyumaya ve sabah olunca mağaradan çıkmanın bir çaresine bakmaya karar verdiler.

Sabah olmuştu. Kaya parçasının tıkadığı mağaranın ağzının kenarlarından içeriye güneş ışıkları giriyordu. Mağaranın içi aydınlanmıştı. Hep beraber kaya parçasını bütün güçleriyle itmeye başladılar. Ama nafileydi. Kaya parçasında en ufak bir hareketlenme olmamıştı. Defalarca denediler, ama kaya parçası bir santim bile yerinden oynamıyordu.

Şimdi ne yapacaklardı? Kara kara düşünmeye başladılar. Dışarıya seslenseler onları kimse duymazdı. Zaten oradan birilerinin geçmesi çok zayıf bir ihtimaldi. Yanlarında da sadece iki günlük su ve yiyecekleri vardı. Çaresizce birbirlerinin yüzlerine bakakaldılar. Onları oradan çıkarabilecek sebeplerin hepsi ortadan kalkmıştı. Tek çareleri vardı. O da bütün sebepleri yaratan Yüce Yaratıcı'ya yönelmek.

Neden sonra içlerinden birisinin aklına şöyle bir fikir geldi:

– Rabbimize yönelmekten başka bir çaremiz yok. İster-seniz şöyle yapalım. Her birerimiz Cenab-ı Hak katında makbul olduğuna inandığımız bir amelimizi vesile kılarak O'ndan o amelimizin yüzü suyu hürmetine bu kaya parçasının buradan gitmesini isteyelim.

– Tamam, dediler ve içlerinden birisi söz alarak şunları söyledi:

– Benim çok yaşlı bir anne ve babam vardı. Onlar yemeklerini yemeden, ailemin dahi yemek yemelerine razı olmazdım. Bir gün odun toplamak için evden çıkmıştım. İşim biraz uzun sürmüştü. Bu sebeple eve biraz geç döndüm. Hemen hayvanları sağıp, sütlerini anneme ve babama götürdüm. İkisi de daha fazla dayanamamış ve uyuya kalmışlardı. Onları uyandırıp da rahatsız etmek istemedim. Çocuklarımın da onlardan önce yemek yemesine razı olmadım. Süt kabını elime aldım ve onların uyanmasını beklemeye başladım. Bu hâlde sabaha kadar bekledim. Nihayet uyandılar ve ben de onlara sütü ikram ettim. Allah'ım! Ben bu amelimi sırf senin rızanı kazanmak için yaptım. N'olursun bu amelimin bereketine şu kaya parçasını buradan kaldır.

Bu sırada hepsinin gözü kaya parçasına dikilmişti. Birden kaya parçasının hareket ettiğini gördüler. Çok sevindiler. Mağaranın ağzına doğru koşular. Kaya parçası hareket etmişti, ancak açılan yerden bir insanın dışarıya çıkmasına imkân yoktu.

Bunun üzerine ikinci kişi söz aldı ve şunları anlattı:

– Benim bir amcamın kızı vardı. Onu çok seviyor ve onunla beraber olmak istiyordum. Ancak her defasında kız beni reddediyordu. Bir süre sonra memlekette kıtlık baş gösterdi. Amcamların durumu zaten iyi değildi. Bir de kıtlık olunca iyice zor durumda kalmışlardı. Amcamın kızı çaresiz olarak bana gelmek zorunda kaldı. Benim durumum gayet iyiydi. Benden yardım istedi. Elime müthiş bir fırsat geçmişti. Ben ancak benimle beraber olması şartıyla kendilerine yardım edebileceğimi, yoksa yardım etmeyeceğimi

söyledim. Zavallı kız, başka çaresi olmadığı için teklifimi istemeyerek de olsa kabul etmek zorunda kaldı. Aksi takdirde açlıktan hem kendisi hem de ailesi kırılıp gidecekti.

Nihayet onunla baş başa kalmıştım. Kız, bu sırada bana:

– Allah’tan kork. Bu hareketin haram olduğunu sen de biliyorsun. Allah’ın yasakladığı bir harama girmekten sakınlım, dedi. Kızın bu sözü beni çok etkilemişti. Bütün imkânlar elimde olmasına rağmen düşüncemden vazgeçtim. Verdiğim paraları kızdan geri almadım ve onu gönderdim.

Allah’ım bu amelimi sırf Senin hoşnutluğunu kazanmak için yaptım. Bu amelim yüzü suyu hürmetine Senden diliyor ve dileniyorum, n’olursun bizi buradan kurtar.

Bu sırada kaya parçasında bir hareketlenme daha oldu. Ancak meydana gelen açıklık, hâlâ yeterli değildi.

Sıra üçüncü kişideydi. O da şu amelini anlattı:

– Bir işim dolayısıyla yanımda işçiler çalıştırıyordum. İşimin sonunda çalışanların paralarını ödemiştim. Ancak bir işçi o gün parasını almaya bana gelmemişti. Ben de ileride gelir düşüncesiyle o parayla bir inek aldım. Aradan yıllar geçmişti. O ineğin yavruları oldu. Onlardan elde ettiğim kazançla bir inekten koca bir sürü meydana gelmişti.

Yıllar sonra adam çıkageldi ve benden o zaman hak etmiş olduğu ücretini istedi. Ben de ona sürüyü gösterdim ve bunların hepsinin kendisinin olduğunu söyledim. Adam çok şaşırды ve bana şöyle dedi:

– Benimle dalga geçmeyin lütfen. Ben sizden sadece ücretimi istiyorum. Ben de:

– Hayır beyefendi, sizinle alay etmiyorum. Senin o gün almadığın parayla ben bir hayvan aldım. Zamanla hayvanların sayısı çoğaldı ve işte bu gördüğün sürü meydana geldi. Bunların hepsi senin. Annenin ak sütü gibi sana helal olsun, dedim. Benim bu sözüm üzerine adam bana teşekkür ederek hayvanları aldı ve gitti.

Ya Rabbi! Ben bunu sadece Senin rızanı kazanmak için yapmıştım. Bu amelimi vesile kılarak Sana yalvarıyorum. Bizi buradan kurtar!

Bu dua üzerine kaya parçası tekrar hareketlendi. Artık mağaranın ağzı açılmıştı. Ne yapacaklarını bilemiyorlardı. Şükürle iki büklüm oldular ve gözyaşları içinde şükür secdesine kapandılar.

Kıssadan Hisse

1. Anne ve babamız bize Rabbimizin birer emanetidir. Onlara hürmette kusur etmemek vazifemizdir. Aynı zamanda bilmeliyiz ki, onları memnun ettiğimiz zaman bundan Rabbimiz de hoşnut olmaktadır.

2. Günaha girmek için her türlü şartlar hazır olmasına rağmen sırf Allah korkusundan dolayı o günaha kaçınmak kişiyi dikey olarak Allah’a yakınlaştırır. Böyle bir kimseyi Allah da sever, kulları da.

3. Bir kimse emri altında çalışan kişilerin hakkını vermemeli, onlara zulmetmemelidir. Diğer taraftan Allah Rasûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), “Her hak sahibine hakkını veriniz”¹⁵ buyurarak, aynı zamanda, “Hakkınız olmayan şeye el

¹⁵ Buhârî, *Edeb* 86, *Savm* 51, *Teheccüd* 15; Tirmizî, *Zühd* 64.

uzatmayın” mesajını da vermektedir. İşçi, hakkını, teri kurumadan almalı; ama, aynı zamanda başında bulunduğu tezgâhı çalıştırıp, işini itkan üzere (hakkıyla) tamamlamalı ve iş verenin hakkını da gözetmelidir. Çalışan kişi, işinin hakkını mutlaka vermelidir. İş veren de onu kardeşi bilmeli, işinin kazancından kendi istifade ettiği gibi ona da istifade ettirmelidir.

İş veren ve işçi, biri işi ve ücreti verirken, diğeri de çalışırken hep Allah’ın murakabesi altında oldukları şuurunu, bir an bile akıllarından çıkarmamalı ve yaptıklarını hep bu şuur içinde yapmalıdırlar. O zaman sermaye ve emeğin her ikisi de kudsîleşecek, sömüren-sömürülen çatışma ve çelişkisi de tamamen ortadan kalkacaktır.

4. Şunu hep beraber düşünelim: Acaba mağarada kalan kimselerden birisi de biz olsaydık, hangi amelimizi kendimize şefaathçi yapardık? Şayet böyle yaptığımız amel ya da amellerimiz varsa onları çoğaltalım. Eğer Rabbimizi memnun edecek amelimiz olmadığına inanıyorsak, o istikamette O’nun rızasını kazanmaya vâbeste güzel ameller işlemeye gayret edelim.

ÜÇ KIMSENİN İMTİHANI

Uzun yıllar önce üç adam vardı. Birisi bütün vücudunu kaplayan bir cilt hastalığına yakalanmıştı. Diğerinin bütün saçları dökülmüştü. Üçüncüsünün ise gözleri görmüyordu. Bu hâlleri onlar için ciddi birer problemdi. Çünkü insanlar onlardan hep uzak duruyorlardı. Cenab-ı Hak ilk önce cild hastalığı olan adama bir melek gönderdi. O sırada bu adam bir ağacın altına oturmuş, için için ağlıyordu. Melek ona yaklaştı:

– Şu anda en çok istediğin şey nedir? Şu hastalığından kurtulmak ve insanlar arasında eski itibarını kazanmak ister misin?

– Sen beni bu dertten kurtarabilir misin ki?

– Ben Allah'ın bir rahmeti olarak sana gönderdiği bir meleğim. Söylediklerimi Allah'ın izniyle yapabilirim.

– Eğer öyleyse, şu hastalıktan kurtulmak ve kadife gibi güzel ve pürüzsüz bir tenim olmasını diliyorum. İnsanları benden kaçıran bu hâlimin düzelmesini istiyorum.

Melek “Bismillah” diyerek adamın tenine dokundu. Birden hastalığı iyileşiverdi. Adam sevinçten nerede ise kanatlanıp uçacaktı. Melek adamın bu sevincini görünce:

– İnsanlara muhtaç olmayacak kadar bir mala sahip olmak ister misin? Adam daha da çok sevindi ve şöyle dedi:

– Evet!

– Hangi türden bir mal istersin?

– Deve isterim. Çünkü deve buralarda en kıymetli hayvandır.

Melek ona doğurmak üzere olan bir deve verdi. “Al! Senin için iyiliklere vesile olsun!”

Daha sonra melek, önemli bir derdi olan diğer adama gitti. Bu adamın saçlarının tamamı dökülmüştü. Çok üzgün görünüyordu. Bir çöplüğün kenarına oturmuş, yiyecek bir şeyler arıyordu. Sinekler başının üzerinde dolaşüyor, adam elini başına götürüp sinekleri kovmaya bile gerek duymuyordu. Melek ona yaklaştı:

– Seni bulduğun bu durumdan kurtarmamı ister misin?

– Söylediğin şey çok güzel. Ama sen bunu gerçekleştirebilir misin?

– Ben Allah’ın vazifeli bir meleğiyim, sana bu iş için gönderildim.

– Öyleyse çok güzel saçlar isterim.

Melek, adamın kafasına dokunur dokunmaz ışıltı ışıltı, göz alıcı ve simsiyah saçlar beliriverdi. Adam ne yapacağını şaşırılmıştı, sevinçten oraya buraya koşuyordu. Sonra va-

zifeli melek daha önceki adama sorduğu gibi ona da mal olarak ne istediğini sordu. Yeni saçlara sahip olan adam, “inek” isteyince, bu isteği hemen yerine geliverdi.

Son olarak melek, gözleri görmeyen adama uğrayacaktı. Adam elindeki eğri bir baston ile yürümeye çalışıyordu. Bazen ağaca çarpıyor, bazen taşlara takılıyor, kimi zaman da dengesini kaybediyor ve yere düşüyordu. Hiçbir kimse de ona yardım etmiyordu. Melek ona yaklaştı, daha önceki iki adama yaptığı gibi onu bu hâlden kurtarabileceğini söyledi. Sonra da önceden yaptığı gibi Allah’ın adını anarak adamın gözlerine dokundu. Görmeyen gözleri açılan adamın ağzından çıkan ilk söz şu oldu: “Yüce Rabbim’e sonsuz şükürler olsun!” Bu adam diğer ikisine nazaran daha dikkatli davranıyordu. Meleğin kendisine, mal olarak ne istediğini sorması üzerine:

– Beni gözlerime kavuşturdun. Başka bir şey istemem, bu bana yeter.

– Ama mutlaka bir şey istemelisin. Bu Allah’ın bir emri.

– Peki, mutlaka öyle gerekiyorsa, bana yetecek bir koyun olursa, bu bana yeter.

Melek ona istediğini verdi ve dua ederek ayrıldı.

Bu olanlar üzerinden aylar ve yıllar geçti. Cilt hastası olan adam kısa bir süre sonra zengin oldu. Vadiler dolusu devesi olmuştu. O kadar ki, kendisi bile sayısını bilmiyordu.

Saçları olmayan adamın sahip olduğu inekler de ovalar ve çayırılar dolusunca idi. O da zenginleştikçe zenginleşmişti.

Koyun isteyen son adamın durumu da oldukça iyi idi. O da diğer iki arkadaşının sahip olduğu zenginliğe ulaşmış, koyunların sütü, yünü ve bunlardan elde ettiği gelirler dilere destan olmuştu.

Şimdi, kendilerine sağlık ve zenginlik verilen kişileri bir imtihan bekliyordu.

Cilt hastalığı olan adam, çadırında oturmuş zengin bir sofrada karnını doyuruyor ve bütün bir vadiyi kaplayan develerini seyrediyordu. Vadi, develerin seslerine karışan çobanların şarkıları ile âdeta inliyordu. Melek, cildi hastalıktan dökülmüş bir adam görünümünde çadıra girmeye çalıştı. Hakikaten görüntüsü deve sahibinin hasta hâlinin nerede ise aynısı idi. Melek adamın yanına yaklaşarak:

– Ben fakir bir adamım, bütün malımı mülkümü kaybettim. Memleketime varabilmem için senin yardımına ihtiyacım var. Sana bu güzelliği ve böylesine rahat bir hayatı bahşedenin hatırına bana bir deve verirsen, onunla memleketime varabilirim. Sana da çok dua ederim, dedi.

Birden adamın kaşları çatıldı. Bütün neşesi kaçmıştı:

– Hadi başka kapıya! Ben zaten yeterince hayır ve iyilik yapıyorum. Başka insanların ihtiyaçlarını temin ediyorum.

– Ben seni tanıyor gibiyim. Hani sen bir zamanlar, bütün vücudu hastalıktan pul pul dökülen ve insanların kendisinden tiksinererek kaçtığı, sokaklarda dilenen adam değil misin? Sonra Allah, acıyarak seni dertlerinden kurtarmış ve sana çok mal vermemiş miydi?

– Yok, hayır! Sen yanıyorsun. Gördüğün bütün bu zenginlik benim babamdan ve dedelerimden kaldı.

– Eğer sen bu hususta yalan söylüyorsan, Allah seni daha önceki durumuna geri döndürecek, dedi melek ve yoluna devam etti. Saçları dökülen adam da bir çayırdaki kurulmuş olan çadırında oturuyordu. En güzel elbiselerini giymişti. Çayırdaki hayvanlarını seyrediyordu. Melek ona da fakir bir insan suretinde gelmişti:

– Ben fakir bir adamım. İnsanlar beni aralarına almıyor ve bana yardım etmiyorlar. Günlerdir ağızma bir tek lokma girmedim, açlıktan ayakta duramayacak bir hâldeyim. Ne olur, sana bu güzelliği veren ve seni bu derece zengin eden Cenab-ı Hakk'ın hatırı için bana yardımcı ol, dedi.

Adam, bir öncekinden daha kaba ve nezaketten de bir o kadar uzak idi. Kendisine ihtiyaç için gelen birine yardımdan kaçınıyordu. Fakir adam kılığındaki melek:

– Ben seni tanıyorum. Sen daha önce saçları dökülmüş, kötü görümlü bir adam iken Allah seni bu derdinden kurtarmış ve sana şimdi sahip olduğun serveti vermemiş miydi?

– Ben doğuştan böyleyim ve saçlarım da bildim bileli hep böyle güzeldi. Mal ve servetim de babamdan bana kaldı.

– Eğer yalan söylüyorsan, Allah seni daha önce olduğun hâlde çevirecek, diyen melek, daha sonra da yoluna devam ederek üçüncü kişi olan ve gözlerine kavuşan koyun sahibine uğradı.

Bu adam, bir ağacın altında oturmuş, bütün bir ovayı dolduran koyunlarını seyrediyordu. Yanında ne bir yardımcı ne de bir çoban vardı. Anlaşılan koyunlarına kendisi bakıyor, onların görünümü ve bakımı ile kendisi ilgileniyordu.

Melek ona da daha öncekilere yaptığı gibi fakir bir adam kılığında gelmişti:

– Ben fakir bir yolcuyum. Günlerdir yollardayım. Sığınacak bir yer bulamadığım gibi ağzıma koyacak bir kaşık sıcak çorba da bulamadım. Sana gözlerini bahşeden ve bunca mal veren Allah hatırına bana bir koyun verebilirsen, onunla ihtiyaçlarımı gideririm. Böylece sıkıntılı günlerim sona ermiş olur, ben de sana dua ederim.

– Doğru söylüyorsun. Benim daha önce gözlerim görmüyordu. Allah gözlerimi açtı ve bana çok mal verdi. Ey garip adam, değil mi ki Allah adına istiyorsun, bir değil, dilediğin kadar koyun al ve bana da dilediğin kadar bırak. Çünkü bunların hepsi bana Allah'ın bahşettiği şeyler.

– Malların sana mübarek olsun. Allah seninle beraber uç insanı bir imtihana tâbi tuttu. Senin dışındakiler eski durumlarını unutup, malları ile gurura kapıldılar, dedi.

Deve sahibinin o davranışından hemen sonra, develer arasında bir salgın hastalık başladı. Birbiri ardına sürüler telef oldu. Adam da eski hastalığına tekrar yakalandı.

İnek sürüleri olanın sonu da, talihsiz arkadaşı gibi oldu. Bir gün gökyüzü iyice kapandı. Simsiyah bulutlar çayırın üzerine kaplamıştı. Şimşekler çakıyordu. Ardından şiddetli yağmurlar yağdı ve önüne gelen her şeyi silip süpüren bir sel meydana geldi. İnek sürüleri azgın sulara boğuldular. Bu ani felaket karşısında adam, deliye döndü ve başındaki saçları birden bire önüne döküldü. Yani eski hastalığına tekrar yakalandı. Daha sonra onu yine çöplüklerde yemek için bir şeyler ararken gördüler.

Kıssadan Hisse

1. Rabbimiz bize türlü türlü nimetler vermiştir. Bize düşen bu nimetleri kendimizden aşağıda olan insanlarla paylaşmaktır. Her mümin, bu dünyada verdiği taktirde, âhirette onun faydasını göreceğine inanır ve malını hibe ederek -tabîî Allah için- seve seve infak eder. Böylece gönül dünyasında büyük bir inşirah ve mutluluğa ulaşır. O, bütün verdiğini içinden gele gele ve ibâdet neşvesi içinde verir. Verirken de, gizlilik içinde verir ki, 'alan el' durumunda olan insanın izzeti zedelenmesin. Böyle bir verme de infak adına apayrı bir zirvedir.

2. Her inanan insan, kendini, elinde bulunan mülkün emânetçisi ve dağıtım memuru gibi görmelidir. Ona göre asıl mülk sâhibi Allah'tır. O, Allah'ın kendisine verdiğini, yine Allah yolunda harcamalıdır. Nasıl ki bir memurun, üzerine terettüp eden vazîfelerini yerine getirmekle gururlanıp kibirlenmeye hakkı yoktur, çünkü bu, onun vazîfesidir. Allah yolunda veren müminin de böyle bir vazîfeyi yerine getirmekle gururlanıp, kibirlenmeye hakkı yoktur/ olmamalıdır. Bilakis o, böyle bir vazîfeyi îfâya kendini muvaffak kılan Allah'a hep şükreder ve etmelidir de. Böyle yapmayan, hem elindeki nimeti hem de Allah'ın rızasını kaybedebilir.

3. Rabbimiz, mülkünde istediği gibi tasarruf eder ve insanın da Kendisinin istediği ölçüde tasarruf etmesini ister. İnsan, kendisine müdâhale hakkı verilmişse, onu hayvanlar gibi sâdece karnını doyurma istikâmetinde kullanmamalıdır. Her şey olmaya açık bir fitrat lûtfedilmişse, insan bu nimet-

lerin şükürünü eda etmeli; yani varlığa müdâhale hakkını O'nun rızâsı istikâmetinde kullanmalı, tasarrufta bulunurken cimrilik yapmamalı, sadece ve sadece Rabbin hoşnutluğunu esas almalı ve O'nun hoşnutluğu olmayan davranışlardan kaçınmalıdır.

Ayrıca cennet, israf etmeyen ve aynı zamanda cömertlikte bulunanları kabûl ediyor, cehennem ateşi de müsrifler ve cimrileri yutuyorsa, o zaman kişi, hayatını mutlaka dünya ve ahiret müvazenesi içinde dengelemeye çalışmalıdır. Nitekim, “Allah’ın sana verdiği şeylerde âhiret yurdunu gözet, dünyadaki payını da unutma. Allah’ın sana yaptığı iyilik gibi sen de iyilik yap. Yeryüzünde bozgunculuk (etmeyi) isteme. Doğrusu Allah bozguncuları sevmez.” (Kasas, 28/77) âyet-i kerimesi bize, bu denge ve ölçüyü ders vermektedir. Âyet-i kerimeyle bize âdeta şu denmektedir: Allah’ın sana ihsan ettiği şeylerle, ötelem âleminde mesut olmanın yollarını araştırmayı da ihmâl etme! Tabî bu arada, dünya saâdet ve nimetlerini de unutma. İşte denge budur: Dünyaya dünyanın ömrü, âhirete de âhiretin müddeti kadar yönelmek.

4. Hz. Ali: “Nimetin kulları çoktur ama, nimeti veren Allah’ın kulları azdır” diyerek bu kıssadan alınacak dersi ne güzel özetlemiştir.

ALLAH RIZASI İÇİN BİR ARAYA GELEN KİMSELER

Sohbet, ortak bir dille dertleşmek ve aynı hayatı paylaşmaktır. Bu paylaşımında yürekler benzer duygu ve heyecanlarla, hep aynı meseleler etrafında çarpar. Böyle bir beraberlikte “Birimiz hepimizdir” görüşü hâkimdir ve tam bir vahdet-i rûhiye söz konusudur. Bu vahdet-i ruhiye ile insan, dertlerinin çaresini bulur, hüznlerini ve sevinçlerini diğer insanlarla paylaşır, aynı zamanda bu vesile ile ilim ve irfanını artırır.

İşte Ahmet ve arkadaşları bu meselenin şuurunda olarak haftada bir gün bir araya geliyor, sohbet ediyor ve Allah'ı tesbih ediyorlardı.

O gün yine sohbet akşamıydı. Ahmet, arkadaşlarıyla beraber sohbet ediyordu. O gün aralarına yeni gelen bir arkadaş daha vardı. Bu kişinin niyeti aslında sohbet dinlemek değildi. Sadece arkadaşının ısrarlı ricasını kıramamıştı. İçinden,

– Bu akşam burada takılıyım. Hem karnımı da doyurmuş olurum. Bir daha da buraya uğramam zaten, di-yordu.

Sohbet devam ederken, mânâ âleminde bir grup melek de o eve gelmişti. Bu meleklerin vazifesi, Allah'ın adının anıldığı, O'nun sevgisinin ve rızasının işlendiği meclisleri ziyaret edip oradaki kimseleri Allah'a bildirmektir. Melekler sohbeti dinledikten sonra göğe yükselip Allah'a şöyle dediler:

– Ya Rabbi! Ahmet kulun ve arkadaşlarının yanından geliyoruz. Onlar bu akşam Seni zikrettiler, verdiğin nimetlerden dolayı Sana şükrettiler, imanlarını artırdılar, Senin rızanı talep ettiler.

Bundan sonra Cenab-ı Hak ile melekler arasında şu konuşma geçti:

– Onlar beni görmüşler mi ki, beni bu şekilde övüyorlar?

– Hayır, Seni görmediler ya Rabbi!

– Ya beni görselerdi, ne yaparlardı?

– O zaman ya Rabbi, Sana daha çok ibadet ederler, Seni daha çok yüceltip anarlardı.

– Peki onlar, benden ne istiyorlar?

– Senden cennetini istiyorlar.

– Cenneti görmüşler mi?

– Hayır ya Rabbi, cenneti görmediler.

– Ya görselerdi, ne yaparlardı?

– Cenneti görselerdi, onu daha çok isterler ve cenneti kazanmak için daha fazla çalışırlardı.

- Onlar neyden korkuyorlar?
- Cehenneme girmekten korkuyorlar ya Rabbi.
- Cehennemi görmüşler mi?
- Hayır, ya Rabbi, görmediler.
- Ya cehennemi görselerdi, ne yaparlardı?
- O zaman ondan daha fazla korkarlar ve oraya girmek için daha dikkatli yaşarlardı.
- Siz şahit olun, ben bu kullarımın hepsini affettim. Onları cennetime kabul edeceğim. Onlar cehennem ateşinden uzak olacaklardır.

Bu sırada bir melek şunları söyledi:

- Ya Rabbi! Yalnız içlerinden birisinin niyeti Seni övmek değildi. O kimse, oraya sohbeti dinlemek için gelmedi. Niyeti başkaydı.

Bunun üzerine Cenab-ı Hak, şöyle buyurdu:

- Ben onu da affettim. Onlar öyle güzel bir topluluktur ki, onlarla beraber olanlar cehennemlik olmazlar. Onların yüzü suyu hürmetine o kişiyi de affettim.

Kıssadan Hisse

1. Müminler olarak hepimizin ekme ve su kadar sohbete ihtiyacımız vardır. Özellikle de, şeytan ve avanelerinin bin bir türlü yollarla insanları doğru yoldan alıkoymaya çalıştıkları bir zamanda... Bir araya gelip his teatisinde, duyguyu alış-verişinde bulunmaya şiddetle muhtacız. Ahir zamanın deşetli fitneleri, şeytanın profesyonelce hazırladığı oyun ve handikapları, nefsin irade tanımaz taşkınlıkları ve desiseleri

arasında boğulan müminin, nefes almaya, manevî rahata, dertleşmeye ve hâlleşmeye ihtiyacı vardır. O yüzden sohbet meclislerine devam etmelidir. Şunu unutmamalıdır ki, Cenab-ı Hak ilim meclislerinden, adının anıldığı yerlere gelenlerden razı olmakta ve onların yüzü suyu hürmetine böylesi kimselerin arasında bulunanları da affetmektedir.

2. Mânâ büyüklerinden Ebû'l-Leys Semerkandi şöyle der:

Bir kimse alim yanında oturup da ilimden bir şey elde edememiş olsa da o kimseye yedi kazanç vardır. Eğer ilim öğrenirse onun fazileti de daha başkadır.

1- İlim öğrenmeye talip olan kimsenin nail olacağı fazilete nail olur.

2- Sohbet meclisinde bulunduğu müddetçe nefisini masiyetten korumuş olur.

3- Rahmet-i İlahiye sohbet meclisine indiği için o da hissesini alır.

4- Sohbetten istifade etmek için evinden çıktığı vakitte üzerine rahmet-i ilahiye iner.

5- Orada dinlemesine de ibadet ü taat sevabı yazılır.

6- Eğer dinler de anlayamaz sonra da kalbinde bir ızdırap hasıl olursa, affa mazhar olur.

7- İnsanların ikramına nail olur ve kalbi ilme meyil ve muhabbet eder.

[3. Anlatılan bu kıssadaki olay kahramanı, hikâyenin dayandığı hadiste ismen geçmemektedir. Daha rahat anlaşılabilmesi için kurgulanmıştır.]

ŞEHİRİ YERLE BİR EDEN KASIRGA

Eski zamanlarda Âd kavmi diye bilinen bir kavim vardı. Bu kavim, Yemen taraflarında Hadramut şehrinin kuzeyinde yaşıyordu. Buldukları yere Ahkaf (kum tepeleri) adı veriliyordu. Onlar, tepelik yerlere yüksek ve çok sağlam binalar yapıyorlardı. Aynı zamanda çok zengin idiler. Bu kavmi oluşturan iri yapılı, güçlü ve kuvvetli bir tabiata sahip olan insanlar, “şu dünyada bizden daha güçlü kimse yok” diyecek kadar da gururlu ve kibirli idiler.

Allah’ı unutup puta tapan Âd kavmine Cenab-ı Hak, doğru yolu bulmaları için peygamber olarak Hz. Hûd (aleyhisselam)’ı göndermişti. Hz. Hûd, onlara gitmiş oldukları yolun yanlış olduğunu anlatıyor, ancak onlar bu uyarılara kulak asmadıkları gibi Hz. Hûd’a hakaret ediyorlardı.

Hz. Hûd, bir gün onların toplu bulunduğu bir yere gidip şöyle dedi:

– Ey benim halkım! Yalnız Allah’a ibadet edin ki, O’ndan başka tanrınız yoktur. Hâlâ O’na karşı gelmekten sakınmayacak mısınız?

Bunun üzerine içlerinden biri şöyle dedi:

– Biz, seni bir çılgınlık ve beyinsizlik içinde bocalar görüyoruz ve senin yalancılardan biri olduğunu düşünüyoruz.

Bu ifadelere çok üzülen Hz. Hûd halkına şunları söyledi:

– Ey halkım! Bende çılgınlık, beyinsizlik yok. Ben sadece Rabbü'l-âlemin tarafından size gönderilmiş bir elçiyim. Size Rabbimin buyruklarını tebliğ ediyorum. Ben sizin iyiliğinize çalışan, sizi uyaran güvенеceğiniz bir insanım. Sizi, başınıza gelebilecek tehlikelere karşı uyarmak için içinizden birine, Rabbiniz tarafından bir tebliğ gelmesine hayret mi ediyorsunuz? Hatırlayın ki, O sizi Nuh kavminden sonra onların yerine geçirdi ve sizi bedenen güçlü kuvvetli, gösterişli kıldı. O hâlde Allah'ın nimetlerini unutmayıp zikredin ki felah bulasınız.

İçlerinden en azılı olanlarından birisi ayağa kalkıp şöyle dedi:

– Yâ, öyle mi! Sen bize yalnız Allah'a ibadet edelim, atalarımızın taptıklarını ise bırakalım diye mi geldin? Eğer doğru söyleyenlerden isen haydi, bizi tehdit edip durduğun o felaketi başımıza getir de görelim!

Bu ifadeler oradakilerin hoşuna gitmişti. Kahkaha atıp Hz. Hûd'a hakaret etmeye başladılar. Bunun üzerine Hz. Hûd,

– İşte, üzerinize Rabbinizden bir azap fırtınası ve bir hışım indi. Siz, sizin ve atalarınızın uydurduğu ve zaten tanılaştırılmalarına dair Allah'ın da hiçbir delil göndermediği birtakım boş isimler hakkında mı benimle tartışıyorsunuz? Gözleyin öyleyse azabın gelişini! Ben de sizinle beraber gözlüyorum, diyerek aralarından ayrıldı. (A'râf, 7/65-71)

Aradan günler geçmişti. Allah azap olarak ilk önce onların yağmurlarını kesti. Tam üç yıl boyunca bir damla bile yağmur yağdırmadı. Böylece her tarafta ciddî bir kuraklık başgösterdi. Övünüp durdukları İrem bağları kurudu. Çok zor durumda kalmışlardı. Ancak onlar hâlâ bunu bir uyarı olarak kabul etmiyor, yağmurun yağacağını bekliyorlardı.

Hz. Hûd, bunun, büyük bir azabın habercisi olduğunu biliyordu. Bu sebeple son bir kez kavmini uyarmak istedi. Bunun için yine onların topluca bulunduğu bir yere gidip şöyle dedi:

– Hâlâ inkâr ve isyandan sakınmayacak mısınız? Bilin ki ben size gönderilmiş güvenilir bir elçiyim. Öyleyse Allah’a karşı gelmekten sakının da bana itaat edin! Bu hizmetten ötürü sizden hiç bir ücret istemiyorum. Benim ücretimi verecek olan ancak Rabbü’l-âlemin’dir. Siz her yol üzerinde, gelip geçenleri şaşırtmak için bir alamet yapıp saçma sapan şeylerle mi uğraşırsınız? O muazzam yapıları dünyada ebedî kalmak gayesiyle mi inşa ediyorsunuz? Başkalarının hukukuna karşı hiç sınır tanımadan hep böyle zorbalık mı yapacaksınız?

Hz. Hûd, bu sözlerle o binaların sadece plan, sayı ve ihtişamlarına değil, aynı zamanda bu israflı yapıların o milletin ahlâk, kültür ve medeniyeti üzerindeki yakın etkilerine de itiraz etmiş oluyordu.

– Allah’a karşı gelmekten sakının da bana itaat edin. Size bildiğiniz bunca nimetleri veren, size davarlar ve evlatlar ihsan eden, bağ ve bahçeler, pınarlar lütfeden o Rabbinize karşı gelmekten sakının. Müthiş bir günün azabının tepenize ineceğinden, gerçekten endişe ediyorum!

Onlar, Hz. Hûd'a cevaben şöyle dediler:

– Sen, ha böyle nasihat etmiş, ha etmemişsin, bize göre hepsi bir. Bizim tuttuğumuz yol, önceki atalarımızın sürüp gelen âdetlerinden başka bir şey değildir. Biz bundan ötürü de cezalandırılacak değiliz! (Şuara, 26/123-138)

Bu ifadeler Hz. Hûd'un gönlünde derin yaralar açmıştı. Çok üzgündü.

Aradan günler geçti. Halk gökyüzünde siyah bir bulut gördü. Hepsini sevindiler. Yıllar sonra ilk defa bir yağmur bulutu görüyorlardı. Ancak sevinçleri birazdan kursaklarından kalacaktı. Bulut şehrin üzerine iyice yaklaştığında etraf kararmıştı. Bu karartı onların içinde ürperti hasıl etmişti. Ardından şiddetli bir kasırga çıktı. Şiddetli rüzgar önüne kattığı her şeyi alıp uçuruyor, yerden yere vuruyordu. Koca şehir, yerle bir olmuştu. O sağlam binalar, güçlü, kuvvetli insanların hepsi ekin tanesi gibi sağa sola saçılmıştı.

Bu kasırgadan Hz. Hûd ve ona inanan bir avuç müminden başka kimse kurtulamadı. Allah'ı ve peygamberini inkar edip onlarla alay edenler, bir kez daha cezalarını bulmuş oluyordular.

Kıssadan Hisse

1. Peygamberlerin hepsinin derdi ve davası birdi ve hepsi de aynı hakikati dile getiriyorlardı. Evet, onlar insanların, Allah'ın himayesine sığınmalarını, Allah'tan korkmalarını ve O'na itaat etmelerini istiyorlardı. Bu vazifeyi yaparken de “İş yaptım, ücretimi verin.” demiyor; aksine, “Biz sizin için koştuk, yorulduk, sesimiz soluğumuz kesilinceye kadar sizin için cehd ü cihad içinde olduk.” diyor ve mükafatlarını Allah'a bırakıyorlardı.

2. Âd kavminin yaşadığı devir, insanlık tarihinde yepyeni bir devirdir. Kaleler, burçlar devri.. Tıpkı Cenevizlilerin gittikleri her yerde, en sivri tepelerde kaleler yaptıkları gibi, Âd kavmi de, diğer milletlerden korunmak için burçlar, kaleler yapıyorlardı. Ayrıca, oyun ve eğlence için de benzer binalar inşa ediyorlardı. Buradan şu sonucu çıkarmak da mümkündür: Bazılarının iddia ettikleri gibi beşeriyetin temelinde bedeviyet yoktur. İnsanlar medeniyeti peygamberlerle tanımıştır.

3. Âd kavmi, fâni olan sözlerini, fenâyâ mahkum olan hatıralarını, sanatla bâkileştirmek istemişler, dünyada ebedî kalacak gibi, bakıp bakıp iftihar edecekleri, böbürlenecekleri harika saraylar, âbideler ve netice itibariyle kendilerini putperestliğe götüren sanat eserleri meydana getirmişlerdir. Öyle ki, onlar, bunlarla hep öğüneceklerini, gölgelerinde hep çalım çakacaklarını zannetmişlerdir.

Bu özellikler, taşları yontan, onlara şekil veren ve dağlara-taşlara ölümsüzlük duygusunu işleyen mağrur, mütekebbir bir toplumun en bariz hususiyetleridir. Ortaya koydukları eserler, söz ve düşünceleriyle yanyana getirildiğinde görülür ki, bunların sanat ve mimari adına ortaya koydukları şeyler; birer sanat eseri olmaktan daha çok bir başkaldırma ve çalım âbidesidir. Allah, böyle bir toplumu sevmez ve onları cezalandırır.

4. Müminler de peygamberler gibi hak ve hakikati muhtaç ve aç sinelere duyurmak için çaba göstermelidirler. Çok büyük bir sapıklık içinde buldukları belli olan insanlar bile olsa, mümine düşen görev, Allah'ın ismini ulaştırabileceği her yere götürmek, bu uğurda başına gelen musibet ve sıkıntılara katlanmaktır.

ÇOCUĞUN GERÇEK ANNESİ KİM?

Hız. Davud zamanında genç bir kadın, çocuğunu alıp gezmeye çıkarmıştı. Dinlenmek amacıyla yeşillik bir yer bulup oraya oturmuşlardı. Bu sırada yanlarına başka bir kadın gelmişti. O kadının da yanında bir çocuğu vardı. Çocuklar hemen hemen aynı yaşta idiler. Kadınlar tanıştılar. Sonradan gelen kadın, diğer kadına nazaran yaşça büyüktü ve onun ablası konumundaydı.

Aralarında konuşurlarken çocuklar da önlerinde oynuyorlardı. Bu sırada büyük kadının çocuğu çalılıkların arkasına girip gözden kaybolmuştu. Annesi bunun farkında değildi. Orada aç bir kurt vardı. Çocuğu önünde görünce ağızıyla elbisesinden kapıp onu götürdü. Kadın çocuğunun ağlamasını duyunca sesin geldiği tarafa baktı. Ancak iş işten geçmişti. Kurt çocuğu kapıp koşarak kaçıyordu. Kadın kurdun peşinden koştuysa da ona yetişmesi imkânsızdı.

Genç kadın da bu duruma çok üzülmüştü. Diğer kadın

kötü niyetliydi. Hemen genç kadının çocuğunu kucağına alıp, “Bu çocuk benim” dedi. Genç kadın,

– Sen ne yapıyorsun? O çocuğun benim olduğunu sen de biliyorsun. Tamam, çok üzüldün, seni anlıyorum, ama benim çocuğumu almama izin veremem, dedi.

Yaşlı kadın ise,

– Nereden senin çocuğun oluyor. Bu, benim çocuğum. Esas kurdun alıp götürdüğü çocuk seninkiydi, diyordu.

Aralarında büyük bir tartışma başladı. Tartışma tam kavgaya dönüşecekti ki, orada bulunanlar meseleyi Davud peygambere götürmelerini söylediler. Hz. Davud âdil birisiydi ve haklının hakkını teslim ederdi. Bu teklifi iki kadın da kabul etti.

Kadınlar, Hz. Davud’un huzuruna çıktılar. Büyük kadın her türlü yalanı söylemekten çekinmiyor, yeminler ediyordu. Aynı zamanda genç kadını yalancılıkla itham edip ona iftira atıyordu. Büyük kadın bununla da kalmadı, Hz. Davud’u ikna edebilmek için yalancı şahitler de getirdi. Bunda muvaffak da oldu. Hz. Davud kendisine aktarılan bilgilere göre bir hüküm verdi ve çocuğun annesinin büyük kadın olduğunu söyledi.

Genç kadın çok kötü olmuştu. Göz göre göre çocuğu elden gidiyordu. Büyük kadına şöyle bir teklifte bulundu:

– İstersen gel bir de Süleyman’a gidelim. Artık o ne derse kabulümdür.

Hz. Süleyman, Hz. Davud’un oğluydu. Büyük kadın bu fikri kabul etti. Çünkü kendisine güveniyordu. Nasıl olsa yalan ve dolanla Hz. Süleyman’ı da ikna edebilirdi.

Hız. Süleyman her iki kadını da dikkatlice dinledi. Büyük kadın hakikaten tam bir dil cambazıydı. İknâ kabiliyeti çok iyiydi. Karşısındaki insanın gözünü rahatlıkla boyayabiliyordu. Çocuğun gerçek sahibi genç anne ise haklılığını savunmakta aciz kalıyordu.

Hız. Süleyman bu sırada yanındakilere şöyle dedi:

–Bana hemen bir bıçak getirin. Bu çocuğu ikiye böleceğim ve bu şekilde kadınlar arasında paylaşıracağım.

Genç anne bu hükmü duyunca anne şefkatiyle hemen ileri atılıverdi. Hız. Süleyman'ın gerçekten çocuğunu keseceğini zannetti. Çocuğunun kılına bir zarar gelmesini istemezdi. Gözyaşları içinde şunları söyledi:

– Tamam efendim. Ben iddiamdan vazgeçiyorum. Çocuğa zarar gelmesin. Yeter ki yavrum yaşasın.

Bu şekilde Hız. Süleyman, çocuğunun gerçek annesinin kim olduğunu anlamıştı. Çünkü diğer kadında herhangi bir rahatsızlık emaresi oluşmamıştı. Çocuğu genç anneye verdi ve iyi kalpli anne çocuğuna kavuşmuş oldu.

Kıssadan Hisse

1. Anne, evladına karşı o kadar şefkatlidir ki, onu tehlikeden kurtarmak için kendini çok rahat ölüme atar. Bunun hayvanlardaki tecellisi bile ne kadar mânîdardır. Bir tavuk, yavrusunu koruma maksadıyla köpeğin önüne atılır. Allah, annenin yüreğine böyle bir şefkat, hassasiyet ve böyle bir kahramanlık vermiştir. Hassasiyetinin ve şefkatinin gereği, çocuk hakkında en çok tedirgin olan ve atla gelmedik zahmetlere katlanan annedir. Yirmi yaşındaki evladı biraz eve

geç gelse, gözüne uyku girmez. Parmağına bir iğne batsa, sanki kendi eline batmış gibi acı çeker.

Bu gerçeği vurgulayan bir menkıbe anlatılır: Gencin biri evleneceği kızın vahşice bir isteği ile karşı karşıya kalır. Genci annesinden kıskanan kız der ki, benim için annenin kalbini getirmeni istiyorum. Kara sevdayla gözü dönmüş genç, gider annesini öldürür. Sonra da kalbini çıkarmaya başlar. O sırada bıçağı kaçırarak elini yaralar. Can havliyle “anam!” der. Tam o anda, anasının kalbi, “yavrum!” der çocuğun eline sarılır. Bir menkıbedir, ama ana şefkatini ne kadar çarpıcı vurgular.

2. İnsanları aldatmak ve yalan söylemek, çok kötü fiillerdir. İnsan aldatılsa dahi, asla kimseyi aldatmamalı, en yüksek bir fazilet olduğu hâlde, bazen kaybetmeye sebebiyet verse de sadakat ve istikametten ayrılmamalıdır. Allah, her zaman doğruların yanındadır.

3. Hz. Davud’un ve Hz. Süleyman’ın tartışmalı bir meselede, gözü dönmüş ve zulmeden insanlarca bile hakem tayin edilmeleri, onların ne denli güvenilir birer insan olduklarını göstermektedir. Mümin de aynı derecede insanlara güven veren ve dosdoğru bir insan olmalıdır. “Fazilet odur ki, düşman dahi takdir etsin” sözü bu gerçeği ne güzel ifade eder.

DESİNLER DİYE YAPTIN!

İnsanların mahşer denilen alanda bir araya getirilmesinden sonra, kendilerine dünyada iken sarf ettikleri her bir sözün ve yaptıkları her işin hesabı sorulacaktır. Mahşer yerinde herkesin Allah nezdindeki yerine ve derecesine göre uzun yahut kısa süren bir bekleyişi olacaktır. Burada insanlar, aracı olmaksızın Allah tarafından hesaba çekilecektir. Hadisi şeriflerde müminlerin sorulan sorulara kolaylıkla cevap vereceği bildirilirken, inkârcıların ise, inceden inceye bir hesap ve sorgulamadan geçirileceği haber verilir.

Hesap ve sorgulama sırasında amel defterlerinden başka, gerektiğinde insanların uzuvları ve yeryüzü de insanın yaptıklarına şahitlik edecektir. Zerre miktar hayır işleyenin mükâfatını, kötülük işleyenin cezasını göreceği sorgu ve hesap sırasında insanlar, şu beş şeyin hesabı sorulmadan bırakılmayacaklardır:

- a. Ömrünü nerede tükettiği,
- b. Gençliğini nasıl geçirdiği,

- c. İlmını hangi yolda kullandığı ve onunla nasıl amel ettiği,
- d. Malını nerede kazanıp nerede harcadığı,
- e. Bedenini nerelerde kullanıp yıprattığı.

***

Hadiste belirtildiğine göre Allah Teâlâ, evvela, dünyada yaşarken çok Kur’ân okumuş ve ezberlemiş olan birini çağırır. Ona:

– Ben, Peygamberime indirmiş olduğum Kur’ân’ı sana öğretmedim mi, diye sorar.

Adam:

– Evet, ya Rabbi! Öğrettin, diye cevap verir.

Allah:

– Peki, sen öğrendiğin o Kur’ân’la ne yaptın, der.

Adam:

– Ben, hem kendim onu gece gündüz okudum, hem de insanlara öğrettim, der.

Allah:

– Yalan söylüyorsun, der. Bunun üzerine melekler de:

– Yalan söylüyorsun, diye adamı azarlarlar.

Allah:

– Bilakis sen, “Falan ne kadar bilgili, filan ne ne güzel Kur’ân okuyor!” desinler diye öğrendin ve okudun. İnsanlar da senin hakkında bunu söylediler” buyurur. Ardından meleklerine onu yüz üstü cehenneme atmalarını emreder.

Sonra dünyada iken Allah’ın kendisine her çeşit mal ve imkândan vererek zengin yaptığı bir insan getirilir.

Allah ona da:

– Ben sana dünyada yaşadığın süre içinde her çeşit mal ve imkânı vererek seni zengin etmedim mi, diye sorar.

Adam:

– Evet ya Rabbi! Beni zengin ettin, der.

Allah:

– Peki, benim sana verdiğim o zenginlikle sen ne yaptın, der.

Adam:

– Verilmesini istediğin her yere harcadım. Asla cimrilik yapmadım, der.

Allah:

– Yalan söylüyorsun, der. Melekler de:

– Yalan söylüyorsun, diye adamı azarlarlar.

Allah:

– Sen ne yaptınsa, “Falan, ne kadar cömert” desinler diye yaptın. Nitekim insanlar da senin hakkında bunu söylediler, der. Ardından da yüz üstü cehenneme atılmasını emreder.

Sonra dünyada iken savaşmış ve şehit düşmüş bir insan getirilir.

Allah ona:

– Niçin öldürüldün, diye sorar.

Adam:

– Senin yolunda savaşmakla emrolundum. Ben de ölünceye kadar savaşım ve şehit oldum, diye cevap verir.

Allah:

– Yalan söylüyorsun, der.

Melekler de:

– Yalan söylüyorsun, diye adamı azarlarlar.

Allah:

– Hayır sen, “Falan ne kadar cesur” desinler diye savaştın. İnsanlar da senin hakkında bunu söylediler” buyurur. Ardından o kişinin de cehenneme atılmasını emreder.

Kıssadan Hisse

1. Gerçek mümin, en yüksek ahlâka sahip olan insandır. Onun ibadetinde gösteriş, muamelesinde aldatma, gönlünde kin ve nifak yoktur. Gösteriş, insanı Hak’tan, aldatma ise hem Hak’tan, hem de halktan uzaklaştırır.

2. Bir insanın yalnızken derince ibadet edip başkalarının yanında sığ yapması riya; kendi kendine yaptığında verip veriştirip başkalarının yanında özenip bezenmesi ise şirk kabul edilmiştir. Mümin, Rabbisiyle arasındaki mü-nasebete bakmalıdır. Şayet ibadetlerimizde insanların mülâhazalarını nazarı itibare alıyorsak, kaybediyoruz demektir. Biz gösteriş ve taklitle girmemeliyiz. “Amelimi birisi görsün, beğensin...” veyahut “Böyle yaparsam bana şöyle derler!” gibi duygularla başkalarının beğenisini, alkışını kazanmak için yapılan şeylerin kıymeti yoktur.

3. Bununla beraber, herkes kendi marifet ufkuna göre ibadet eder, “benim marifet ufkum uyuklamaya, uyuşukluğa müsaade ediyor.” şeklinde bir düşünceyle meseleyi hafife almak da yanlış olur. Mümin, kulluk şuuruyla dop-dolu olarak iradesinin hakkını vermelidir.

ÇOCUĞUN DUASI

Bir anne kucuğına oğlunu almış yürüyordu. Hava güzel olduğu için hem kendisi yürüyor hem de çocuğuna hava aldırıyor. Yeşillik bir yere gidip oturdular. Anne, oğlunu oynaması için yeşillige bıraktı. Çocuk, uzun süre oynayıp durdu. Sonra ağlamaya başladı. Karnı acıkmıştı. Anne,

– Benim oğlumun karnı mı acıkmış! Gel oğlum seni emzireyim, diyerek oğlunu kucacına aldı. Çocuğun süt saati gelmişti. Çocuk annesini emerken bu sırada annesinin gözü ileride atının üzerinde seke seke giden bir gence takıldı. Ona çok imrendi. Çünkü delikanlı boylu-poslu, önemli bir insana benziyordu.

Anne,

– Allah'ım! Benim oğlumu da büyüyünce bu delikanlı gibi yap, diye dua etti. Bu sırada çocuk emmeyi bıraktı ve olağanüstü bir şekilde konuşmaya başladı:

– Hayır ya Rabbi! Beni o adam gibi yapma!

Anne, çocuğunun konuşmasına çok şaşırmişti. Bu şaşkınlığı, ona oğlunun ne dediğini unutturmuştu.

Çocuk annesini emmeye devam ediyordu. O anda bir gürültü koptu. Birkaç adam hizmetçinin birini tartaklıyor ve ona,

– Seni zinâkâr kadın seni! Hem zinakârsın, bu yetmiyormuş gibi bir de hırsızlık yapıyorsun. Çek git buralardan, diyorlardı.

Kadın ise bu suçlamaları reddediyor, bir yandan ağlıyor, bir yandan da şöyle diyordu:

– Hayır, bana iftira atıyorsunuz. Ben suçsuzum. Dediklerinizin hiçbirini yapmadım.

Annesi, bu manzarayı görünce,

– Allah’ım! Benim çocuğumu bu kötü kadın gibi yapma, diye dua etti.

Çocuk yine emmeyi bıraktı ve Allah’ın izniyle bir kere daha konuştu:

– Hayır ya Rabbi! Beni bu hizmetçi hanım gibi yap.

Annesinin şaşkınlığı bir kat daha artmıştı. Çocuğuna dönerek ona, kendi yapmış olduğu duaların tam tersini niye yaptığını sordu. Çocuk şöyle dedi:

– Anneciğim! Görünüşe sakın aldanma. Senin imrene rek baktığın o adam, zalimin biriydi. Bundan dolayı ben, onun gibi olmak istemedim. Hizmetçi kadın ise doğru söylüyordu. O iddia edildiği gibi kötü fiillerin hiçbirini yapmamıştı. Aynı zamanda çok ahlâklı bir insandı. O yüzden ben de onun gibi olmak istediğimi söyledim.

Kıssadan Hisse

1. Etrafta görtüğümüz şeyler, görünüş itibariyle her zaman bizi aldatabilir. O yüzden Rabbimiz'den bir şey isterken hakkımızda en hayırlısını istemeliyiz.

2. Şeytanın insanı kandırmak için kullandığı silahlardan birisi de bâtilı hak, şerri hayır gibi süsleyerek insanın hayal ve vehmine arz etmesidir. İlahî hükümlerin neticeleriyle alakalı bütün güzelliği ve yasaklanan şeylerin neticesindeki bütün çirkinlikleri anlayıp idrak etmek için, mevcut akıl ve kazanılan tecrübeler yeterli değildir. Durum böyle olmakla beraber şeytan, insanları bunlar hakkında da gönüllilerine göre hükmetmeye teşvik eder. Onun teşvikine kanan ve aldanan insanlar, “Fenalık görmemek için fenalığı tecrübe etmek veya zehirin öldürücü olduğunu bilmek için ondan tatmak gerekir” gibi akıl ve muhakemenin asla cevaz veremeyeceği pek çok mantıksızlığı birden yapıp aldanırlar.

3. Bu kıssa, Efendimiz'in şu hadisini de akla getirmektedir: “Nice saçı başı dağınık insanlar vardır ki onlar Allah'a yemin etseler Allah onları yeminlerinde doğru çıkarır.” Dolayısıyla insanların dış görünüşlerine aldanmamalı, insanları içlerindeki niyete, samimiyetlerine ve amellerine göre değerlendirmeliyiz.

MELİK BİR PEYGAMBER Mİ, KUL BİR PEYGAMBER Mİ?

Allah Rasûlü, vahiy meleği Cibril'le oturmuş sohbet ediyordu. Cibril O'nun en sâdık dostuydu. Kim bilir kaç günden beri ağzına bir şey koymamıştı. Efendimiz, bu durumunu sâdık dostu Cibril'le paylaştı. Bu sırada birden gök gürültüsü gibi ses duyuldu. Bir melek iniyordu.

Cibril, Efendimiz'e bu meleğin, dünyaya ilk defa indiğini haber verdi. Melek, Cenâb-ı Hakk'dan selam getirmiş ve şöyle demişti:

– Ya Rasulallah! Rabbin soruyor: Melik bir peygamber mi, yoksa kul bir peygamber mi olmak istersin?

Allah Rasûlü, Cenâb-ı Hakk'tan gelen bu teklif karşısında bir an Cibril'e baktı. Nitekim Efendimiz, belli bir noktaya kadar Cibril'den marifet dersi alırdı. Cibril Allah Rasûlü'ne işaret etti ve şöyle dedi:

– Ey Allah'ın Rasûlü! Rabbine karşı mütevazı ol!

Zaten, bizzat Cenâb-ı Hakk da Kur'ân diliyle, Rasûlü'ne tevazuu emretmiyor muydu? Kur'ân'da, "Sana tâbi olan müminlere tevazu kanatlarını indirebildiğin kadar indir" (Şuarâ, 26/215) gibi nice âyetler vardır. Allah Rasûlü de aynı şeyi talep etti:

– Kul bir peygamber olmayı isterim.

O kulluğu tercih edince, Allah da O'nun kulluğunu O'na baş tacı yapmıştır.

Kıssadan Hisse

1. Herkes birilerinin kulu olabilir ve onlara ait bir tasmayı boynunda taşıyabilir. Hz. Muhammed (sas) ise evvel-ahir hep Allah'ın kulu ve kölesi olmuştur. O hayatının hiçbir devresinde, hiçbir safhasında başkasına boyun büküp bel kırmamıştır. Ubudiyet O'nun aslî vasıflarındandır. Kur'ân O'nu birçok yerde hep kulluğu ile anlatır. Müslümanlar da şehadet getirirken, O'nun, Allah'ın kulu ve Rasûlü olduğuna şahitlik ederler. Evet O, evvela Allah'ın kulu sonra da Rasûlü'dür.

O'nun bu mazhariyetine bir işaret olarak, minarelerde günde beş defa O'nun kulluğu dile getirilmekte ve bütün cihana karşı, risaletinin yanında kulluğu da ilan edilmektedir. Zira, O'nun kulluğu risaletinden evvel gelir.

O kuldur. Cenâb-ı Hakk, Kur'ân-ı Kerîm'de O'nun kulluğunu nazara vererek, "Allah'ın kulu ve Rasûlü namaz kılmak için kalktığında, cinler O'nun ibadetini görmek için birbirine girercesine etrafında toplanıverdiler" (Cin, 72/19) der.

2. İnsanın kendini beğenip büyük görmesi, aklının noksanlığına ve ruhunun hamlığına delâlet eder. Akıllı ve ruhen olgunluğa ermiş bir insan, mazhar olduğu her şeyi Yüce Yaratıcı'dan bilir ve şükran hissiyle her zaman O'nun karşısında iki büklüm olur.

Mütevazı olma, Yaratıcı'nın takdirine, halkın tahkir ve tekdirine karşı insanın gönlüne hoşnutluk hissi kazandırır. Baştan haddini bilip tevazu kanatlarını yerlere kadar indiren birisi, insanlardan gelecek her türlü hor görmelere karşı en emin bir zırh içine girmiş ve en sağlam emniyet tedbirini de almış demektir.

Bir insanın insanlığa yükselmesi onun tevazuu ile, tevâzuu da, makam, mansıp, servet ve ilim gibi halkın itibar ettiği şeylerin onu değiştirmemesiyle belli olur. Zikredilen hususlardan biriyle düşünce ve davranışlarında değişikliğe uğrayan kimsenin ne tevazuundan, ne de insanlığa yükselmesinden bahsedilebilir.¹⁶

---

¹⁶ M. Fethullah Gülen, *Ölçü veya Yoldaki Işıklar*, İnsan ve Davranışları.

BİR ANNE ÇOCUĞUNU HIÇ ATEŞE ATAR MI?

Cenab-ı Hak kullarına karşı çok merhametlidir. O, tıpkı güneş gibi rahmetinin şualarıyla başımızı okşamakta, her hâlimize nigehbân olmakta ve kendisine açılan elleri boş çevirmemektedir.

O (celle celâluh), kuluna kendi anne ve babasından daha şefkatlidir. Allah Rasulü bu hakikati etrafındaki sahabilerine şu tabloyu anlatarak bildirmektedir:

Bir savaş sonrası esirler arasında çocuğunu arayan bir kadın, çocuğunu bulmak için sağa sola koşuşturup durmaktadır. Gördüğü her çocuğu alıp bağrına basmakta ve eline aldığı çocuğun kendi çocuğu olmadığını görünce, onu da bırakmakta, kendi çocuğunu aramaya koyulmaktadır. O esnada, Allah Rasûlü de bu manzarayı gözyaşları içinde seyretmektedir. Nihayet kadın, çocuğunu bulur ve onu, iliklerine kadar şefkat kesilmiş bir duyuş ve hissedişle bağrına basar.

Allah Rasulü, sahabilerine bu tabloyu gösterir ve şöyle der:

– Şu anneyi görüyor musunuz? O, bağına bastığı çocuğunu hiç ateşe atar mı?

Sahabiler cevap verir:

– Atmaz ya Rasûlallah!

Bunun üzerine Allah Rasulü şöyle buyurur:

– Allah kullarına karşı o anneden daha merhametlidir.

Kıssadan Hisse

Rabbimiz “Erhamü’r-râhimîn - Merhametlilerin en merhametlisi”dir. Biz, herhangi birini anlatırken “Çok şefkatli, çok merhametli” diyebiliriz. Fakat O (celle celâluh), kendisini anlatırken “Erhamü’r-râhimîn - Merhametlilerin en merhametlisi” (A’râf, 7/151; Yûsuf, 12/64) demektedir. O, kullarına karşı bir annenin evladına karşı olan şefkatinden daha şefkatli ve daha merhametlidir. Öyle ki biz O’na karşı samimî bir şekilde vefalı olduğumuzda, O bizi asla bırakmayacaktır. Duha sûresindeki, “Rabbin seni terk etmedi ve sana darılmadı.” (Duha, 93/3) âyeti, bu hakikati ifade etmesi bakımından çok mânidardır.

Allah’ın şefkati ve merhameti her zaman gadabının önünde olmuştur. Bize düşen O’nun kapısının tokmağını çalmaktır. O kapı, kendisine yönelenlere karşı her zaman açıktır.

Ya Rabb! Sen merhametlilerin en merhametlisisin. Merhametini üzerimizden eksik etme. Hususiyle merhametini, bizleri mükemmel insanlığa yönlendirmen şeklinde tecelli ettir. Âmin!

ŞEYTANIN ÜÇ DÜĞÜMÜ

Abid, ismi gibi çok ibadet eden, ibadet etmeyi seven, ihlaslı ve samimi bir insandı. Son zamanlarda kendisini gece ibadetine alıştırmıştı. Bu, ona derin bir haz veriyordu. Baştan zorlanmıştı, ama artık alışmıştı.

Bu duruma tabi ki en çok üzülen şeytandı. Çünkü şeytan, bir kulun Rabbisine yakınlaşmasını asla istemezdi. Zira onun görevi kulu ile Rabbisinin arasını açmaktı.

Yine bir gece Abid gece kalkmak üzere yatmıştı. Âdeti olduğu üzere Allah'a dua edip gözlerini yumdu. Şeytan aklına koymuştu: Ne yapıp edecek, bütün maharetlerini kullanacak, Abid'in gece kalkmasını önleyecekti. Öncelikle gece kalkmasını önlemek için vesvese vererek ona uykusunu tatlılaştırmak istedi. Bunun için de,

– Uyu Abid uyu. Rahat uyu. Önünde çok uzun bir gece var. Daha erken, biraz sonra kalkarsın, diyerek âdeta Abid ile gece ibadeti arasında düğüm attı. Ve bunu üç defa tekrarladı. Abid'in gece ibadeti yapması için bu üç düğümü de çözmesi gerekiyordu. Bunu nasıl başaracaktı?

Abid, şeytanın vesveseleriyle derin bir uykuya dalmıştı. Biraz daha uyusa, geceyi geçirecek ve ibadeti kaçıracaktı. Birden yatağından fırladı.

– Hemen kalkmalıyım. Yoksa vakit geçecek, dedi. Bu şekilde Abid ilk düğümü çözmüş oluyordu. Hiç tembellik yapmadan gidip güzel bir abdest aldı. Abdest alma ikinci düğümün de çözülmesi demektir. Son olarak Abid, ibadet etmeye başladı ve böylece üçüncü düğümü de çözüp Rabbinin huzuruna dönmüştü.

Bu arada şeytan sinirinden, üzüntüsünden kahroluyor ve şöyle diyordu:

– Asla pes etmeyeceğim. Belki seni yenemedim. ama en yakın zamanda bunun intikamını senden alacağım. Senden alamazsam bile ben kandırarak başka insanlar bulurum.

Abid, ibadetini bitirmiş, güneş doğmuştu. İçi huzurla doluydu. Aynı zamanda kendisini çok dinç ve ferah hissediyordu. Aynı zamanda Abid, geceyi değerlendirmesinin meyvesini gün boyu da alıyordu. Çünkü bu sayede günü bereketli oluyordu.

Kıssadan Hisse

1. Şeytan, çok sinsi bir varlıktır. Yapacağı şeyleri, açık bir şekilde ortaya koymaz. Her şeyi sinsice, âheste âheste, adım adım, bir plan dahilinde yapar. Öyle ki şeytanın, o sinsiliği içinde ne yapmak istediğini hemen hissetmek çoğu kere mümkün olmaz. O, bir adım atar ve attırır. Ona tâbi olan insan da bu adımı küçük görerek, “ne olacak,

sadece bir adım” der ve arkasından gider. Oysa ki şeytan, peşi peşine adımlarını artırır; iki-üç derken adım adım insanı kendisine bir kul ve köle hâline getirir. Böylece insan, küçük görerek girdiği günahlarla, içinden çıkılmaz bir bataklığa saplanmış olur.

İşte, “Ey iman edenler! Sakın şeytanın izinden gitmeyin. Her kim şeytanın peşinden giderse bilsin ki, o, kendisinden hep fena, çirkin ve meşrû olmayan şeyleri yapmasını ister...” (Nûr, 24/21) âyeti böyle bir takibi bize hatırlatır. Bu takip, âdeta farkına varmadan gerçekleştirilen bir yürüyüş gibidir. İnsan, çok defa bunun farkına bile varamaz. İlk adım atıldıktan sonra artık dizginler şeytanın eline geçmiş demektir. Burada önemli olan ilk adımı atmamak için uyanık olmaktır.

2. Şeytan, insanı vesvese silahıyla vurmaya çalışır. Vesvesenin ilk kabul gördüğü yer kalptir. O, diğer azalara kalp vasıtasıyla yayılır. Onun içindir ki, vesvesenin ilk tesiri kalpte hissedilir. Kalpte kabul görmeyen vesvesenin hiçbir zararı yoktur. Zira böyle bir vesvese, hayalden öte geçememiş demektir. Vesvesenin kalpte kabul görmediğini anlamak ise gayet basittir. Şayet kalp, gelen vesveseden dolayı üzüyor ve ürperiyorsa, bu durum vesvesenin kalpte kabul görmediğine işarettir.

İmanın kuvveti nispetinde kalp vesveseye karşı reaksiyon gösterir. Bu reaksiyon o kimsenin imanının kuvvetini göstermektedir. Ve yine bu sebeptir ki, Allah Rasulü, vesveseye gösterilen reaksiyonun bu hâlini anlatırken, “İmanın ta kendisidir!”¹⁷ buyurmuşlardır.

¹⁷ Müslim, *İman* 211; Müsned, 2/456; 6/106.

İÇKİNİN YAPTIRDIKLARI

Çok eski zamanlarda adaletiyle meşhur bir kadı vardı. Bu kadı, önüne gelen meselelere tarafların zenginliğine, güçlülüğüne bakmadan kim haklıysa ona göre hüküm veriyordu. O yüzden halk tarafından çok seviliyordu.

Tabii, vermiş olduğu kararlardan hoşlanmayan bazı kimseler de vardı. Onlar, servet sahibi, bu servetleriyle kendilerini her zaman haklı ve güçlü gören birtakım zavallı insanlardı. İşte bu insanlardan birisi de Zenne isminde bir kadındı. Zenne, kadı efendinin aleyhinde vermiş olduğu bir hükümle halk arasında küçük düşmüş ve ceza almıştı. Bunun üzerine,

– Ben sana gününü gösteririm kadı efendi. Ben de seni bütün âleme rezil etmezsem bana da Zenne demesinler, deyip, kadıdan intikam alacağına yemin etmişti.

Aradan birkaç ay geçmişti. Zenne, kafasındaki planı hayata geçirmeye başladı. Öncelikle hizmetçisini, kocası diye kadıya gönderdi. Hizmetçi kadı efendi'nin yanına gidip ona şöyle dedi:

– Kadı efendi! Eşimle aramda çok ciddi geçimsizlik var. Boşanmak üzereyiz. Ancak ben boşanmak istemiyorum. Eşimle ikimiz karar verdik. Senden aramızı bulmanızı rica ediyoruz. Hangimizin haklı, hangimizin haksız olduğunu sana bıraktık. Bizim eve gelip bu meseleyi çözebilir misiniz?

Kadı, bu fikre sıcak baktı. Çünkü evli bir çiftin yuvasını kurtaracaktı. Bu niyetle yola çıktılar. Kadı, hizmetçi ile birlikte eve girdi. Hizmetçi, Zenne'nin bulunduğu odaya önce kadıyı buyur etti. Ama kendisi girmeyip kapıyı arkadan kilitletti. Kadı, kendisine kötü bir plan kurulduğunu anlamıştı kadı. İçeride bir çocuk, bir de içi dolu içki şişeleri vardı. Zenne, hizmetçisi vasıtasıyla, sevmediği bir kadının çocuğunu kaçırıp kötü emellerine alet etmek için onu evine kapatmıştı.

Zenne, kadıya şöyle dedi:

– Kadı efendi! Ya benimle beraber olacaksın, ya şu çocuğu öldüreceksin, ya da şuradaki içkileri içeceksin. Eğer bunlardan birini yapmazsan, dışarı çıkar, çığılığı basar sana iftira atarım. Bütün âleme rezil olursun. Bir daha insan içine çıkamazsın.

Kadı'nın önünde üç şık vardı. O, en hafifi olarak içki içmeye karar verip içki şişelerini içmeye başladı. Sarhoş olmuştu. Artık ne dediğinin ve ne yaptığının farkında değildi. Zaten Zenne'nin istediği de buydu. Kadıyı kötü emelleri doğrultusunda yönlendirmeye başladı. Öncelikle ona çocuğu öldürttü. Ardından da kadıyla beraber oldu. Hizmetçi de bu sırada,

– Yetişin komşular. Kadı efendi bizim eve zorla girdi. İçki içti. Bir çocuk öldürdü. Şimdi de Zenne ile beraber, diye etrafa bağıırıp duruyordu. Kısa zamanda Zenne'nin evinin

önü insanlar ile dolmuştu. Hiç kimse gözlerine inanamadı. Gerçekten de kadı bütün bunları yapmıştı.

Evet, ayık kafayla hiçbir gücün kadıya yaptıramayacağı şeyleri içki yaptırmıştı.

Kıssadan Hisse

1. Dinimiz, sarhoşluk veren her çeşit içkiyi haram kılmış, içilmesini yasaklamıştır. Dinin emir ve yasakları temelde beş esası korumaya yöneliktir. “Zaruriyat” da denilen bu esaslar şunlardır: Din, can, nesil, akıl ve mal. Aslında dünyadaki bütün hukuk sistemlerinde bu değerler birer esas olarak korunmaya alınmıştır. Dolayısıyla bunlar herkesin korumakla yükümlü olduğu temel esaslardır. Sarhoşluk veren maddeler neslin, nefsin, aklın, malın, dinin zararındır. Bu itibarla haram kılınan bu maddelerden uzak durmak insanın pek çok açıdan yararındır. İçkinin akıl, beden ve ruh sağlığına zararlı olduğu, aile ve toplumda derin yaralar açtığı hususunda tıp doktorları, psikologlar ve sosyologlar dahil bütün insanlık görüş birliğindedir ve yine alkolün, insanın ruhî ve bedenî çöküşüne, giderek toplumdan uzaklaşıp içine kapalı, hastalıklı ve problemlili bir kişi oluşuna, ilerleyen yaşlarda bunaklığa ve düşkünlüğe yol açtığı, başta ailenin dağılması, cinayetler, trafik kazaları olmak üzere pek çok toplumsal problemin önemli sebepleri arasında olduğu, herkes tarafından bilinmektedir.

2. Aynı zamanda içki; kumar, fuhuş gibi diğer büyük günahları tetikleyen bir günahtır. İçki içerek sarhoş olan kimse, ne yaptığının farkında olmadığı için daha sonra hayatı boyunca pişmanlık duyacağı günahlara girebilir.

NEDİM'İN GÜNAHI

Çok eski devirlerde Nedim isminde bir adam vardı. Kimseye zararı olmayan, sessiz, sakin, kendi hâlinde bir insan olan Nedim'in kötü bir huyu vardı: İçki içiyordu. İçkinin Allah tarafından haram kılındığını ve onun büyük bir günah olduğunu biliyordu. Ancak bir kere alışmıştı. Bırakmak kendine çok zor geliyordu.

Yine bir gün arkadaşlarıyla içerken aynı masada oturdukları bir arkadaş sarhoş olmuştu. Nedim, henüz sarhoş olmamıştı. Arkadaşının durumunu ibretle izliyordu. Arkadaşı bir yandan kusuyor, öte yandan da etrafa küfürler savuruyordu. Sonra ayağa kalkmaya çalışıyor, sarhoş olduğu için ayakta duramayıp yere yuvarlanıyordu. Bu sırada Nedim, kendi kendine şöyle dedi:

– Şunun hâline bak. Demek ki sarhoş olduğumda ben de böyle oluyor, insanlıktan çıkıyorum. Allah'ın bana vermiş olduğu vücuduma ihanet ediyorum. Artık tevbe ediyorum. Bundan sonra bu içkiyi ağzıma sürmeyeceğim.

Nedim, ayağa kalkıp orayı terk ediyordu ki, arkadaşları ona mani olmak istediler. Ancak o bir kere kararını vermişti. Evine gitti. Abdest aldı ve Rabbine şöyle yalvardı:

– Ey Rabbim! Günahlarımı affet. Bir daha içkiyi ağzıma sürmeyeceğim. Bundan dolayı işlediğim günahlardan dolayı beni bağışla ya Rabbi!

Bunun üzerine Cenab-ı Hak meleklerine şöyle buyurdu:

– Kulum günah işledi. Arkasından bildi ki günahları affeden veya günah sebebiyle cezalandıran bir Rabbi vardır. Onun günahlarını affettim.

Bu şekilde birkaç gün geçti. Nedim için bu günler çok zor geçiyordu. Çünkü vücudu içkiye alışmıştı. Bir gün, meyhanenin önünden geçerken, arkadaşları onu içeriye davet ettiler. Nedim,

– Arkadaşlar! Biliyorsunuz ki ben tevbe ettim. Artık içmeyeceğim. O yüzden lütfen ısrar etmeyin, dedi. Ancak onlar şöyle diyorlardı:

– Ya tamam sen içme. Gel bizimle otur. İçkiyi bıraktın diye kırk yıllık arkadaşlarını da mı bırakacaksın. Nerede senin vefan!

Bu sözler Nedim'i etkilemişti. Kendi kendine,

– Evet, arkadaşlarım haklı galiba. İçeride otursam bir şey olmaz. Hem fazla oturmam. Biraz onların yanında görünüyüm. Sonra dışarı çıkarım, dedi ve içeri girdi.

İçerinin atmosferi onu etkilemişti. Arkadaşları önünde içki içiyordu. Nedim'in bundan tahrik olmaması imkânsızdı. O sırada arkadaşlarından birisi şöyle dedi:

– Amma abartın be Nedim! Al bir yudum iç. Bir yudumdan bir şey olmaz. Günahsa, Allah günahını bana yazsın.

Nedim, ne olduğunu anlamadan arkadaşının uzattığı bardaktan bir yudum içmişti. Bir yudum içince, artık gerisi gelmiş ve koca bir şişeyi bitirivermişti.

Çok pişman olmuştu. Tevbesini bozmuştu. Rabbinden çok utanıyordu. Ama O’ndan başka gidecek kapısı da yoktu. Evine gitti. Abdest aldı ve utana utana Allah’a şöyle yalvardı:

– Allah’ım! Tevbe etmiştim. Ama tevbe mi bozdu. Kapına gelmeye yüzüm de yok. Ama başka gidecek kapım da yok. Sultana sultanlık, gedaya gidalık yaraşır. Sultan Sen’sin. Keremin ve lütfun boldur. N’olursun ya Rabbi, bu asi kulunu bağışla. Bir daha içkiyi ağzıma koymayacağım. Beni affet.

Bunun üzerine Cenab-ı Hak şöyle buyurdu:

– Kulum tekrar günah işledi. Ama bildi ki, günahı affeden veya günah sebebiyle cezalandıran bir Rabbi vardır. Onun günahını affettim.

Aradan üç beş gün daha geçmişti. Maalesef Nedim, aynı günahı tekrar işlemişti. Bu üçüncü oluyordu. “Rabbime, ellerimi nasıl açarım!” diye çok pişmanlık ve utanç duyuyordu. Ama artık kesin karar vermişti. Allah’a şöyle dua etti:

– Merhametliler merhametlisi Yüce Rabbim! Kendime hakim olamadım. İki defa tevbe ettiğim hâlde yine içki içtim. Ama bu son olsun. Sana söz veriyorum ya Rabbi! Bir daha ağzıma içki koymayacağım. Eski arkadaş grubu-

mu tamamen terk edeceğim. Yeni bir arkadaş grubuyla tanıştım. Artık onlarla beraber olacağım.

Cenab-ı Hak, Nedim'in duyduğu pişmanlığı ve kararlılığını görmüştü. Şöyle buyurdu:

– Kulum günah işledi. Ancak günahı affeden veya günah sebebiyle cezalandıran bir Rabbinin varolduğunu bildi. Ey kulum, Ben seni affettim!

Kıssadan Hisse

1. İnsan, defalarca günah işlese bile gideceği kapıyı çok iyi bilmelidir. Rabbimiz çok merhametlidir. Kapısına varanları asla boş çevirmez.

2. Yüz kişinin öldüren adamın hikâyesinde de olduğu gibi insan günahla birlikte o günahı işlediği çevreyi ve arkadaşlarını da terk etmelidir. Aksi takdirde tekrar aynı günaha dönme ihtimali kuvvetle muhtemeldir.

3. İnsan, kendisini Allah'a çağıran, simasına bakılınca Allah hatırlanan kişilerle arkadaşlık etmeli ve onlarla sık sık bir araya gelip imanını tazelemelidir. Arkadaş çevresi, kişinin dinî hayatını yaşaması adına büyük bir öneme sahiptir. Çevresindeki arkadaşlar nasıl ise kişi de eninde sonunda onlarla beraber olacak ve onlar gibi yaşayacaktır.

GANİMETTEN ÇALINAN ALTIN HEYKEL

Hz. Yûşa, ordu komutanı olarak savaş için hazırlık emri vermişti. Hazırlıklar tamamlanmıştı. Bu sırada Yûşa Peygamber, askerlerine şöyle dedi:

– Birazdan sayacağım kimseler orduya katılmasın: Yeni evlenmiş olanlar, kendisine ev yapmaya çalışıp da inşaatı yarım kalanlar, gebe koyunu ya da devesi olup da yavrulaması yakın olanlar. Evet, bu kimseler ordudan ayrılıp işlerine bakabilirler.

Hz. Yûşa, ordusunda böylesi insanları istemiyordu. Çünkü savaş ciddî bir işti. Yuşa (aleyhisselâm) akli bir yerlerde kalan kimselerin kendisini savaşa veremeyeceğini düşünüyordu. Ona, her şeyiyle kendini zafere adanmış, geri dönmeyi aklının ucundan bile geçirmeyecek tarzda motivasyonunu yaptığı işe endekslemiş sağlam iradeli kişiler lâzımdı.

Artık ordu hazırlanmıştı. Hemen yola çıktılar. Düşman memleketine yaklaşıldığında ikinci vakti yaklaşmıştı. İki

ordu da hazırды. Hz. Yuşa ve ordusunun namaz kılması gerekiyordu. Vakit daralmıştı. Derken, Hz. Yuşa, ellerini açarak Rabbine şöyle dua etti:

– Ya Rabbi! Güneşin batmasını bizim için geciktir. Namazımız geçmesin!

Cenab-ı Hak, peygamberinin bu duasını kabul etti. Hz. Yûşa'nın “ileri!” emriyle savaş başladı. At kişnemeleri, kılıç şakırtıları ve müminlerin “Allah, Allah” deyişleri birbirine karışmıştı. Böyle inançlı bir ordunun karşısında kim durabilirdi ki! Çok geçmeden fetih gerçekleşti. Cenab-ı Hak da güneşin batmasını geciktirmişti. Hz. Yûşa ve ordusu namazlarını kıldılar.

Ertesi gün olmuştu. O dönemde şöyle bir âdet vardı: Toplanan ganimetler, bir araya toplanıyor ve şükür olarak Allah'a arz ediliyordu. Şayet gökten bir ateş gelip de ganimetleri yakarsa ganimetlerin Allah tarafından kabul edildiği mânâsına geliyordu.

Hz. Yûşa ve ordusu da öyle yaptı. Ganimetlerin hepsi bir araya toplandı. Bu arada üç asker ganimetin içinden sığır başına benzeyen ve altından yapılmış bir heykeli çaldılar. Bu altın heykeli kendi aralarında paylaşacaklardı.

Derken, beklenen ateş gökten indi, ancak ganimeti yakmamıştı. Hz. Yûşa, bu duruma çok şaşırılmış ve ateşin ganimeti neden yakmadığını anlamıştı. Ordusuna şunları söyledi:

– Öyle anlaşılıyor ki, içimizde ganimetten çalan kişi veya kişiler var. Şimdi her bölüğün komutanı benim yanıma gelsin ve elimi sıksınlar.

Her bölüğün komutanı gelip Hz. Yûşa'nın elini sıkıyordu. Bu sırada son bölük komutanının eli, Hz. Yûşa'nın eline yapışıp kalmıştı. Bunun üzerine Yûşa Peygamber şöyle bir emir verdi:

– Hırsız veya hırsızlar senin bölüğünden. Şimdi bölüğünden bütün askerler yanıma gelsin ve tek tek benim elimi sıksınlar.

Bu emir üzerine askerler gelip tek tek Hz. Yûşa'nın elini sıkıyorlardı. Çok geçmeden üç askerin eli Hz. Yûşa'nın eline yapıştı. Hırsızların kim olduğu anlaşılmıştı. Hz. Yûşa,

– Hemen çaldığınız şeyi buraya getirip ganimet mallarının içine koyun. Size verilecek cezayı sonra görüşürüz, dedi.

Çaldıkları altın heykeli getirip ganimetin içine koydular. Çok geçmeden gökten tekrar ateş indi ve ganimeti yaktı.

Peygamber Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem) bu hikâyeyi anlattıktan sonra şöyle buyurmuştur: “Bilesiniz ki, bizden önce hiçbir millete ganimet helal kılınmamıştır. Allah, ganimet mallarını sadece bu ümmete helal kıldı. Bu da O'nun bize olan merhametinden dolayıdır.”

Kıssadan Hisse

1- Peygamber Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem) bir hadislerinde şöyle buyurmuşlardır: “Ganimetler sizden önce hiçbir başı siyaha (yani ademoğluna) helal kılınmadı. Ganimet alındığı zaman gökten inen bir ateş onu yakardı.¹⁸

Diğer bir hadislerinde ise şöyle buyurmuşlardı: “Bana

¹⁸ Tirmizi, *Tefsir*, Enfal (3084).

beş şey verilmiştir ki, bunlar benden önceki peygamberlerden hiçbirine verilmemiştir. Her peygamber sadece kendi kavmine gönderilmiştir. Ben ise kırmızılara (Acemlere) ve siyahlara (Araplara) da gönderildim. Bana ganimetler helal kılındı. Hâlbuki benden öncekilerden kimseye helal değildi. Yer bana temiz, pâk ve mescid kılındı. Her kim namaz vaktine girerse, nerede olursa olsun namazını kılar. Ben, bir aylık mesafede olan düşmanımın içine düşen bir korku ile yardıma mazhar kıldım. Bana şefaât (etme yetkisi) verildi.”¹⁹ (2- Bu iki hadiste de görülmektedir ki ganimet Efendimiz’in ümmetine helal kılınmıştır. Dolayısıyla ganimetin helâl oluşu, dinî nasslarla sabittir. Aynı zamanda ganimet, ihlas ve samimiyete, cihadın Allah için yapılmasına da mâni değildir. Niye olsun ki, düşmanla yaka paça olunduktan sonra, onların ellerindeki mâlî imkânlarla el koymak, düşmanı zayıf, Müslümanları da kuvvetli kılacaktır. Ayrıca ihlasta o seviyeye ulaşmamış olanlar için de ganimetin teşvik edici bir yanı vardır ki, sürekli mücahede edenler onu gâye hâline getirmeme kaydıyla, geçimlerini o yolla temin edebilirler. Ancak hiç kimse ganimet almaya da zorlanamaz. İsteyen Amr b. Âs (radiyallahu anh) gibi davranır ve: “Ben ganimet için Müslüman olmadım” diyebilir. Ne var ki, böyle bir fedakârlık herkesten istenemez. Zaten, fedakârlık istenmez, yapılır.

3- Şu husus da unutulmamalıdır. Ganimet zâtında haram değildir. Bu mevzûdaki yasak tarihin bir döneminde belirli bir zamanla kayıtlı bir imtihandır. Efendimiz döneminde ise, yasağa esas teşkil edecek hususlar aşılmış veya

¹⁹ Buhari, *Teyemmüm* 3, *Salat* 56, *Humus* 8; Müslim, *Mesacid* 3; Nesai, *Gusl* 26.

ortadan kalkmış, özellikle de, ganimet, en önemli ve birinci kaynağı olan cihadın kıyamete kadar devam edecek bir amel olmasından dolayı, bu işe kendini adanmış olanlara hem bir medâr-ı maîşet, hem teşvik edici bir prim, hem de düşman cephesini mâlî yönden sarsma, zayıf düşürme, toparlanmalarına fırsat vermeme bakımından fevkalâde önemlidir. Ve önemli olduğu için de, vacip olmasa bile, mübah kılınmıştır ve aynı zamanda, Allah'ın adını duyurmada önemli bir esas olan ihlâsa da mâni değildir. Bununla beraber ganimet malı taksim edilmeden, ondan çalmak mânâsına gelen “gulûl” bizim dinimizde de caiz görülmemiştir. Efendimiz'in (sallallahu aleyhi ve sellem), ganimet malından çalmış olduğu bir aba'dan dolayı “Kerkere” isimli bir kimsenin (İbn Hacer, Fethu'l-Bâri, 6/186), yine ganimet malının taksimi yapılmadan bir şal veya sarık çaldığı için bir kölenin cehennemde olduğunu bildirmesi çok manidardır. İmam Nevevî, ganimet malından çalmanın büyük günahlardan olduğuna, azının da çoğunun da haram olduğuna dair icma olduğunu bildirmiştir.

İnsan düşünmeden edemiyor. Dağıtımından önce çalınan bir şal, sahibinin başında ateşten bir sarık oluyorsa, dirhem dirhem, yetimler, dullar ve yiyecek lokma bulmakta zorlanan insanlar için toplanan malları yiyenin hâli acaba nasıl olacaktır? Yine cihad için toplanan mallardan veya tüyü bitmemiş yetim hakkından çalanların hâlleri acaba nasıl olacaktır? Allah'ın o mallar üzerindeki hakkını gözetmeden kullananın cezası nedir acaba?

KABE'Yİ YIKMAK İSTEYENLERİN İBRET LİK SONU

Peygamber Efendimiz'in dünyayı şereflendirmesine az kalmıştı. Habeşistan Kralı Necâşi (Ashame)'nin, Yemen'e hükümdar tâyin ettiği Ebrehe b. Sabbah el-Eşrem, Mekke'ye giden kervan ve Kâbe ziyaretçilerini çekmek ve San'a şehrini ticaret merkezi hâline getirmek üzere, orada bir kilise inşa ettirdi. Ancak kiliseye ilgi beklediği boyutta olmamıştı. Bu sırada birkaç Arap kiliseye girip pislediler. Bunu öğrenen Ebrehe çok öfkeleni ve Kâbe'yi yıkacağına yemin etti. Büyük bir ordu hazırladı. Ordunun önünde de büyük bir fil vardı. O güne kadar böyle kuvvetli bir ordu görülmemişti.

Ebrehe yolda Yemen kralı Zû Nefer'i bozguna uğrattı, ardından Has'amlıları yendi ve bunların Nufeyl b. Nubeyb adındaki liderinin hayatını bağışlayarak kendisine Mekke'ye gidişte rehber yaptı. Taif'teyken Sakif'liler tanrıları Lât'ı korumak uğruna Ebrehe ile işbirliğine yanaşıp Ebû Regal'i

ona rehber olarak verdiler. Ebrehe'nin fillerin desteğindeki muazzam ordusunun karşısında hiçbir ordu dayanamadı ve Kureyşliler bu gelişe bakarak Kâbe'nin yıkılacağına kesin olarak inanmaya başladılar.

Mekke yakınında Mugammes denilen yerde Ebrehe ordusu çadırlarını kurdu ve çevredeki Mekkelilere âit develeri yağmaladılar. Burada, Ebû Regal öldü. Develerin içinde Efendimiz'in dedesi Abdülmuttalib'in de iki yüz devesi vardı. Ebrehe'nin elçisi Hınata el-Himyerî Mekke'ye giderek Kureyşlilerin ileri gelenleriyle görüştü ve "Kâbe'yi tavaf etmeyi bıraktıkları takdirde onlara saldırmayacaklarını" söyledi. Onlara sadece Kâbe'yi yıkmak için geldiklerini, kendileri ile savaşmayacaklarını bildirdi.

Bu sırada Abdülmuttalib, Ebrehe'nin yanına gitti. Aralarında şöyle bir konuşma cereyan etti:

– Ebrehe! Senin yanına develerimi istemek için geldim. Onlar benim ve ailemin geçim kaynağı. Adamların, develerime el koymuşlar. Senden isteğim onları bana vermen.

– Seni ilk gördüğümde gözüme büyük bir şahsiyet olarak görünmüştün. Ama sen Kâbe'nin korunmasını isteyeceğin yerde develerinin peşine düşünce gözümden düştün. Ben, senin Kâbe'ni yıkmaya geldim. Sen ise malının peşindesin.

– Ey Ebrehe! Ben develerin sahibiyim. Kâbe'nin de sahibi vardır. O, evini korur.

Aslında bu ifade Ebrehe'ye bir uyarıydı. Ancak o, bu uyarıyı anlayacak hâlet-i ruhiyeye ve kapasiteye sahip değildi. Abdülmuttalib develerini alıp Kureyşlilerin yanına

döndü, onlara olup biteni anlattı ve hepsi, muhtemel bir katliâma karşı Mekke'den ayrılıp dağlara çekildiler.

Sabaha karşı Ebrehe, Mekke'ye ilerledi. Ordunun önündeki büyük fil, şehre yaklaşınca yere çöküverdi. Kalkması için çok uğraştıkları hâlde bir türlü kalkmıyordu. Ellerindeki sivri aletleriyle fili zorla ayağa kaldırdılar. Ne kadar uğraşılsa fil, Mekke'ye doğru gitmiyordu. Herkes çok şaşırmişti. Ancak hiç kimsenin aklına bunun son bir ikaz olduğu gelmiyordu.

Bu sırada gökyüzünde bir kuş sürüsü belirmişti. Kırlangıca benzeyen bu kuşları daha önce hiç kimse görmemişti. Kuşlar, gaga ve pençelerinde küçük taşlar taşıyorlardı. Ordunun üzerine geldiklerinde bu taşları bıraktılar. Üzerine taş düşen her asker olduğu yerde can veriyordu. Askerlerin çoğu telef olup feci şekilde öldüler. Yolda kalanlar ve geriye dönenler de helâk oldular. Onlardan birisi de ordu komutanı Ebrehe idi. Ebrehe bu saldırıda etleri parçalanmış, çürümüş hâlde San'aya dönerken, yolda can verdi.

Cenab-ı Hak, bu şekilde kendi evini yıkmaya gelenlerin sonunun ne olacağını hem çevre kabilelere hem de bütün insanlığa göstermiş oluyordu.

Kıssadan Hisse

1- Kur'ân'da Fil suresinde anlatılan bu olay, her ne kadar o olayla ilgili gibi gözükse de aslında bütün insanlığa verdiği mesajlar vardır. Çünkü âyet her ne kadar belirli bir olay üzerine inmiş olsa da, bu durum, âyetin mânâsının genel olmasına mani değildir. Bu, Kur'ân'ın açıklanması

mânâsına gelen tefsir ilminde bir disiplindir. Bu olayda Cenab-ı Hak aslında bütün Müslümanlara şöyle demektedir: “Sizler fil ashabına yaptığımı görmediniz mi? Evet. Bunu gördünüz. Öyleyse size lütfettiğim, ihsan ettiğim yerin ve nimetlerin kıymetini biliniz.

2- Bu olayın, Efendimiz’in (sallallahu aleyhi ve sellem) gelecek olan peygamberliğinin bir hazırlığı olduğu da düşünülebilir. Çünkü peygamberlik gelmeden önce bu tür mucizelerin gelmesi mümkün ve caizdir. Ebrehe’nin ve ordusunun savulması, Efendimiz’in peygamberliğine hazırlık olması için, onun doğduğu aynı yılda olmuş idi. Ordunun başına taş yağdıran kuşların, anlatılan şekilde gelmiş olması, âdet dışı ve peygamberlerden önce meydana gelen mucizeler türündendi.

3- Olay Allah’ın Ka’be’ye yönelik bir lûtfu ve ikramı olmasının yanısıra, düşmanlarını savmakla Kureyş’e de bir nimeti idi.

MEDYEN HALKININ İBRET LİK SONU

Hz. Şuayb, Medyen halkına peygamber olarak gönderilmişti. Medyen halkı tevhid inancından uzaklaşmış, ticari hayatta özellikle de ölçü ve tartıda hile yapmaya başlamışlardı. Zengin tüccarlar ise türlü türlü hilelerle fakir insanların mallarını düşük fiyatlarla ellerinden alıp onlara zulüm yapıyorlardı. İşte Hz. Şuayb, Medyen halkını uyarmak için peygamber olarak vazifelendirilmiş ve onlara şöyle nasihatte bulunmuştu:

– Ey benim halkım! Yalnız Allah’a kulluk edin. Sizin O’ndan başka tanrınız yoktur. İşte size Rabbinizden açık delil geldi. Artık ölçüyü, tartıyı tam yapın, insanların haklarını eksiltmeyin, halka haksızlık etmeyin, ülkede düzen sağlanmışken fesat çıkarıp huzuru bozmayın. Bana inanıp bu dediklerimi yapmanız sizin için elbette hayırlıdır.

Hz. Şuayb, halkını doğruluğa, dürüstlüğe, insanlığa çağırıyordu. Ancak onlar, daha önceki kavimler gibi onun bu sözlerine kulak asmıyorlar ve sesini kısımaya çalışıyorlardı. Hatta onun davetine engel olmak için evine giden yolla-

rın üzerine oturuyorlar, özellikle onunla görüşeceğini anladıkları insanlara mani olmaya çalışıyorlar ve onları tehdit ediyorlardı. Ancak Hz. Şuayb, halkını uyarmaktan geri kalmıyor ve sonlarının Hz. Nuh, Hz. Hud ve Hz. Salih peygamberlerin kavimlerinin sonu gibi olmalarından korktuğunu dile getiriyordu.

Hz. Şuayb'ın bütün çırpınışlarına rağmen Medyen halkı, hak ve hakikati görmemekte ısrar ediyordu. Hatta daha da ileri gidip Hz. Şuayb'a şu sözleri söyleyerek onu ve ona iman edenleri tehdit ediyorlardı:

– Bak Şuayb! Yeminle söylüyoruz: “Ya dinimize dönersin. Ya da seni de, sana inanan taraftarlarını da ülkemizden süreriz!

Artık onlar, Hz. Şuayb'ın ifade ettiği azabı sonuna kadar hak etmişlerdi. Onların sonu da inkarcı diğer kavimler gibi helak olmaktı. Şiddetli bir sarsıntı onları kısıvrak yakalamış ve buldukları yere çökekalmışlardı.

Göçe zorladıkları peygamberleri Hz. Şuayb ise bir peygamber şefkatiyle uzaklardan olup bitenleri seyrediyor ve derin bir hüznün içinde şunları söylüyordu:

– Zavallı halkım! Ben size Rabbimin buyruklarını tebliğ etmiştim, sizin iyiliğinize çalışmışım, size öğütler vermişim! Artık böyle nankör, böyle kâfir bir toplum için ne diye üzülüp kendimi harap edeyim!

Kıssadan Hisse

1- Şuayb'ın (aleyhisselâm) içinde yaşadığı toplumdaki özellikler ile günümüz toplumunun düşünce ve davranışlarını

karşılaştırdığımızda görürüz ki, günümüzde yaşananlar hiç de Şuayb peygamberin kavminde yaşananlardan geri kalmamaktadır. Dinin emrettikleri ile sosyal münâsebetleri birbirinden ayrı düşünmek, dinin bir kısım emirlerini yerine getirip bir kısmını ise yapmamak veya inkar etmek demektir. Bu davranışın imanı yansıtmadığı da, hem Allah tarafından hem de Peygamber Efendimizce bildirilmiştir. O yüzden her bir Müslüman elinden geldiğince hayatın her alanında dinin emrettiklerini yapmalı, gördüğü kötülükleri usulü ve erkânınca değiştirmeli, elinden gelmediğı durumlarda ise en azından bu hareketlere karşı kalbinden kızgınlık geçirmelidir. Dinî konularda olduğı kadar sosyal konularda da Allah'ın emirlerine sarılmak bir müminin görevidir.

2- Kavminin sapıklığının, özellikle insanlar arası ilişkilerde olduğunu bildiğı hâlde Şuayb'ın (aleyhisselâm), onları öncelikle yalnız Allah'a ibâdet/kulluk etmeye, O'nun tek ilâh olduğuna inanmaya, yalnız O'nun dinini kabul etmeye çağırması, dikkatten kaçırılmaması gereken bir noktadır. Şuayb'ın (aleyhisselâm) işe, tevhid akîdesine dâvet ile başlaması, onun, hayatın her türlü metod ve kanunlarının ancak bu kaideye bağılı olarak geliştiğı zaman bir anlam kazanabileceğini bilmesinden dolayıdır. Yine yalnız Allah'a kulluk ederek O'na bağlanmalarını şart koşmasının nedeni; onun, sağlam bir akîde olmadan insanların yeryüzünde bozgunculuktan vazgeçmelerinin mümkün olmadığını idrâkinde olmasından dolayıdır. İşte bu sebepten dolayıdır ki, Şuayb (aleyhisselâm) kavmini ilk olarak sadece Allah'a kulluğa dâvet etmekle işe başlamıştır.

3- Şuayb aleyhisselam evvelâ toplumunu Allah yolu-

na dâvet ettikten sonra ölçü ve tartı konusunu, ticarette dürüst davranmaları konusunu gündeme getirmiştir. Elbette tevhid akidesini kavrayamamış, Allah'a Allah'ın istediği biçimde inanmamış bir insanın, içine iman ve akide yerleşmemiş bir toplumun, amelî hayatının düzelmesi de mümkün olmayacaktır. Öyleyse günümüzde de dinin emrettiği hayatı yaşamayan insanlara tebliğ adına ilk anlatılacak husus, Allah'ın varlığı ve birliğini iyi bir şekilde öğretmek olmalıdır. Allah'a nasıl inanması gerektiğini öğrenmiş bir mümin, daha sonra yapması gerekenleri yerine getirecektir.

İŞTE DÜNYA BUDUR!

Hız. İsa bir gün insanları hak ve hakikate çağırarak için uzun bir yola çıkmıştı. Yolda ilerlerken bir adamla karşılaştı. Adam, Hız. İsa'ya,

– Ben de senin gittiğin yere gidiyorum. Sana arkadaş olabilir miyim? Bu yol tek başına çekilmez, dedi. Hız. İsa, adamın teklifini kabul etti ve beraberce yürümeye başladılar.

Bir nehir kenarına varmışlardı. İki yolcu da yorulmuş ve karınları acıkmıştı. Hız. İsa'nın yanında üç çörek vardı. Birisini, kendisi, diğerini de yol arkadaşı yedi. Hız. İsa, susamıştı. Su içmek için hemen yanı başındaki nehre gitti ve oradan su içti. Geriye döndüğünde üçüncü çöreğin olmadığını gördü. Arkadaşına,

– Burada bir çörek olacaktı. Herhâlde sen yedin. Afiyet olsun, dedi. Arkadaşı çöreği kendisinin yediğini inkar edip şöyle dedi:

– Hayır ben yemedim. Kimin yediğini bilmiyorum. Bir ara arkamı dönmüştüm. Herhâlde bir hayvan alıp götürdü.

Yol arkadaşının böyle bir yalana başvurması Hz. İsa'nın hiç hoşuna gitmemişti. Çöreğin yenmesi hiç önemli değildi. Önemli olan yalan söylenmesiydi.

Yemekten sonra iki arkadaş birlikte yola koyuldular. Yolda iki yavrulu bir geyik gördüler. Hz. İsa yavruardan birini çağırırdı. Geyik yavrusu yanlarına gelince Hz. İsa onu kesti. Etinin bir kısmını kızartarak yediler. Yemekten sonra Hz. İsa geyik yavrusunun kalıntılarına,

– Allah'ın izniyle canlanıp kalk, dedi. Geyik yavrusu derhâl canlanıp kalkarak oradan uzaklaşiverdi. Bu olay üzerine Hz. İsa yoldaşına,

– Sana az önceki mucizeyi gösteren Allah için soruyorum. Çöreği sen mi yedin. Doğru söyle, dedi. Adam yine,

– Bilmiyorum, dedim ya. Yeseydim söyledim, diye cevap verdi.

Bir müddet sonra bir nehrin yanına vardılar. Hz. İsa adamın elinden tuttu. Su üstünde yürüyerek karşıya geçtiler. Nehri aşınca adama şöyle bir soru sordu:

– Az önceki mucizeyi sana gösteren Allah hakkı için sana soruyorum. Çöreği sen mi yedin?

Adamın cevabı değişmemişti.

Bir müddet sonra bir çöle vardılar ve uygun bir yere oturdular. Hz. İsa bir yere kum ve toprak yığıdı. Meydana gelen yığına,

– Allah'ın izni ile altın ol, dedi. Yiğın da altın oluverdi. Hz. İsa'yı üçe bölerek adama şöyle dedi:

– Üçte biri benim, üçte biri senin olsun. Diğer üçte birini ise çöreği alana vereceğim. Bu sözü duyan adam,

– Çöreği alan bendim, diyerek gerçeği itiraf etti. Bunun üzerine Hz. İsa,

– Al bunları. Altınların hepsi senin olsun. Senin gibi bir adamla ben daha fazla arkadaşlık yapamam, diyerek onunla arkadaşlığını sona erdirdi ve oradan uzaklaştı. Adamın derdi zaten altınlardı. Onun canına minnetti. Altınları hemen bir çuvalın içine doldurmaya başladı. Bu sırada yanına iki kişi geldi. Adamın yanındaki altınları görmüşlerdi. Niyetleri iyi değildi. Hemen kılıçlarını çekip adamı öldürmek istediler. Adam şöyle bir teklifte bulundu:

– Dünya malı için kan dökmeye ne gerek var. Gelin, altınları üçe bölelim. Bu altınlar hepimize fazlasıyla yeter de artar bile.

İki arkadaş, adamın bu samimi gibi görünen teklifini kabul ettiler. Karınları acıkmıştı. İki arkadaştan birisi yiyecek bir şeyler almak için şehre gitti. Dönüşte aklına şöyle bir şey gelmişti:

– Altınları niye onlarla bölüşeyim ki! Aldığım şu yiyecekler içine zehir atayım. Onlar bu yemekleri yiyip ölsünler. Altınlar da bana kalsın.

Bu sırada altınların yanında kalan Hz. İsa'nın yol arkadaşı ile diğer adam kendi aralarında şöyle bir karar vermişlerdi:

– Altınların üçte birini niye ona verelim ki! Döndüğünde onu öldürelim. Altınları ikimiz paylaşırız.

Adam döndüğünde hemen oracıkta onu öldürdüler. Zehirli yemeği de afiyetle yediler. Tabii aradan çok geçmeden onlar da zehirlenerek öldüler. Böylece altınlar üç ölünün yanı başında sahipsiz kaldı.

Aradan biraz zaman geçtikten sonra Hz. İsa dönüş yolunda altınların yanında bu üç adamın cesedine rastladı ve şöyle dedi:

– İşte dünya budur. Onun, insanı Allah’tan uzaklaştıracak şerrinden sakınmak gerekir.

Kıssadan Hisse

1. Hakkı temsil eden insanlar, ister sosyal hayatlarında ister şahsî yaşantılarında katiyen yalana yer vermeme-lidirler. Böyle bir davranış, emniyet insanı olmanın ilk şartıdır. Yalan bizden, biz de ondan olabildiğince uzak bulunmalıyız. Efendimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem) hayatında bir kere olsun yalan söylememiş ve her zaman çevresine güven telkin etmiştir. Nebiler Serveri hep doğru yaşamış ve doğruluğu tavsiye etmiştir. Bir hadis-i şeriflerinde şöyle buyurur: “Doğruluktan ayrılmayınız. Doğruluk sizi iyiliğe, o da sizi cennete ulaştırır. Kişi doğru olur ve daima doğruyu araştırırsa, Allah katında siddıklardan yazılır. Yalandan sakının; yalan insanı fücûra (günaha), o da cehenneme götürür. Kişi durmadan yalan söyler ve yalan araştırırsa Allah katında yalancılardan yazılır.”

2. Mümin, ahireti burada kazanır ve kulluk adına

yapılması gereken her şeyin yeri dünya hayatıdır. Hayat ölümle noktalandıktan sonra, kulluk adına yapılacak hiçbir şey kalmamış demektir. Aynı zamanda dünya, bin bir tecellisiyle nazarlarımıza arz edilen Esma-i İlahinin, çok yönlü temâşâ yeridir. Biz, onların fısıldadıklarıyla O'nu daha bir derin duyuyor ve mânânın atmosferine girebilmenin huzurunu iliklerimize kadar hissetmeye çalışıyoruz.

Mümin, her şeye olması gerektiği kadar kıymet ve değer verip, hareket tarzını, Rabbisinin o noktadaki değerlendirmesi nispetinde ayarlaması, ona ayrı bir değer kazandırmaktadır. Bu noktada müminin dikkat etmesi gereken husus da, dünya ile ahiret dengesini koruyabilmek ve dünyaya dünya, ahirete de ahiret kadar ehemmiyet verme hassasiyetini göstermektir

Belli şeyleri elde etmede dünyanın bir vasıta ve vesileliği vardır ve mümin, onu kullanmak suretiyle, bir taraftan dünyayı imar ederken diğer taraftan da ahireti adına ciddi yatırımlar yapmalıdır. Zira dünyanın bir hakikatı vardır ve o, mutlaka değerlendirilmelidir. Ancak esas hakkı verilmesi gereken ve insandan beklenen, ruh ve kalbinin hakkını vererek her ikisi arasındaki dengeyi kurabilmesidir. Bu noktada Bediüzzaman'ın yaklaşımıyla insan, ne dünya hayatından kazandığına mesrûr, ne de kaybettiğiyle mükedder olmalı, onu kesben değil, kalben terk etmeye muvaffak olmalıdır.

3. İnsan, çok garip bir varlıktır. Bir misafir olarak gönderildiği dünyada, sanki devamlı şekilde kalacakmış gibi hareket etmektedir. Dört elle sarılıp bir an önce dünyasını mamur edebilmek, günümüzdeki argo ifadesiyle köşeyi

dönebilmek için var gücüyle çalışıp çabalamaktadır. Hatta bunun için çoğu zaman sabırsızlık gösterip acele ederek kısa yoldan mal-mülk sahibi olabilmek adına yanlış yollara bile girebilmektedir. İnsanın bu hâli, “İnsan (karakteri gereği) aceleden (acele hareket etme duygusuyla) yaratılmıştır.” (Enbiya, 21/37) âyet-i kerimesini ne de güzel doğruluyor. Efendimiz’in şu hadisi insanın bu özelliğine ne güzel parmak basar: “Eğer âdemoğlunun iki vadi altını olsaydı, muhakkak üçüncüsünü isterdi. İnsanın gözünü ancak toprak doyurur.”

Bu sözler, “İnsan çalışmasın, miskin miskin otursun” mânâsında anlaşılmalıdır elbette. Ancak, fani olan bu dünyasını mamur etmek için acelecilik gösteren ve bu konuda gösterilmesi gerekli olan cehd ve gayretten asla taviz vermeyen insanoğlu, asıl gideceği yer olan ahiret yurdu için de aynı gayreti göstermeli değil midir?

ALLAH'I ARAYAN ADAM

Efendimiz'in dünyayı teşriflerinden önce insanlar puta tapıyorlardı. Allah'ı unutmuşlardı. Ancak içlerinden bazıları vicdanlarında bir olan Allah'ı duymuş ve inanmışlardı. Belki inandıkları Allah'a, "Allah'ım" diyemiyor, hatta bu ismi de bilemiyorlardı; ama, mânâ olarak böyle bir Allah'a inanıyorlar ve dualarını ona yapıyorlardı. Efendimiz'in gelmesine az bir zaman kalmıştı. Hava o kadar yumuşamıştı ki, Allah Rasulü bir yüksek basınçla âdeta onların iklimini tesir altına almıştı. Sanki bir yağmur geliyordu da, bu yüce ruhlar ellerindeki his ve duygu âletleriyle gelecek bu İlâhî yağmuru önceden seziyorlardı. Seziyor ve etraflarındaki insanları müjdeliyorlardı.

İşte bu kişilerden birisi de dünyada iken cennetle müjdelenmiş on kişiden birisi olan Hz. Said'in babası Zeyd'di. Zeyd, daha Efendimiz'e peygamberlik gelmeden, Yüce Yaratıcı'nın varlığını sezmiş, putların hiçbir şey yaratamayacağını hissetmiş ve aklıyla Allah'ın var

olduğuna inanmıştı. O, yer yer putlara sırtını dönüyor ve şöyle diyordu:

– Bunlara ibadet edilmez. Bunların hepsi bâtildir. Ben, yüce bir Yaratıcı'nın olduğunu biliyorum. Ama O'na nasıl ibadet edeceğimi bilemiyorum.

Zeyd hak dini bulmak için bir arayış içine girmişti. Bu amaçla Hıristiyanların ve Yahudilerin yaşadığı yer olan Şam'a gitti. Orada bir Yahudi alimine rastladı. Ondan dinleri hakkında bilgi istedi. Yahudi alim ile Zeyd arasında şöyle bir diyalog geçti:

– Bana dininizi tanıtır mısınız? Eğer dininizin hak din olduğu kanaatine varırsam dininize girerim.

– Bizim dinimize girersen Allah'ı öfkelen dirirsin.

Nasıl olur? Ben Allah'ın öfkesinden kaçarak ta buralara kadar geldim. Allah'ın öfkesini değil memnuniyetini ve rahmetini arıyorum. Elimden geldiğince Allah'ın hoşuna gidecek şeyleri araştırıp Allah'ın hoşlanmadığı şeylerden kaçmaya çalışıyorum. Öyleyse sen doğru olan bir din söyle.

– Ben bugün, Hanif dini dışında doğru bir din bilmiyorum.

– Haniflik nedir?”

– Hz. İbrahim'in dinidir. O ne Yahudi ne de Hristiyandı. Allah'tan başkasına tapmıyordu.

Zeyd, Yahudi alimin yanından çıkıp Hristiyan bir alimin yanına gitti. Ona da aynı şeyleri sordu. Hristiyan alimin Zeyd'e verdiği cevap Yahudi alimin verdiği cevapla aynı idi.

Zeyd, Hristiyan alimin de aynı cevabı vermesi üzerine ellerini Allah'a kaldırıp,

– Allah'ım, seni şahid kılıyorum: Ben İbrahim'in (aleyhis-selâm) dini üzereyim, dedi.

Zeyd, bu inanç üzerine hayatını devam ettirdi. Mekkeli müşriklerin bâtil inanç ve adetlerinden uzak durdu. Kendi ferasetiyle yakında Cenab-ı Hak tarafından yeni bir din ve peygamber gönderileceğini hissediyordu. Ancak bu dinin bir ferdi olamayacağı için de üzülüyordu. Çünkü artık iyice yaşlanmıştı. Çok rahatsızdı. Ölüm yatağındaydı. Çocuklarına ve akrabalarına son söz olarak şunları söyledi:

– Ben Allah'ın bir dini olduğuna inanıyorum ki, o dinin gölgesinin başınızın üzerinde olduğunu hissediyorum. O din zuhur ettiği zaman, vakit geçirmeden hemen ona dehalet edin.

Kıssadan Hisse

1. Zeyd, bu şekilde ruhunu çok sevdiği Rabbine teslim etmişti. Onun bu sözleri bir çok şeyi akli ve ferasetiyle anlamış olduğunu gösteriyordu ki, bu da, “İnsanların elleriyle yapılan bu şeyler asla ilâh olamazlar” demekti. Dolayısıyla, insan eliyle dikilen put ve heykellerin hiçbirisi, insanların ihtiyaçlarını karşılayamazdı. Zira, aslında onlar insanlara muhtaçtı. Kendileri muhtaç olan bir varlık, başkalarının ihtiyaçlarına nasıl cevap verecekti ki?

2. Asrımızda Zeyd gibi hak ve hakikate susamış milyonlarca insan var. Bize düşen vazife, Efendimiz'in mesajını bu sinelere duyurmaktır. O'nun getirdiği mesaj bir hu-

zur kaynağıdır. İnsanlığa, yeniden bu huzuru götürmenin yegâne çaresi, insanımıza O'nu ve O'nun getirdiği nûru tanıtabilmektir. Bugün Afrika'dan Orta Asya'ya, oradan Amerika'ya kadar hemen bütün dünyada O'nun hesabına bir diriliş müşahede edilmekte, hak yolcuları mekikleriyle harıl harıl O'nun düşüncelerini işleyerek İslâm hesabına incelerden ince dantela ve kaneviçeler örmektedir. Ne mutlu o kutlulara!

ŞEYTANI EN ÇOK SEVİNDİREN HABER

Malum olduğu üzere şeytan ve yardımcılarının tek bir gayesi vardır: İnsanları doğru yoldan uzaklaştırıp Allah'ın razı olmadığı işleri yaptırmak. Şeytan, insanı hiç sevmez. Çünkü sebep itibariyle onun yüzünden ilahi rahmetten kovulmuştur. Cenab-ı Hakk'ın secde emrine muhalefet eden, hakikatle ilgili bütün bağları koparılan ve melekler arasındaki yerini de kaybederek tamamen yalnız kalan şeytan, bu defa intikam peşine düşmüş, amacına ulaşabilmek için de Allah'tan kıyamete kadar mühlet istemiştir. Belirli bir zamana kadar mühlet verilen şeytan, hatasını anlayıp tevbe ederek suçunu affettirme yoluna gitmemiş, bilakis daha da azgınlaşmıştır. Bunun üzerine o, kendisine, kıyamete kadar meşgul olabileceği bir hedef seçmiştir. Bu hedef, ilâhi rahmetten uzaklaştırılmasına sebep olan insandı.

İç dünyası insana karşı intikam duygularıyla dopdolu olan şeytan, yardımcılıyla beraber her gün toplanır ve

insanları yoldan çıkarmak için planlar yapar. Şeytan, her günkü gibi yine yardımcılarını toplamıştı. Onlara değişik taktikler verdi. Ardından da herkesi görev yerine gönderdi.

Görev zamanı dolan şeytanın yardımcıları ona rapor vermek için geri döndüler. İçlerinden birisi şöyle dedi:

– Efendim! Ben, bir insana vesvese vererek içki içirmeyi başardım. Bu şekilde onu yoldan çıkardım.

Bu haber büyük şeytanın fazla hoşuna gitmemişti. Sadece kafasını sallamakla yetindi. Diğer şeytan söz aldı:

– Ben, bir insanın kumar oynamasına sebep oldum. Her şeyini kaybetmişti. Geriye sadece bir evi kalmıştı. Ona, “Evinin de ortaya koy. Kazanırsan bütün kaybettiklerini geri alırsın.” diye vesvese verdim. O da oynadı ve evini kaybetti. Şimdi çocuklarıyla birlikte dışarıda kaldı.

Bu haber de şeytanı fazla memnun etmemişti. O daha güzel bir haber bekliyordu. Sıra şeytanın başka bir yardımcısına gelmişti.

– Efendim! Bir adam ile hanımı arasına fitne koydum ve onların arasını açtım. Herkese örnek bir yuvaları vardı. Ama benim sayemde araları açıldı. Boşanmak üzereler. Birbirlerine öyle hakaret ettiler ki, bir daha bir araya gelmeleri mümkün değil.

Bu haber şeytanın çok hoşuna gitmişti. Artık yüzü gülüyordu. Herkesi çağırıp şöyle dedi:

– İşte beklediğim haber buydu. En iyi vazifeyi sen yapmışsın. Seni tebrik ediyorum. Beni çok memnun ettin.

Ardından şeytan, onu yanına çağırarak sırtını sıvazladı ve onu yanına oturttu. Bu şekilde yardımcılarına şu dersi vermek istiyordu:

– Benim en sevdiğim işlerden birisi evli çiftlerin arasını bozmak ve onları birbirinden ayırmaktır. Bunu başaranların yeri benim yanımdır.

Kıssadan Hisse

1. Mümin, Cenab-ı Hakk'ın, kendisini şeytanın şerrinden muhafaza buyurması için çok dua etmelidir. Bu yüzden günde bin defa “Rabbi eûzü bike min hemezâti’ş şeyâtîn ve eûzü bike Rabbi en yahdurûn - Ya Rabbi, şeytanların vesveselerinden, onların başıma üşüşmelerinden Sana sığınırım!” dense yine de az söylenmiş kabul edilmelidir. Çünkü şeytanın pek çok hile ve oyunu vardır. Hiç kimse onunla başa çıkamaz. Fakat, Allah'ın inayeti olursa şeytanın eli-kolu bağlanır. Zira, o sadece insanların gönlüne vesvese tohumları atar ve şerre sebebiyet verir. Ama, işin hâlıkı, yaratıcısı o değildir. Hayrı da şerri de, nuru da karanlığı da yaratan Allah'tır. O yüzden şeytanın hilelerinden Rabbimize sığınmalı ve daima tetikte olmalıyız.

2. Evli çiftlerin arasının bozulması veya ayrılımları şeytanı en çok sevindiren hâdiselerden birisidir. Bütün hayatını bizim inancımıza göre, ahiret hayatını da birlikte geçirmeye, kederi ve sevinci, varlığı ve yokluğu paylaşmaya söz vermiş ve kelimenin tam anlamıyla bir bütün olmaya karar vermiş çiftlerin, paylaşamadıkları bir şeylerin olduğu dönemlerde, ağızlarından çıkan kelimelere dikkat etmeleri

gerekir. Şeytan öncelikle eşlere birbirlerine hakaret dolu sözler söylettirmeye çalışarak onların arasını açar.

“Bakılacak yüze utanılacak söz söyleme” demiş atalarımız. Eşler, birbirleri için hem dünyada, hem de ahirette, hem bugün hem de yarın bakılacak yüzlerin başında gelir. O yüze, “Senin neyin var ki? Ne özelliğin var Allah aşkına? Paran mı, güzelliğin mi, yakışıklılığın mı, makamın mı? Neyin var söyle? Bugünkü aklım olsaydı seninle katiyyen evlenmezdim.” türünden sözler sarf etmek, eşler arasında kapanması zor yaralar açar.

Her ortamda şuur düzeyini muhafaza ederek, her kelimenin hesabını verme sorumluluğu içinde ve mutlaka düşünerek konuşmalıyız. Unutmayalım, düşünmeden konuşmanın cezası konuştuğundan sonra düşünmektir. Bugün etrafımızda nice konuştuğundan sonra düşünen dul insanlar vardır.

SONSÖZ

Çalışmanın başından buraya kadar olan bölümde, elli tane hadisten faydalanılarak, Efendimiz'in misallendirme yoluyla anlattığı hikâyelere ve bu hikâyelerden nasıl ders almamız gerektiğine değinmeye çalıştık.

Misal vererek anlatma metodu, Kur'ân'da olduğu gibi hadiste de sıkça karşımıza çıkan latîf, hoş bir anlatım vasıtasıdır. Bu tarz anlatım, hadislerin ne kadar edebî bir inceliğe sahip olduğunu gösterir. Teşbih ve temsille anlatım, soyut-sade anlatımla kıyaslandığında daha etkili ve kalıcıdır. Böyle bir anlatımdan, hem üst düzey idrake sahip kişiler, hem de normal idrak sahipleri, beraberce hisselerini alırlar. İlk dönemden bu güne gelinceye kadar hemen her kesimden insanın, hadislerde anlatılan gerçeklerden dersler çıkarıp istifade etmelerinin önemli bir sırrı, onun bu şekillerindeki anlatımlarında gizlidir.

Başkalarına verilecek mesajı olanlar, böyle bir anlatım tarzını kullanabilirler, hatta kullanmalıdırlar. Sözgelimi bir

öğretmen, bir irşad eri, yeri geldiğinde misallendirme ve hikâyeye müracaat ederse meramını daha rahat ve daha etkili anlatacaktır. İnsanlara en iyi örnek olan Efendimiz'in hadisleri, bunun en güzel misalleriyle doludur.

Böyle bir çalışma ile hem Efendimiz'in her biri altın değerindeki sözlerini öğrenmiş olmayı, hem de bu hikâyelerden alacağımız derslerle hayatımıza yön vermeyi amaçlamış bulunmaktayız. Bu yolda, bir adım dahi olsa atmanıza ön ayak olabildiysek kendimizi bahtiyar addedeceğiz.

İSTİFADE EDİLEN KAYNAKLAR

Kur'ân-ı Kerîm

Abdurrezzak b. Hemmam, Ebû Bekr Abdürrezzak b. Hemmam Abdürrezzak es-San'ani (211/827), el-Musannef; thk. Habiburrahman A'zami, el-Meclisü'l-İlmi, 2. bs., Beyrut, 1983.

Adem Dölek, Edebî Açından Hadislerde Teşbih ve Temsiller, Erzurum Kültür Eğitim Vakfı (EKEV) Yayınları, Erzurum, 2001

Ahmed b. Hanbel, Ahmed b. Muhammed (ö. 241/855), el-Müsned, I-VI, İstanbul, 1982.

Ahmed Davudoğlu, Sahih-i Müslim Tercemesi ve Şerhi, Sönmez Neşriyat, İstanbul, 1973

Beyhakî, Ebû Bekr Ahmed b. el-Hüseyn b. Ali (458/1066), es-Sünenü'l-Kübra, Dairetü'l-Maarifi'l-Osmaniyye, Haydarabad, 1344.

Buhârî, Ebû Abdillâh Muhammed b. İsmail (ö. 256/869), el-Câmiu's-Sahîh, I-VIII, Dâru'l-Fikr, Beyrut, 1994.

Cürçânî, et-Tarifât, Beyrut, 1996

Ebû Davud, Süleyman b. Eş'as es-Sicistânî (ö. 275/888), es-Sünen, I-II, Müessesetü'l-Kütübü's-Sekâfiyye, Beyrut, 1988.

Ebû'l-Bekâ, Eyyub b. Musa (ö. 1094/1683), el-Külliyyat, Beyrut, 1993

Hâkim, Ebû Abdullah İbnü'l-Beyyi Muhammed Hakim Nisaburi (405/1014), el-Müstedrek ale's-Sahihayn, Dirase ve Tahkik: Mustafa Abdülkadir Ata, Darü'l-Kütübü'l-İlmiyye, Beyrut, 1990/1411.

- Heysemî, Nureddin Ali b. Ebî Bekr (ö. 807/1404), Mecmau'z-Zevâid ve Menbeu'l-Fevâid, Beyrut, tsz.
- İbn Hibban, Ebû Hatim Muhammed b. Hibban b. Ahmed et-Temimi (354/965), Sahihu İbn Hibban, thk. Şuayb Arnavut, Müessesetü'r-Risale, Beyrut, 1984.
- İbn Huzeyme, Ebû Bekr Muhammed b. İshak b. Huzeyme es-Sülemi (311/924), Sahihu İbn Huzeyme; thk. Muhammed Mustafa A'zami, El-Mektebetü'l-İslamiyye, Beyrut, 1975.
- İbn Kesir, Ebü'l-Fida İmadüddin İsmail b. Ömer (774/1373), Tefsirü'l-Kur'âni'l-Azim, Daru İhyai'l-Kütübi'l-Arabiyye, Kahire, tsz.
- İbn Mâce, Ebû Abdillâh Muhammed b. Yezid el-Kazvîni (ö. 273/886), Sünenü İbn Mâce, I-II, (Tahkik: Muhammed Fuad Abdalbâki) Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut, tsz.
- İbrahim Canan, Kütüb-i Sitte Muhtasarı Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları, Ankara, 1988
- Mâlik b. Enes (ö. 179/795), el-Muvatta, İstanbul, 1992
- Müslim, Ebû'l-Hüseyn b. el-Haccac en-Neysâbüri (ö. 261/874), Sahihu Müslim, I-V, (Tahkik: Muhammed Fuad Abdalbâki) Dâru İhyâi't-Türâsi'l-Arabî, Beyrut, tsz.
- M. Fuâd Abdülbâki, Mu'cemu'l-Müfehres li Elfâzi'l-Kur'âni'l-Kerîm, İstanbul, 1987
- M. Fethullah Gülen, Sonsuz Nur, I-III, Nil Yayınları, İzmir, 1997
- ___, Prizma 1-3, Nil Yayınları, İzmir
- ___, Fasıldan Fasıla 1-4, Nil Yayınları, İzmir
- ___, Ölçü Veya Yoldaki Işıklar, Nil Yayınları, İzmir, 2005
- Nesâî, Ebû Abdirrahman Ahmed b. Şuayb b. Ali (ö. 303/915), Sünenü'n-Nesâî, I-VIII, Dâru'l-Marife, Beyrut, 1992.
- Osman Arpaçukuru, Peygamberimizin Anlattığı Hikâyeler, Elest yayınları, İstanbul, 2005.
- Râmehurmuzî, Ebû Muhammed Hasan b. Abdirrahman (ö. 360/971), Kitâbu Emsâli'l-Hadîs, İstanbul, tsz.
- Seyyid Kutup (1386/1966), Fî Zilâli'l-Kur'ân, Dâru's-Şurûk, Beyrut, 1985
- Şadi Eren, Kur'ân'da Teşbih ve Temsil, Işık Yayınları, İstanbul, 2002
- Tirmizî, Ebû İsâ Muhammed b. İsâ b. Sevra (ö. 276/889), el-Câmiu's-Sahîh, Dâru'l-Fikr, Beyrut, tsz.